

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

MÉDIA V IZRAELI

Bc. Lucie Bezděková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce

MÉDIA V IZRAELI

Bc. Lucie Bezděková

Vedoucí práce:

Mgr. Věra Tydlitátová, Th.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2012

.....

Poděkování

Velice děkuji Mgr. Věře Tydlitátové, Th.D. za odborné vedení mé práce, za cenné připomínky a metodické pokyny, které mi pomohly práci dokončit.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	VÝVOJ IZRAELSKÝCH MÉDIÍ: HISTORICKÁ PERSPEKTIVA	4
2.1.	Sionismus a žurnalistika	4
2.2	Vznik prvních deníků.....	5
2.3.	Počátky elektronických médií	6
2.3.1	Rozhlas	6
2.3.2	Televize.....	8
2.3.3	Správa vysílací sítě.....	9
3	VÝVOJ IZRAELSKÝCH MÉDIÍ: POLITICKÁ PERSPEKTIVA.....	12
3.1	Vzah médií a politiky na počátku státu Izrael	12
3.1.1	Tištěná média	12
3.1.2	Elektronická média	14
3.2	Vztah médií a politiky v 70. a 80. letech 20. století	14
3.2.1	Tištěná média	15
3.2.2	Rozhlas	16
3.2.2	Televize.....	17
3.3	Nezávislost médií od 90. let 20. století	18
3.3.1	Rozhlas	19
3.3.2	Televize.....	20
4	INTERNET.....	22
4.1	Historie	22
4.2	Rozšíření	23
4.3	Zpravodajství a publicistika.....	23
5	SOUČASNÁ NEJSLEDOVANĚJŠÍ MÉDIA A JEJICH CHARAKTERISTIKA	25
5.1	Tištěná média a jejich popularita	26
5.1.1	Náklad	27
5.1.2	Čtenost.....	27

5.2	Noviny ve vlastnictví významných židovských rodin	29
5.3	Přední izraelské deníky: jejich charakteristika a politické preference.....	31
5.3.1	Ha-arec	31
5.3.2	Jedi'ot achronot.....	33
5.3.3	Ma'ariv.....	34
5.3.4	Jisra'el ha-jom	36
5.3.5	The Jerusalem Post.....	37
5.3.6	Tisk v dalších jazycích.....	39
5.3.6.1	Ruskojazyčný tisk.....	40
5.3.6.2	Arabský tisk	41
5.3.7	Náboženský tisk v Izraeli	43
5.4	Televizní zpravodajské a publicistické pořady: popularita a charakteristika ..	45
5.4.1	Zpravodajství a publicistika ve veřejnoprávní televizi	46
5.4.2	Zpravodajství a publicistika v komerční televizi	47
5.5	Sledovanost televizního vysílání.....	50
5.6	Televizní vysílání cílené na arabskou populaci v Izraeli	50
5.7	Rozhlas: charakteristika a poslechovost	52
6	IZRAELŠTÍ NOVINÁŘI A JEJICH VLIV NA VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ	53
6.1	Politicky aktivní žurnalisté a vznik státu.....	53
6.2	Politický a společenský vliv současných novinářů	53
7	PŘEDPOJATOST A ZKRESLENÍ OBSAHU MÉDIÍ - BIAS	54
7.1	Bias na vnitropolitické scéně	55
7.2	Bias ve zprávách týkajících se státu Izrael.....	55
7.2.1	Zkreslení použitím speciální terminologie	56
7.2.2	Vybrané příklady mystifikujících zpráv	57
7.3	Hlídací psi: organizace monitorující předpojatost zpravodajství	61
8	VOJENSKÁ CENZURA	62
8.1	Cenzura versus demokracie	62

8.2	Zákon o cenzuře: Historie a současnost	64
8.3	Vztah médií, politiky a cenzury: konkrétní případy v nedávné historii státu ...	67
9	ZÁVĚR.....	72
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	76
11	RESUMÉ.....	91
12	PŘÍLOHY	92

1 ÚVOD

Izrael se dnes, jako každá moderní společnost, může pochlubit desítkami novin, rozhlasových stanic a televizních kanálů, které hrají důležitou roli v politickém, společenském a kulturním životě jeho obyvatel. Cílem mé diplomové práce je komplexní průzkum především těch izraelských sdělovacích prostředků, které publikují zpravodajství, jeho analýzy nebo publicistická hodnocení, tedy subjektivní postoje reportérů. Sleduji v ní trendy v tradičních médiích (novinách, rozhlasu a televizi), která během posledních let prošla zásadními transformacemi, zejména ve vztahu ke státní politice. Mým záměrem je analyzovat poslední vývoj v těchto sdělovacích prostředcích a jejich politickém a společenském zaměření.

Ve své práci dále uvádím základní údaje o historii médií, jejich typu, politické, ideologické či náboženské orientaci, popularitě, vlastnictví a zároveň také o jejich financování a řízení. Opomenut není ani způsob, kterým se média prezentují na novém poli masové komunikace – internetu, který vnesl do světa zpráv a publicistiky zásadní změnu spočívající především v interaktivitě, rychlosti a rozšíření. Krátce zmiňuji také cizojazyčný a religiózní tisk, který v Izraeli vychází – jeho historii i současnou situaci.

Poslední část mé diplomové práce je pak zaměřena na určitá specifika izraelských médií, vyplývající ze zvláštní bezpečnostní situace státu a na to, jak tato situace ovlivňuje zpravodajství uvnitř Izraele, ale i mezinárodní mínění (prezentované v zahraničních médiích) o něm.

Vycházím především z analytického sledování daných médií v hlavních vnitropolitických i mezinárodně-politických kauzách historie a komparace jejich zaměření v kontextu současných politických a společenských trendů. Má práce by tak měla být založena na kombinovaném informativním a analytickém průzkumu jednotlivých médií a jejich vztahů s politikou v Izraeli.

Zmíněný postup se odráží i na široké základně zdrojů obsahující články z příslušných izraelských médií nebo seriózních světových deníků, kterou využívám v analytických částech práce, jako jsou kapitoly zabývající se politickými preferencemi médií a konkrétními případy mediálního zkreslení či cenzury z posledních let.

Dále vycházím z anglicky psaných monografických publikací, vztahujících se k danému tématu. Vedle nich se opírám také o články vyšlé v odborných periodikách. Vzhledem k tomu, že tato problematika nepatří mezi témata, jež se často vyskytují ve světových politických či společenských vědách, jedná se většinou o publikace izraelských odborníků. Těmi předními v tomto oboru jsou profesor Dan Caspi, jenž působil v oblasti médií na řadě vysokých postů včetně ministerstva komunikací a Izraelského úřadu pro vysílání a který spolu s kolegou Jahielem Limorem (rovněž v současné době přednášejícím na fakultě komunikačních studií Izraelské univerzity) vydal studii postihující vývoj médií v Izraeli do roku 1999 a jejich vliv na společnost¹. Ta posloužila jako podklad této práce v kapitolách týkajících se historie izraelských hromadných sdělovacích prostředků. Využila jsem také publikací dalších odborníků, jako jsou profesorka Tamar Liebes (specialistka na izraelskou žurnalistiku v arabsko-izraelském konfliktu, momentálně působící na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě) nebo profesor Joram Peri (poradce dřívějšího premiéra Jicchaka Rabina a dlouholetý šéfredaktor zaniklého deníku Davar), z jehož monografie² vycházím v kapitole týkající se vztahu médií a politiky v historii státu Izrael. V koncepci práce dále rozvíjím i stať světoznámého odborníka, profesora oboru komunikačních studií na Bar-Ilanově univerzitě v Izraeli, Eytana Gilboa³, který zkoumal obecný vývoj hlavních izraelských sdělovacích prostředků.

¹ Caspi – Limor, 1999.

² Peri, 2004.

³ Gilboa, 2008.

K technické stránce práce zbývá podotknout, že používám české přepisy hebrejských (případně arabských) výrazů, stejně jako uvádím primárně české ekvivalenty hebrejských vlastních jmen a názvů. Jelikož přepis hebrejských slov do českého jazyka není standardizován žádnou normou, držím se transkripce navržené PhDr. Bedřichem Noskem v knize *Judaismus od A do Z*⁴.

Názvy jednotlivých deníků, které začínají určitým členem – tedy písmenem *He*, uvádím s velkým počátečním písmenem, jelikož názvem je celý termín včetně tohoto členu (např. *Ha-arec*). Písmena *Alef* a *Ajin* uprostřed slova nahrazuji apostrofem, aby zůstala naznačena výslovnost – tzv. ráz (např. *Ma'ariv*).

Pokud jsou některé názvy známy lépe pod anglickým či jiným termínem, uvádím jej pro přehlednost a snazší vyhledání v závorce nebo v poznámce pod čarou. V případě některých společností fungujících nejen na izraelském, ale i na mezinárodním trhu (např. *Yedioth Media Group*), uvádím pouze anglický název, pod kterým tyto firmy oficiálně vystupují.

⁴ Newman, J., Sivan, G. (1998): *Judaismus od A do Z*. Praha: Sefer.

2 VÝVOJ IZRAELSKÝCH MÉDIÍ: HISTORICKÁ PERSPEKTIVA

2.1. Sionismus a žurnalistika

O více než osmdesát let předběhla média vznik státu Izrael; již od poloviny 19. století byly hebrejské noviny nedílnou součástí židovského obrození na území Izraele. Spolu s moderním židovským národním hnutím - sionismem se pak začala formovat a později sehrála důležitou roli žurnalistika.

Sám Theodor Herzl byl prominentním evropským novinářem. V 80. a 90. letech 19. století působil jako dopisovatel ve Vídni i Paříži. Svou novinářskou platformu uměl využít jednak k boji proti antisemitismu, ale také k šíření židovské národní myšlenky. A přestože psal převážně německy, měly v následujících letech jeho myšlenky a způsob, kterým je šířil, velký vliv na žurnalistiku u hebrejsky mluvící izraelské společnosti. Lze tedy říci, že stejně jako byl Herzl zakladatelem moderního sionismu, byl také zakladatelem moderního izraelského tisku. Jeho styl odpovídal evropskému modelu novinařiny té doby – zaujaté a zapojené.⁵ Ta sice nevyklučovala klasickou roli reportérů jako nezávislých pozorovatelů a zprostředkovatelů nezaujatého pohledu na události. Většina novinářů však toužila ukázat jistou politickou vášeň a touhu události ovlivnit a změnit.

Díky těmto dvěma faktorům – existenci nábožensko-politického tisku v předstátní éře a sionismu, šířenému předními evropskými žurnalisty, už nemuseli po roce 1948 izraelští novináři od počátku zakládat žurnalistiku a média nového státu, stačilo pouze aplikovat stávající ideologické postoje a jejich formu na nové okolnosti.⁶

⁵ Widlanski, 2009.

⁶ Meyers, 2005: 38.

2.2 Vznik prvních deníků

Ideologický sklon izraelských médií však předchází i Herzla. Objevil se již se vznikem nábožensky orientovaných listů *Ha-levanon* a *Ha-havacelet*, které začaly v Jeruzalémě vycházet v roce 1863 a měly sloužit dvěma odlišným komunitám tamních náboženských osadníků. Tyto i další noviny měly jasně vyhrazený program a byly často přímo spojeny s politickou nebo náboženskou stranou.⁷

Ačkoli tyto první měsíčníky byly záhy zrušeny osmanskými úřady, od roku 1869 již noviny v Jeruzalémě vycházely pravidelně, a to i navzdory cenzuře a relativně nízkému oběhu. Vydávání novin zde zastavila až 1. světová válka.⁸ Obnoveno bylo ve 20. letech 20. století, kdy na základě mandátu Společnosti národů převzali kontrolu nad územím Britové. I přes opětovnou cenzuru, tentokrát ze strany mandátních úřadů, rostl spolu s židovskou populací na území Izraele i počet vydávaných tisků – ať už se jednalo o noviny vlastněné soukromníky či sponzorované politickými spolky. Během 20. a 30. let 20. století se tak izraelská politická kultura přiblížila západním demokraciím – mimo jiné i ohebností tisku pod tlakem stranické politiky.⁹ Vzájemné prostoupení médií a politiky bylo v minulém století průvodním jevem informační revoluce v evropských médiích, která Izrael následoval.

V této době také vznikly dva přední stávající izraelské deníky: *Ha-arec*¹⁰, který začal vycházet v roce 1918, a *Jedi'ot achronot* založený roku 1939. Rozhlasové vysílání v hebrejštině se na území Izraele datuje od roku 1936.¹¹

Po vzniku státu Izrael v květnu 1948 nebyl tisk podroben žádnému konkrétnímu zákonu, naopak stát uznával jeho důležitou roli jako svobodného hlasu v ochraně demokracie. Od této doby ale také v oblasti médií docházelo k postupným spontánním změnám jednak v jejich

⁷ Widlanski, 2009.

⁸ Gilboa, 2008: 89.

⁹ Peri, 2004: 73.

¹⁰ Často je znám spíše pod anglickým přepisem Haaretz.

¹¹ Caspi – Limor, 1999: 24.

správě, ale především v jejich vztahu k politice a politickým stranám. Tyto změny trvaly až do 80. let 20. století.

2.3. Počátky elektronických médií

2.3.1 Rozhlas

Rovněž rozhlasové vysílání v Jeruzalémě předběhlo, i když jen o několik let, vznik státu. Stanice *Hlas Jeruzaléma* (Kol Jirušala'im) vysílala poprvé roku 1936. Po založení státu byla přejmenována na *Kol Jisra'el – Hlas Izraele* a dostala se pod přímou kompetenci vlády, resp. úřadu premiéra. Vysílání Kol Jisra'el mělo zpočátku poměrně krátký dosah, přesto hrálo důležitou roli jako oficiální hlas vedení národa.

Další stanice vznikla v roce 1950 jako pokračovatelka kanálu, který zajišťoval vysílání Hagany¹² k veřejnosti během izraelské války za nezávislost (1948-1949). Jednalo se o *Rádio IDF*, kanál vlastněný a provozovaný izraelskou armádou (Israeli Defense Forces)¹³. Rádio IDF, v Izraeli známé jako *Galei Cahal* nebo ještě lépe pod akronymem *Galac*, vysílalo nejprve jen několik hodin večer a přenášelo zprávy uváděné stanicí Kol Jisra'el. Jeho popularita stoupla v 60. a především v 70. letech 20. století v souvislosti s Jomkipurskou válkou¹⁴, kdy Galei Cahal byl jediným kanálem, který začal vysílat 24 hodin denně. Galac byl tak prvním médiem, které opustilo formální hebrejštinu běžně využívanou v rozhlase i tisku a nahradil ji v zábavních pořadech pro vojáky hovorovou verzí jazyka. Později se celé zpravodajství neslo v uvolněném duchu narozdíl od formálního vysílání Kol Jisra'el. Celkově bylo vysílání stanice Galac od hudebních pořadů po dopravní informace směřované k mladým

¹² Hagana byla původně ilegální židovská vojenská organizace, která působila v době britského mandátu (1920-1948) na území Palestiny s cílem ochraňovat tamní židovské obyvatelstvo. (Čejka, 2007: 44)

¹³ Hagana se spolu se vznikem státu transformovala v oficiální izraelskou armádu, hebrejským názvem Cava ha-hagana le-Jisra'el (Izraelská obranná armáda), zkráceně zvanou Cahal. (Čejka, 2007: 80)

¹⁴ Válka Egypta s Sýrie proti Izraeli vedená v roce 1973.

lidem v povinné vojenské službě¹⁵. V listopadu roku 1993 zahájila své vysílání její sesterská rozhlasová stanice Galgalac.¹⁶

Od 70. let se v Izraeli objevilo nelicencované vysílání rozhlasové stanice *Hlas míru*, iniciované izraelským mírovým aktivistou Avrahamem „Abie“ Nathanem.¹⁷ Jednalo se o přenosy západní hudby a mírových zpráv v angličtině vysílané z lodi ve Středozemním moři nedaleko pobřeží Tel Avivu.¹⁸ V reakci na toto vysílání vznikl v roce 1988 na straně izraelských osadníků zaměřených naopak proti míru s Palestinci jeho ideologický a rovněž nelicencovaný konkurent – stanice *Aruc ševa* (Kanál sedm). Tato stanice sice zdánlivě vysílala rovněž na vlnách ze Středozemního moře za hranicemi Izraele, nicméně vlastní studio bylo ve skutečnosti umístěno v jedné z izraelských osad na palestinském území. Jednalo se o nelegální vysílání a jako takové bylo izraelskou vládou několikrát zrušeno. *Aruc ševa* byla jednou z prvních rozhlasových stanic, která (již roku 1995) spustila své vysílání přes internet na webových stránkách.¹⁹ Legalizována knesetem nicméně byla až v roce 1999.²⁰

Revoluce v komunikacích později přinesla vznik mnoha komerčních regionálních rozhlasových stanic, z nichž první spustily své vysílání v září roku 2005.²¹ Po vzoru *Aruc ševa* se objevila rovněž desítky dalších nelicencovaných stanic (provozovaných většinou některou z politických či náboženských skupin). Vysílání těchto stanic pak mnohdy zasahovalo do přenosů letového provozu Ben Gurionova letiště, což vedlo k několika

¹⁵ V Izraeli je povinná vojenská služba pro muže stanovena na 3 roky, pro ženy na 22 měsíců. Nástupní věk na vojnu je většinou 18 let, před nástupem na vysokou školu.

¹⁶ Moderátory této stanice jsou dnes většinou mladí lidé (ať už muži nebo ženy), kteří si zde odbývají svoji povinnou vojenskou službu nebo alespoň její část. Mnoho let sloužila stanice také jako škola pro budoucí rozhlasové zpravodaje a dnes zastávají někteří její bývalí moderátoři vedoucí posty v izraelských médiích. (Gilboa, 2008: 94)

¹⁷ Abie Nathan vešel ve známost díky dlouhodobým protestům proti výstavbě izraelských osad a jednáními s představiteli OOP (Organizace pro osvobození Palestiny). (Jewish Virtual Library, 2008)

¹⁸ Schejter, 2009: 30.

¹⁹ Jednalo se o jeden z celosvětově prvních webových vysílacích projektů a stránky *Aruc ševa* sloužily také pro testování známého internetového přehrávače Real Player. (Schejter, 2009: 31)

²⁰ Schejter, 2009: 29-30 a také BBC News, 24. únor 1999.

²¹ Gilboa, 2008: 94.

stávkám letištních dispečerů v letech 2006 a 2007. Ani ty však nepřinutily piráty, aby od černého vysílání upustili.²²

2.3.2 Televize

Televizní vysílání sehrálo nepochybně zásadní roli v sociální, kulturní, ale i politické historii státu Izrael. Během prvních 25 let své existence, přestože v té době nabízela pouze jediný kanál, se televize stala zásadním médiem přinášejícím novinky a informace. Částečně tak zastoupila tisk, který byl, co se zpravodajství týká, v hlavní roli až do 70. let 20. století.²³

Zakladatel a první premiér Izraelského státu David Ben-Gurion se domníval, že televizní vysílání s sebou do Izraele přinese kolaps kultury a umění, obával se rovněž, že ekonomika mladého státu není dost silná, aby byl trh schopen dostatečně podporovat komerční televizní sítě a vláda sama navíc nechtěla utrácet za televizní stanice peníze daňových poplatníků.²⁴ Tento přístup se změnil v roce 1965, kdy bylo povoleno první veřejnoprávní televizní vysílání zaměřené na vzdělávání. To bylo zahájeno 24. března 1966 a Izrael se tak stal pravděpodobně jedinou zemí na světě, kde vznikl vzdělávací kanál²⁵ dříve než všobecný televizní kanál jako takový. Další změna nastala po Šestidenní válce v roce 1967. Během války se totiž vysílání obrazů z bojišť stalo doménou arabských televizních stanic, jejichž zpravodajství bylo téměř výhradně zaujaté a zkreslené. V důsledku toho se izraelská vláda rozhodla založit další veřejnoprávní televizní stanici, tentokrát všeobecného zaměření. *První kanál* Izraelské televize²⁶ začal vysílat 2. května 1968.²⁷

²² Schejter, 2009: 30.

²³ Schejter, 2009: 24.

²⁴ Gilboa, 2008: 91.

²⁵ Tento první a dosud fungující kanál Izraelské televize nese název *Ha-televizia ha-chinukit ha-Jisra'elit*, dobře znám je ale také pod anglickým názvem Israeli *Educational Television* (IETV).

²⁶ *Ha-aruc ha-rišon* – První kanál nebo také Kanál jedna.

²⁷ Gilboa, 2008: 91.

Vysílání bylo nejprve černobílé, barevné jej plně nahradilo až v roce 1983. Technicky byl přenos živých barev k dispozici již mnohem dříve, byl ale vládou omezen (viz níže) a barevné vysílání se objevilo jen při zvláštních příležitostech, jako byla návštěva egyptského prezidenta Anvara as-Sádáta v Jeruzalémě v roce 1977 nebo soutěž Eurovize v roce 1979.²⁸

Další kanál veřejnoprávní Izraelské televize vznikl v roce 1994. Jednalo se o *Kanál 33* založený na popud prezidenta Jicchaka Rabina v reakci na izraelsko-palestinský mírový proces v 90. letech 20. století. Jeho vysílání je primárně určeno jak arabským divákům na území Izraele, tak pro diváky v sousedních arabských zemích.

První soukromý televizní kanál – *Kanál 2* vznikl rovněž v 90. letech (v listopadu roku 1993). Další komerční stanice byla spuštěna v roce 2002 jako *Kanál 10*, dříve nazývaný spíše *Jisra'el eser* (Izrael 10).²⁹ Kabelové televizní vysílání se v Izraeli rozšiřovalo od roku 1989, satelitní jej následovalo o deset let později a zahraniční programy si tak mohli Izraelci prostřednictvím satelitu naladit od roku 2000.³⁰

2.3.3 Správa vysílací sítě

Elektronická média v Izraeli podléhají třem základním vysílacím zákonům. Organizace státní vysílací sítě v Izraeli se začala vytvářet spolu s prvním rozhlasovým vysíláním stanice Kol Jisra'el po vzniku státu v květnu 1948. Jak již bylo výše zmíněno, spadala tato stanice pod kompetenci vlády. Ta pro její provoz zřídila organizaci, jež od roku 1951 nese název *Izraelský úřad pro vysílání* (IBA - Israel Broadcasting Authority). V roce 1965 byl IBA ustanoven v zákoně o izraelském úřadu o vysílání. Tomuto úřadu podléhají státní elektronická média. Jedná se o dva veřejnoprávní televizní kanály 1 a 33 financované z koncesionářských poplatků, které platí každá domácnost a nekomerční

²⁸ Gilboa, 2008: 92.

²⁹ Gilboa, 2008: 92.

³⁰ Schejter, 2009: 26.

rozhlasové stanice financované jednak reklamou a také koncesionářskými poplatky za autorádia.³¹

Až do vzniku *Druhého úřadu pro rozhlasové a televizní vysílání* (SATR)³² tedy spadala většina rozhlasových a televizních médií v Izraeli pod záštitu veřejnoprávního vysílání provozovaného Izraelským úřadem pro vysílání - IBA. Druhý úřad byl zákonem ustanoven v roce 1990 a pod jeho kompetenci od této doby patří komerční televizní a rozhlasové stanice. V roce 1993 založil SATR již zmíněnou první komerční televizní stanici – Kanál 2. Od roku 1995 spravuje též síť čtrnácti regionálních rádií a v roce 2002 uvedl do provozu další komerční televizní stanici – Kanál 10.³³ Právě Druhý úřad pro rozhlasové a televizní vysílání je odpovědný za zavedení celostátní DTT (u nás známé spíše jako DVB-T)³⁴ infrastruktury v Izraeli. Jedná se o takzvaný „IDAN“ projekt, jehož cílem bylo v roce 2011 nahradit analogové vysílání v Izraeli digitálním. Od března 2011 tedy televize v Izraeli vysílá pouze digitálně přes síť IDAN, kterou využívá jak Druhý úřad, tak Izraelský úřad pro vysílání.³⁵

Kabelové a satelitní vysílání je v Izraeli spravováno *Radou pro kabelové a satelitní vysílání* (Cable and satellite broadcasting council). Její předchůdkyně (Rada pro kabelové vysílání) byla ustanovena již telekomunikačním zákonem z roku 1986 a přejmenována byla po zavedení satelitního vysílání na konci 90. let. Jedná se o správní orgán, jehož cílem je regulovat komerčně provozované kabelové a satelitní televizní vysílání, dnes provozované dvěma hlavními poskytovateli: společnostmi „HOT“ (kabelová televizní společnost)³⁶ a „yes“ (poskyvatel satelitní TV). Nabídka obou společností zahrnuje

³¹ Schejter, 2009: 26.

³² Second Authority for Television and Radio.

³³ The Second Authority for Television and Radio: About Us

³⁴ Jde o obecné označení pro digitální pozemní (televizní) vysílání - Digital terrestrial television (DTT) nebo Digital Video Broadcasting Terrestrial (DVB-T) - tedy evropský standard digitální pozemní televize. (OWP Media: Informační server o digitálním vysílání)

³⁵ The Second Authority for Television and Radio: Digital Television Broadcasts.

³⁶ Společnost HOT vznikla v roce 2003 spojením několika menších firem za účelem lépe konkurovat satelitní TV a internetu. (Gilboa, 2008: 93)

nepřeberné množství místních i zahraničních programů.³⁷ Přičemž místní kanály vlastněné kabelovými či satelitními operátory mají zakázáno vysílat reklamu, zatímco na některých vybraných kanálech (jedná se o nezávislé vládou licencované kanály) je její vysílání povoleno.³⁸

V liberálně demokratických společnostech je většinou zvykem využívat těchto tří základních modelů k rozvoji a řízení médií: soukromé řídicí sítě, veřejnoprávní řídicí sítě a kombinace obou těchto modelů. Izrael začal prvním modelem, kdy až do konce roku 1989 (než vznikl Druhý úřad pro rozhlasové a televizní vysílání – SATR) bylo veškeré televizní i rozhlasové vysílání veřejnoprávní. Od roku 1990 si vláda osvojila smíšený model, ve kterém zůstávají veřejnoprávní kanály zachovány, od soukromých televizních a rozhlasových společností pak vláda požaduje vysílací koncese. Televizní vysílání v Izraeli je tedy spravováno ministerstvy a řídicími orgány³⁹, díky čemuž mimo jiné si izraelská vláda po dlouhou dobu udržela v médiích výrazný vliv.

³⁷ Satelitní (DBS) i kabelové společnosti mají povinnost nabízet základní balíček hlavních veřejnoprávních a komerčních stanic. Mimo ně pak nabízejí i širokou škálu domácích a zahraničních kanálů mnoha zaměření v různých jazycích. (Gilboa, 2008: 93)

³⁸ Schejter, 2009: 26.

³⁹ Ředitel a představenstvo IBA vybírá a jmenuje vláda prostřednictvím odpovědného ministra. Například pro vzdělávací televizní kanál pod záštitou IBA je zdrojem financí ministerstvo školství a sponzoři. Předseda a čelnové představenstva SATRu jsou navrhováni a schvalováni ministerstvem pro komunikace. (Gilboa, 2008: 92) Viz příloha 1.

3 VÝVOJ IZRAELSKÝCH MÉDIÍ: POLITICKÁ PERSPEKTIVA

3.1 Vzah médií a politiky na počátku státu Izrael

Vrátíme-li se do roku 1948 ke vzniku Izraele, můžeme uspořádání nového státu v tomto období charakterizovat jako sociálně-demokratické, zaměřené na centrální řízení v rámci politiky *mamlachtiut*⁴⁰. V duchu této politiky se nesl i vztah státu k médiím. To je patrné také z proslovu Ben-Guriona na výročním sjezdu novinářů v březnu roku 1953: „Je nezbytné, abyste v národě podporovali ty vlastnosti a kvality, které jsou potřebné pro zlepšení produktivity práce lidu, pro blaho naší ekonomiky, pro povznesení kulturní úrovně mládeže a podporu jejího průkopnického úsilí. Je třeba, abyste povznesli sílu, odvahu a loajalitu naší armády.“⁴¹ Média tedy od 50. let podléhala státnímu - popřípadě stranickému dohledu.

Rozkvět mediální scény v Izraeli zásadně ovlivnil i způsob prosazování politických zájmů a ovlivňování voličů, a to nejen během předvolebních kampaní. Vztah politiky a médií se během 50. a 60. let 20. století ještě více upevnil.⁴²

3.1.1 Tištěná média

V předstátní éře i po vzniku státu existovaly rovněž soukromé a komerční noviny (mezi které patřil i deník Ha-arec). Izraelské mediální prostředí bylo však výrazně zaměřeno na stranické tisky. Po vzniku státu v roce 1948 vycházelo 12 druhů novin (7 ranních a 5 večerních deníků), které byly dotovány politickými stranami. Oproti tomu nabídka zahrnovala pouze šest nestranických novin. Z přibližně 220 izraelských novinářů

⁴⁰ *Mamlachtiut* je Ben-Gurionův termín ze 20. let označující jeho politickou filozofii pro řízení státu. Samotný pojem *mamlachtiut* je jen těžko přeložitelný, termín je odvozený z hebrejského slova *mamlacha* – království. Do angličtiny bývá překládán jako „statism“ – česky „etatismus“. Což není zcela přesné, ale zjednodušeně lze říci, že se jedná o formu izraelského etatismu. Tedy silné role státu ve společenských, ekonomických i politických záležitostech. (Zittrain Eisenberg – Caplan, 2000: 70)

⁴¹ Peri, 2004: 76.

⁴² Peri, 2004: 73-74.

pracovala v tomto období jen jedna třetina z nich pro nezávislé, soukromé listy. Zbývající dvě třetiny tvořili straniční žurnalisté.⁴³

Přímým odkazem na jednotlivé politické strany bylo samotné vedení novin. Jedním z mnoha příkladů mohou být lídři strany Mapam - Meir Jaari a Jákov Hazan, kteří se významně podíleli na vedení redakce deníku *Al ha-mišmar* nebo Jisrael Galili, jeden z čelních představitelů strany práce (Achdut ha-avoda) a pozdější člen kabinetu premiérky Goldy Meirové, jenž byl rovněž členem vedení redakce stranického listu *La-merchav*.⁴⁴

Ovšem i noviny v soukromém vlastnictví (tedy ne v rukou politických stran) měly zřetelně politický charakter. Například večerní deník *Ma'ariv* byl založen skupinou novinářů, spojenou s hnutím revizionistického sionismu, z nichž někteří přímo spolupracovali s jeho zakladatelem Vladimírem Žabotinským a podporovali pravé křídlo nacionalistického tábora. *Ha-arec*, taktéž nezávislý deník, měl výrazně liberální zaměření. Není překvapivé, že jeho šéfredaktor a vlastník, Geršom Schocken, byl v letech 1955-1959 členem liberálně-progresivní strany (Miflaga progresivit – Progresivní strana).⁴⁵

Noviny nebyly řízeny a ovlivňovány pouze politickými stranami, ale spadaly, byť nepřímo, také pod kontrolu státu. Ten na ně dohlížel přes formální opatření v podobě pravidel a předpisů. Jedním z takových předpisů byl tiskový zákon, který stanovoval, že kdokoli chce publikovat noviny, musí nejprve získat státní licenci. Pro dovoz papíru určeného k tisku pak rovněž museli vydavatelé získat od státu příspěvek (v měně daného zahraničního dodavatele).⁴⁶

⁴³ Peri, 2004: 73-74.

⁴⁴ Peri, 2004: 75.

⁴⁵ Peri, 2004: 75.

⁴⁶ Caspi – Limor, 1999: 45.

3.1.2 Elektronická média

Tichým projevem etatické koncepce byl v této době, vzhledem k potřebám budování národa, také státní dohled nad rozhlasovým vysíláním (televizní vysílání ještě neexistovalo). Tisk byl tedy nepochybně v moci politických stran, zatímco rádio na rozdíl od něj oficiálně podléhalo státu. Ve skutečnosti však bylo řízeno dominantní politickou stranou. Jak bylo již několikrát výše zmíněno, Kol Jisrael byl po svém založení přidělen pod správu premiérského úřadu. Není proto nijak překvapivé, že politika vysílání byla jednoznačně určována právě generálním ředitelem tohoto úřadu. Tím byl například také Teddy Kollek (pozdější starosta Jeruzaléma) nebo Jicchak Navon, osobní tajemník Davida Ben-Guriona a pozdější prezident Izraele.⁴⁷

Nadřazenost politiků v tomto období se projevovala jak vnějšími, tak vnitřními ovládacími prvky. Zvnějšku stát využíval k řízení rozhlasového (a později i televizního) vysílání mechanismů jako jmenování managementu, plánování rozpočtu, finančního auditu či přímého dohledu nad obsahovým programem vysílání.⁴⁸

3.2 Vztah médií a politiky v 70. a 80. letech 20. století

Izraelská společnost se během 70. let a výrazněji pak v 80. letech 20. století posunula od sociálně-demokratického uspořádání zaměřeného, v rámci mamlachtiut, na stát k neoliberalnímu a nacionalistickému konceptu. V něm již byla staromódní socialistická politika mamlachtiut nahrazena novou formou centralizace určenou korporacemi či bohatými jednotlivci (vyšší vrstvou) tak, aby přinášela prospěch jim i státu rovnoměrně. Tento ekonomicko-politický přechod společnosti se velmi znatelně projevil právě v prostoru médií.⁴⁹

⁴⁷ Peri, 2004: 76.

⁴⁸ Peri, 2004: 77 a také Caspi – Limor, 1999: 51.

⁴⁹ Schejter, 2009: 26-27.

3.2.1 Tiskovaná média

Ústup zlaté éry vlivu politických stran v tisku můžeme pozorovat v průběhu 70. let 20. století. Stranický tisk byl postupně nahrazován komerční žurnalistikou a deníky hlavních politických stran byly zrušeny. Ačkoli některé stranické listy zanikly již v šedesátých letech (*Ha-dor* – deník strany Mapaj nebo *Zmanim* – stranické noviny Progresivní strany), proces ukončení éry stranických novin dosáhl vrcholu v 70. letech, kdy byly zrušeny noviny velkých politických stran. Jednalo se hlavně o listy *Herut*, deník stejnojmenné pravicové, nacionalistické strany Herut, *Ha-boker* – tisk vydávaný Liberální stranou (ta byla stejně jako Herut jednou z předchůdkyň liberální pravicové strany Likud, která vznikla v roce 1966). Během 70. let byl zrušen i *Ha-jom*, deník strany Likud. Zanikly také listy *Ha-kol* (vydávaný ultraortodoxní náboženskou stranou Agudat Jisra'el), *La-merchav* (deník sociálně demokratické strany Achdut ha-avoda), *Ot* (týdeník strany Mapaj) a *Mabat chadaš* (týdeník strany Rafi).⁵⁰

Přechod k plně komerční žurnalistice pokračoval až do uzavření posledních stranických novin. Deník *Al ha-mišmar* strany Mapam se definitivně přestal vydávat až v roce 1994 a deník *Davar* – vydávaný svazem Histadrut (Všeobecná federace pracujících v Izraeli), který byl nejprve hlasem strany Mapaj, ukončil svoji činnost po více než sedmdesáti letech v roce 1996.⁵¹

Tím výsadní postavení politických stran na mediálním trhu skončilo a na síle současně získaly tři nezávislé komerční deníky – *Ha-arec*, *Jedi'ot achronot* a *Ma'ariv*. Ty se také v 80. letech staly předními izraelskými listy. Zatímco úroveň stranických novin měla již delší dobu před jejich zrušením klesající tendenci – především kvůli silnému politickému zaujetí, rigidnímu stylu psaní i redakce, ale také kvůli nízkým příjmům z reklamy a stále se snižujícímu počtu čtenářů – nezávislé noviny nabízely nesrovnatelně bohatší politické zpravodajství a celkově

⁵⁰ Právě socialistické strany Achdut ha-avoda, Mapaj a Rafi se v roce 1968 sloučily ve Stranu práce - *Mifleget ha-Avoda ha-Jisra'elit* – všeobecně známou jako Avoda. (Peri, 2004: 81)

⁵¹ Peri, 2004: 81.

širší okruh témat. Navíc nezávislý tisk období 80. let 20. století charakterizuje změna stylu psaní, ustoupil od květnaté mluvy a honosného jazyka typického právě pro stranické listy, směrem k přímému, jednoduchému vyjadřování známému z mluvené hebrejštiny. Zlepšila se i grafická úprava. Nárůst popularity nezávislých deníků rychle zaznamenali i politici, kteří záhy shledali výhodnějším poskytnout interview spíše jim než stranickým novinám.⁵²

3.2.2 Rozhlas

Současně se změnou, která se během 70. a 80. let prosadila v tisku, došlo také k výraznému posunu ve vztahu s politikou na poli elektronických médií. Do této doby bylo možné vysílání rádia či televize přirovnat k divadlu, na jehož jevišti hraje každý večer hlavní roli vláda a novináři jsou jen technici dohlížející na hladký chod představení.⁵³ Televize nevysílala zprávy z nestranného úhlu pohledu, ale výhradně z pohledu vlády, stejně jako rozhlas.⁵⁴

Až inaugurace Levi Eškola na post premiéra v roce 1963 definitivně smazala éru mamlachtiut Davida Ben-Guriona a zahájila politiku ve směru liberalizace a decentralizace. To se nepochybně promítlo také ve vztahu k médiím.⁵⁵

Když byl v roce 1965, jen několik let po nástupu Eškola na premiérský post, zákonem stanoven Izraelský úřad pro vysílání (IBA) přešlo veškeré rozhlasové vysílání z rukou vlády do veřejného vlastnictví placeného z koncesionářských poplatků a řízeného veřejnoprávní radou. Byl přijat model BBC (British Broadcasting Corporation), podle kterého měla tato rada zahrnovat odborníky z různých okruhů a veřejných organizací interesované v kultuře, jako jsou učitelé, novináři nebo spisovatelé. Zdálo by se tedy, že nyní bylo veřejnoprávní vysílání více

⁵² Peri, 2004: 81-82.

⁵³ Chalaby 1998: 51.

⁵⁴ Peri, 2004: 82.

⁵⁵ Peri, 2004: 82.

pluralitní než státní. Avšak navzdory faktu, že rozhlas byl nyní osvobozen od přímé podřízenosti státním úředníkům, vládnoucí strana nad ním de facto stále neztrácela kontrolu.⁵⁶

3.2.2 Televize

Když byla v roce 1968 zavedena televize, byla rovněž začleněna pod IBA jako paralelní větev rozhlasu se stejným modelem pro zpravodajství. Vzhledem k úžasné síle tohoto nového média byl politický dohled vládnoucí strany nad ní ještě přísnější než v rozhlasu. Předseda vysílacího úřadu byl jmenován vládou, rozpočet televizních stanic zůstal sice nadále financován z koncesionářských poplatků, ale jeho výše byla určována finančním výborem knesetu, kde měla v této době vládní většinu strana Mapaj.

BBC model, podle kterého měla být rada Izraelského vysílacího úřadu obsazena nestranickými odborníky, se tedy zatím do praxe nedostal a její členi byli ve skutečnosti delegáty jednotlivých politických stran. Tím se rada IBA stala vedle parlamentu jen další politickou arénou a změny ve vládě v dalších letech vedly rovněž ke změnám ve složení rady – strana mající většinu v knesetu dosadila své členy na post předsedy či generálního ředitele.⁵⁷

Další specialitou v přístupu izraelské vlády k televiznímu vysílání bylo zavržení barevných přenosů. Ve Spojených státech bylo barevné vysílání k dispozici přibližně ve stejné době, kdy do Izraele dorazilo televizní vysílání jako takové. Izraelská vláda se však domnívala, že je zbytečné a především, že barevné televizory jsou známkou luxusu, který zvyšuje sociální propasti mezi lidmi a tím snižuje ekonomickou stabilitu země. Vzhledem k tomu, že většina domácích pořadů byla natáčena technikou umožňující přenos živých barev a stejně tak filmy a seriály nakoupené od amerických nebo britských televizních společností byly

⁵⁶ Schejter, 2009: 33-35.

⁵⁷ Peri, 2004: 83.

barevné, rozhodla se vláda zamezit alespoň dovozu barevných televizorů. Nakonec však zvolila technicky propracovanější řešení, jehož podstatou bylo vymazání všech barev nahraných v pořadu až během jeho vysílání pomocí speciálního zařízení nainstalovaného v barevných televizorech. Tato metoda rušení vysílaného signálu, který pak aktivoval v televizních přijímačích mechanismus potlačující barvy, se v hebrejštině nazývala *mechikon* (guma). Nedlouho po zavedení byl mechikon obcházen zařízením nazývaným *anti-mechikon*, které opět umožnilo divákovi zhlédnout pořad v plně barevném provedení – ovšem za podmínky, že mu nevadilo několikrát do hodiny zařízení opětovně aktivovat.⁵⁸

Přestože technika plně barevné vysílání umožňovala již kolem roku 1974 (tedy zhruba v době, kdy bylo pravidelné barevné vysílání zavedeno například na obou kanálech České televize, ale také v zemích sousedících s Izraelem – v Jordánsku nebo Egyptě)⁵⁹, rezignovala izraelská vláda na jeho blokování až v roce 1983.⁶⁰

Vliv vládnoucí strany tedy zůstal patrný v rozhlase a televizi i přes to, že ve většině případů změnil svůj charakter z přímého ovládnutí na nepřímou manipulaci.

3.3 Nezávislost médií od 90. let 20. století

Revoluce na poli vztahů mezi vládou a médii se dostavila na počátku 90. let 20. století spolu s (výše zmíněným) příchodem komerční televizní stanice na izraelský mediální trh. To přineslo začátek pomalého konce přímých vládních zásahů ve vysílání elektronických médií, ve kterých se jí narozdíl od médií tištěných, podařilo svůj vliv doposud udržet. V novinářích samotných se po opuštění prostranického tisku stihla během 80. let 20. století usadit změna v chápání sebe samých jako

⁵⁸ Lapid, 2011: 192-201.

⁵⁹ Lapid, 2011: 192-201.

⁶⁰ Do té doby bylo oficiálně umožněno pouze dvakrát. Viz výše.

neustranných, nezávislých komentátorů. A v 90. letech přejali, pro izraelskou žurnalistiku doposud neprozkoumaný styl – publicistiku.⁶¹

Období od počátku 90. let do současnosti je spojeno s několika typy vztahů v elektronických médiích. Na jedné straně zde existují výlučně vládní programy – jedná se o vzdělávací TV kanál, jehož vysílání přímo podléhá ministerstvu školství, stejně jako vysílání rádia IDF (Galei Cahal), které je formálně podřízeno generálnímu štábu. Na pomyslném středu se pohybují TV Kanál 1 a rádio Kol Jisra'el – dvě stanice spravované Izraelským vysílacím úřadem, které sice nesou status veřejnoprávních kanálů, avšak narážíme u nich na zřejmý konflikt mezi jejich formální právní strukturou a neoficiální vládní kontrolou. Na druhé straně stojí komerční televizní stanice - kanály 2 a 10 a kabelová TV, jejichž veřejnou radu sice jmenuje vláda, nicméně ve skutečnosti jsou vlastněny a provozovány mediálními a jinými korporacemi, které mimo ně spravují například i některé velké celostátní deníky.⁶²

3.3.1 Rozhlas

Skutečná změna se ve vysílání projevila během mediální revoluce v průběhu 90. let. Jedním z prvních projevů transformace rozhlasového vysílání byl v té době publicistický styl Hanana Kristala – politického komentátora, který odstartoval svoji kariéru v nedlouho vydávaných novinách *Chadašot*, jež představovaly nový žurnalistický styl v Izraeli. Kristal se rozhodl zcela vynechat ideologické analýzy, které doposud obsazovaly první stránky novin vydávaných starou školou politicky orientovaných novinářů. Místo toho se zaměřil výhradně na politiky a jejich důvody k hledání moci motivované ambicemi nebo vlastními zájmy.

⁶¹ Publicistika (termín pochází z latinského publicus – veřejný) je označení pro takový druh žurnalistické tvorby, který je narozdíl od zpravodajství obohacen také o autorův osobní názor. Vztahuje se k aktuálním společenským tématům ať už hospodářským, politickým, sociálním či kulturním. Využívána je ve všech druzích médií od novin a časopisů po rozhlas, televizi nebo také film. (Halada – Osvaldová, 2007: 142)

⁶² Peri, 2004: 88 – 89. Viz přílohy 1 a 2.

Jeho rozhlasový pořad pak přinášel interview s jednotlivými politickými představiteli vedené s lehkou nadsázkou a humorem.⁶³

3.3.2 Televize

Bezprostředně před volbami v roce 1996 přešla nový publicistický styl a investigativní žurnalistiku (sbírající informace zejména o podezřelém jednání veřejných činitelů) také televize. Nejprve na komerčním Kanále 2 a záhy také na Kanále 1. V hlavním vysílacím čase byl do programu zařazen pořad shrnující všechny události uplynulého týdne. Novináři se tak konečně ocitli v centru politického dění. A bylo to poprvé v historii veřejnoprávního vysílání v Izraeli, kdy se od nich očekávalo, že vyjádří svůj názor a veřejně posoudí chování a činy politiků jako nezávislí publicisté. Jedním z nejvýznamnějších politických analytiků se stal novinář Amnon Abramovič, který opustil po aféře s odposlechy redakci deníku Ma'ariv a jeho přechod do televizního vysílání Kanálu 2 vzhledem k jeho výborné reputaci přinesl publicistickým pořadům značnou sledovanost. Nadšení nesdíleli pouze někteří členi knesetu, kterým tato nová praxe příliš popularity nedodala.⁶⁴

Zasáhnout proti osmělujícím se médiím si dovolil až Benjamin Netanjahu, který z postu premiéra v roce 1998 jmenoval nového ředitele Izraelského vysílacího úřadu s cílem „odstranit nedostatky v jeho vedení“⁶⁵, jinými slovy – posílit vládní dohled nad vysíláním a držet tak na uzdě kritiku televizních i rozhlasových publicistů. Rozjetý vlak publicistického vysílání se mu již zastavit nepodařilo. Nicméně chybné by bylo také zobecnění, že změny v novinářském přístupu okamžitě obsáhly celý izraelský mediální prostor.

Je také důležité připomenout, že vzhledem ke specifičnosti izraelského státu v oblasti bezpečnostní politiky, podléhají média určitým požadavkům jak na zachování některých informací, tak na upuštění od

⁶³ Peri, 2004: 92.

⁶⁴ Peri, 2004: 92.

⁶⁵ Peri, 2004: 92.

kritiky vládní politiky v situacích se zvýšenými nároky na národní bezpečnost, jako jsou například teroristické útoky či válka. Naposled byla média takto omezena například po vypuknutí intifády Al-Aksá v září roku 2000⁶⁶ a částečně také během války v Gaze na přelomu roku 2008 (viz níže).⁶⁷

Až do počátku 90. let tedy existoval pouze jediný veřejnoprávní televizní kanál a dvě veřejnoprávní rozhlasové stanice. Vláda křečovitě bránila úsilím otevřít trh elektronických médií a sama nad ním držela politickou kontrolu díky vlivu v institucích provozujících televizní a rozhlasové vysílání.⁶⁸ Až konec 80. a hlavně počátek 90. let 20. století vnesl na izraelský mediální trh moderní a nezávislou žurnalistiku: zpravodajství i publicistiku servírované prostřednictvím nebývalého množství novin, časopisů, televizních kanálů i rozhlasových stanic, což umožnily jak technologické, ekonomické tak především politické změny, které se v těchto letech udály.

⁶⁶ Peri, 2004: 92-93.

⁶⁷ Marsden – Savigny, 2009: 39.

⁶⁸ Gilboa, 2008: 88.

4 INTERNET

Revoluce v technologiích v 90. letech pak přinesla do elektronických médií možnost vysílat živě kdykoli, téměř odkudkoli a kamkoli na světě. Především však přinesla nové médium zásadního významu nejen pro komunikaci, zpravodajství a publicistiku, ale pro všechny sféry politického i společenského života, oblasti obchodu a marketingu. Tímto médiem byl internet. Doprovázena značným rozkvětem v izraelské ekonomice, vytvořila technologická a komunikační revoluce obrovský tlak na vládu, aby rozšířila elektronická média pomocí soukromých komerčních sítí.

4.1 Historie

Širokopásmové připojení k internetu existuje v Izraeli od konce 90. let. Již v roce 1990 byl slavnostně dokončen izraelský projekt optického kabelu (EMOS-1) vedeného pod Středozemním mořem, který spojuje Izrael s Tureckem, Řeckem a Itálií. O čtyři roky později, v dubnu 1994, byl rozšířen do Kypru (jedná se o telekomunikační kabel CIOS).⁶⁹ V této době spočívalo hlavní využití internetu v akademickém prostoru, proto také jeho správa a řízení ležely v rukou izraelské univerzitní sítě, což trvalo až do roku 1997, kdy vznikla *Izraelská internetová asociace* zodpovědná za provoz a šíření internetu. Praktického využití v domácnostech se internetové připojení v Izraeli dočkalo v roce 2000. Zřizovatelem celostátní internetové ADSL infrastruktury poskytující internet do domácností byla izraelská národní telekomunikační společnost Bezeq.⁷⁰ Mobilní operátoři představili bezdrátový internet záhy v roce 2001 a kabelové společnosti následovaly s širokopásmovým kabelovým připojením v roce 2002.

⁶⁹ TheCom, 3. listopad 2010.

⁷⁰ TheCom, 3. listopad 2010.

4.2 Rozšíření

Od roku 2003 rozšíření internetu v Izraeli rapidně stoupalo. V roce 2005 již internet distribuovalo pět hlavních a asi 70 malých poskytovatelů do 55 % všech domácností.⁷¹ Během roku 2006 pak pronikl do 69 % domácností, čímž se Izrael dostal v rozšíření internetu na osmé místo celostvětového žebříčku.⁷² Výzkum agentury TGI ukázal, že v roce 2011 v Izraeli využívalo internet 82 % populace nad 18 let. V procentuálním poměru počtu aktivních internetových uživatelů to i dnes staví Izrael na první příčky před Japonsko, Spojené státy, Velkou Británií nebo Rusko.⁷³ V České republice bylo podle stejného výzkumu v minulém roce 59 % uživatelů internetu v populaci starší dvanácti let.⁷⁴ Množství obyvatel využívajících internet je v Izraeli nejméně třikrát, ale mnohdy i pětikrát vyšší než u jeho arabských, muslimských sousedů (včetně Íránu).⁷⁵

4.3 Zpravodajství a publicistika

Co se týká sledování médií za účelem získání informací, novinek, a publicistických zpráv, na prvních místech jsou podle počtu uživatelů televize a internet, přičemž většina mladých Izraelců (do 25 let) udává jako první zdroj pátrání po novinkách internet. Následují noviny a rádio. Většina hlavních deníků má své internetové vydání. Některé mají i oddělenou redakci pro tištěné a internetové zpravodajství. Například internetové vydání deníku Ha-arec (jak ve své hebrejské, tak v anglické podobě) je téměř totožné s vydáním tištěným, stejné je to u obchodních novin *Globes*. Naopak deník *Jedi'ot achronot* provozuje internetový server *Ynet* (www.Ynet.co.il), který obsahuje oproti tištěnému vydání

⁷¹ Pro srovnání: Podle údajů Českého statistického úřadu bylo v roce 2005 internetem vybaveno asi 19% českých domácností. V roce 2010 pak bylo v České republice k internetu připojeno 56% domácností. Český statistický úřad, 2010.

⁷² Předběhl například i Hong Kong nebo Velkou Británií, která se umístila na 20. místě. Spojené státy byly 25. (*The Marker*, 5. prosinec 2007)

⁷³ Viz příloha 3.

⁷⁴ TGI: 2012 Global TGI Product Book, viz příloha 3.

⁷⁵ Internet World Stats, 3. prosinec 2011 a také TGI: 2012 Global TGI Product Book, viz příloha 4.

novin množství reportáží, interview či publicistických sloupků psaných speciálně pro internetovou edici. Stejně je na tom internetový server *NGR* (www.ngr.co.il) patřící deníku Ma'ariv. Ynet má i svoji anglickou verzi na adrese www.YnetNews.com. Rovněž anglicky psaný izraelský deník *The Jerusalem Post* provozuje svůj internetový server (www.Jpost.com).

Prostřednictvím internetu zpřístupnila své živé vysílání i většina izraelských rádií. Televizní stanice zatím vysílají online jen některé své pořady. IBA využívá pro své televizní i rozhlasové pořady webovou adresu www.iba.org.il. Zpravodajství Kanálu 2 je možné najít na serveru www.reshet.tv/newsite. Kanál 10 pak na internetu spolupracuje se zpravodajským serverem *Nana* na webové adrese www.10tv.nana10.co.il. Z nezávislých zpravodajských portálů je třeba jmenovat stanici Aruc ševa na webové adrese www.israelnn.com, právě Aruc ševa (jak již bylo výše zmíněno) jako první mezi izraelskými a mnohými světovými rádii přinesla svoje vysílání online, a to již v polovině 90. let. Dalšími významnými webovými servery jsou například Walla (www.walla.co.il) nebo Tapuz (www.tapuz.co.il). Pro online zprávy z oboru ekonomiky a financí je v Izraeli jedničkou The Marker (www.TheMarker.com), pro sportovní zpravodajství pak server One (www.one.co.il).

5 SOUČASNÁ NEJSLEDOVANĚJŠÍ MÉDIA A JEJICH CHARAKTERISTIKA

Dalo by se říci, že média hrají v Izraeli významnou roli, ale mnohem přesněji lze situaci vystihnout tvrzením, že posedlost s jakou Izraelci sledují svá i zahraniční média, je s jakoukoli jinou zemí nesrovnatelná. Izraelci v přepočtu na obyvatele spotřebují více novinek než jakýkoli jiný národ na světě.⁷⁶ Sdělovací prostředky pro ně hrají klíčovou roli; ať už je sledují, poslouchají nebo čtou. Události, které mohou být v jiných zemích marginalizovány, zde dostávají palcové titulky a jsou vyzdvihovány v hlavním zpravodajství – mají-li sebemenší spojitost s Izraelem. Zvláště během prvních třiceti let existence státu Izrael, ale ani nyní nikoho nepřekvapí, když řidič autobusu upozorní pasažéry a zesílí rádio tak, aby každý mohl slyšet poslední zprávy. Dnes již většina Izraelců sleduje novinky na internetu kdekoli a kdykoli pomocí mobilního telefonu. Nebývalo však výjimkou, že přední politici požádali překvapené zahraniční delgáty či reportéry o přestávku uprostřed jednání, aby mohli v rádiu vyslechnout pravidelný přehled zpráv.

Tento fenomén vyplývá ze zvláštní bezpečnostní situace státu, který se cítí být pod neustálou hrozbou útoku. To zároveň souvisí i s faktem, že Izrael je natolik malá země s propracovaným systémem vojenské služby, že téměř každý zná někoho – ať už je to syn, dcera nebo přítel – kdo právě slouží v armádě.

Jak tedy charakterizovat izraelská média? Většina z nich je v soukromém vlastnictví, zdají se být krajně nezávislá a odpovídají tak modelu liberálního demokratického tisku (resp. vysílání)⁷⁷. Dle Periho⁷⁸ izraelská média během svého vývoje přešla z úlohy nezúčastněných pozorovatelů do role aktivních zastánců nebo odpůrců vládních politik (vyjadřujících se rovněž k otázkám mírových rozhovorů a izraelsko-

⁷⁶ Widlanski, 2009.

⁷⁷ Podle dělení v knize *Four Theories of the Press*. (Siebert – Peterson – Schramm, 1963: 83)

⁷⁸ Peri, 2004.

palestinským vztahům). Další odborníci, jako například Tamar Liebes⁷⁹, se přiklánějí k názoru, že izraelská média dávají přednost senzačním zprávám o terorismu před „nezáživnými“ mírovými rozhovory. Tito vědci proto obhajují hlavně model společensky odpovědného tisku (vysílání) a mírové žurnalistiky.⁸⁰

Na počátku nového tisíciletí se i na izraelské politické scéně objevil fenomén známý v Evropě od druhé světové války – vznik stran pro všechno a všechny („catch-all parties“). Takové strany již nejsou tak přísně ideologicky vyhraněné, což jim pomáhá oslovit větší procento voličů. Spolu s vnitropolitickou scénou jsou pak méně ideologicky vyhraněná i média. Deníky, televize, internet a jejich investigativní žurnalistika a publicistické pořady v poslední době pobídl přední politické osobnosti, aby kladly důraz především na image a snažily se prodat samy sebe tak, že jejich program bude co nejjednodušeji uchopitelný pro voliče.⁸¹ Široká škála novin se rychle zúžila na o něco méně stranicky vyhraněnou, ale přesto lehce zařaditelnou směs, v jejímž centru jsou dnes čtyři nezávislé, hebrejsky psané deníky a jeden anglický (The Jerusalem Post).

5.1 Tištěná média a jejich popularita

Oblíbenost periodického tisku lze zjišťovat pomocí dvou hlavních ukazatelů, jsou jimi náklad a čtenost daného periodika. Čtenost tisku je ve více než šedesáti zemích světa včetně Izraele zjišťována agenturou TGI (Target Group Index)⁸². Předmětem činnosti agentury je shromažďování a zpracovávání údajů z výzkumů v mediální a marketingové oblasti. Získat konkrétní údaje o *nákladu* jednotlivých izraelských deníků je komplikovanější, neboť Ma'ariv a Jisra'el ha-jom jsou jediné noviny, které tyto údaje aktuálně zveřejňují.

⁷⁹ Profesorka Hebrejské univerzity v Jeruzalémě Tamar Liebes je jednou z předních odbornic na izraelskou žurnalistiku.

⁸⁰ Liebes, 1997: 28-31.

⁸¹ Peri, 2004: 14-17.

⁸² Tato agentura funguje pod společností Kantar Media. (Kantar Media: Tgi Surveys)

5.1.1 Náklad

Pro představu o denním oběhu jednotlivých izraelských deníků zde uvádím alespoň několik starších dat. V roce 1995 publikovaly Jedi'ot achronot přibližně 350 000 výtisků denně během pracovního týdne, víkendová edice pak měla náklad asi 600 000 výtisků. Ma'ariv vycházel ve stejném roce v denním nákladu 150 000 výtisků a jeho víkendové vydání v nákladu 250 000 výtisků.⁸³ Denní náklad deníku Haaretz tvořil kolem 50 000 výtisků denně v týdnu a 60 000 výtisků o víkendu.⁸⁴

Uvádět aktuální čísla o svém nákladu nejsou deníky nuceny ani inzerenty a zadavateli reklam, pro ty je totiž denní náklad zavádějící hodnotou, neboť jeden výtisk daného periodika poslouží mnohdy více než jednomu čtenáři. Proto je (nejen) pro ně mnohem důležitějším ukazatelem právě čtenost. Ačkoli i u tohoto ukazatele je třeba počítat s drobnou odchylkou, kterou přináší fakt, že měříme-li čtenost tisku (která je následně kvůli přehlednosti uváděna jako procento podílu daného deníku na trhu), nezahrnuje tento výsledek respondenty, kteří čtou více než jeden druh periodika denně. Nicméně tato odchylka je již snáze zanedbatelná.

5.1.2 Čtenost

Nejčtenější hebrejské deníky Ha-arec, Jedi'ot achronot a Ma'ariv sídlí v Tel Avivu, kde jsou jejich redakce od sebe rozmístěny v okruhu asi čtyř kilometrů. Odtud denně servírují novinky více než sedmi a půl milionové izraelské populaci. Názorně tak demonstrují hustotu izraelského mediálního trhu. Jejich obliba u široké veřejnosti se vyvinula v souvislosti s jejich obecně nestrannickým zaměřením a také s délkou jejich existence, ta je i u nejmladšího z nich (Ma'ariv, který vznikl po založení Izraele) více než 60 let.

⁸³ Tal, 1995.

⁸⁴ Gilboa, 2008: 90.

Za nový přírůstek mezi nejčtenější izraelské deníky můžeme považovat *Jisra'el ha-jom*, též hebrejsky psaný list, který vznikl v roce 2007 a již v červenci roku 2010 předstihl v té době nejpopulárnější *Jedi'ot achronot*. Podle pololetního výzkumu agentury TGI⁸⁵ dosáhla v tomto roce čtenost deníku *Jedi'ot achronot* 34,9 % a *Jisra'el ha-jom* jej předstihl s 35,2 %.⁸⁶ V této souvislosti je potřeba také zdůraznit, že deník *Jisra'el ha-jom* je zcela novým segmentem izraelského mediálního trhu, jelikož je narozdíl od všech ostatních izraelských novin distribuován zdarma (viz níže).

Pokrok deníku *Jisra'el ha-jom* se zastavil až v první polovině roku 2011. Další pololetní průzkumy agentury TGI ukázaly pokles jeho čtenosti ze 39,3 % naměřených v první polovině roku na 37,3 % ve druhém pololetí. Tento pokles byl patrně způsoben tím, že deník právě ve druhé fázi minulého roku začal účtovat peníze za doručení stálým odběratelům. Nicméně na základě ročního průměru má *Jisra'el ha-jom* stále největší čtenost ze všech izraelských novin - tedy 38,1 % oproti 35,8 procentní čtenosti *Jedi'ot achronot*. To souvisí i s tím, že také popularita *Jedi'ot achronot* v polovině minulého roku poklesla (na 34,8 % ze 37 %).⁸⁷

Zájem o ekonomické deníky *Globes* a *The Marker* oproti tomu v minulém roce vzrostl. To lze připsat „sociálním protestům“, které přinesly právě finanční noviny *Globes* v sérii článků a výzkumů, jenž vydávaly od konce července minulého roku. Upozorňovaly v nich například na vysoké ceny bydlení a celkovou neutěšenou ekonomickou situaci (především mladých lidí) způsobenou vysokými životními náklady v Izraeli. Tím přiměly větší procento Izraelců sledovat ekonomický tisk.

Ha-arec udržel svoji popularitu na stabilním průměru 7,3 % v roce 2011 oproti 7,4 % v roce 2010. Dlouhodobý pokles se nepodařilo zastavit deníku *Ma'ariv* jehož čtenost spadla ze 13 % (v roce 2010) k průměru

⁸⁵ TGI: 2012 Global TGI Product Book.

⁸⁶ Podle tohoto průzkumu v roce 2010 rovněž klesala čtenost dalších dvou předních deníků *Ha-arec* poklesl na 6,4% z původních 6,6%. *Ma'ariv* pak z 13,6% na 12,5% . (*Globes*, 28. červenec 2010 nebo také *The Guardian*, 30. červenec 2010).

⁸⁷ *Globes*, 16. leden 2012. Viz přílohy 5 a 6.

11,5 % (2011).⁸⁸ Čtenáře ztratilo i jeho dlouhou dobu populární páteční (víkendové) vydání (to pokleslo ze šestnáctiprocentní čtenosti na 13,1 %). Nejoblíbenější páteční vydání tak podle těchto nejnovějších průzkumů stále přináší Jedi'ot achronot. A to i přes prudký nárůst popularity deníku Jisra'el ha-jom, jehož víkendová edice dosáhla v nejvyšším bodě 31,3 %, kdežto páteční vydání Jedi'ot si udržuje stálou čtenost na 43,3 %.⁸⁹

5.2 Noviny ve vlastnictví významných židovských rodin

Během posledních dvou desetiletí se hlavní periodika stala konglomeráty zpravodajství a zábavy s křížovým vlastnictvím⁹⁰ dalších komunikačních kanálů. To se pro jejich majitele ukázalo jediným východiskem, jak uchránit své příjmy před stále rostoucí konkurencí televizního vysílání.⁹¹ Každý z těchto deníků (Jedi'ot achronot, Ha-arec i Ma'ariv) je vlajkovou lodí obklopenou flotilou podniků jako jsou časopisy, nakladatelství, internetová online zpravodajství, hudební servery a vydavatelství nebo komerční kabelové TV stanice a podobně.⁹²

Noviny, respektive celé tyto komerční konglomeráty, jsou vlastněny ekonomicky významnými rodinami.⁹³ Noviny Jedi'ot achronot jsou základním artiklem mediální skupiny *Yedioth Media Group*, která patří rodině Mozesů⁹⁴. Tato skupina vydává rovněž finanční noviny *Kalkalist* (vycházejí od roku 2008) nebo regionální deníky, ruské a arabské noviny, vlastní rovněž dílčí podíl v televizním Kanálu 2. Mimo to provozuje vlastní nakladatelství a je partnerskou společností hudebního vydavatelství.⁹⁵

⁸⁸ Viz též přílohy 5 a 6.

⁸⁹ Globes, 16. leden 2012 nebo také Ice, 28. červenec 2010.

⁹⁰ S křížovým vlastnictvím – tedy propojením médií a koncentrací jejich vlastnictví v rámci velkých mediálních konglomerátů – se můžeme setkat téměř v každé zemi, v Izraeli je však tato síť obzvláště patrná, jelikož se vlastnický monopol často stává i monopolem názorovým.

⁹¹ Reich, 2009: 10.

⁹² Reich, 2009: 10.

⁹³ Právě tyto rodiny patří mezi ty, které disponují v Izraeli největším vlivem.

⁹⁴ Izraelský podnikatel a mediální magnát Jehuda Mozes odkoupil nezávislý deník Jedi'ot achronot krátce po jeho vzniku v roce 1939. (Schejter, 2009: 22).

⁹⁵ Gilboa, 2008: 89.

Deník Ma'ariv patřil po dlouhá léta jedné z nejvýznamnějších izraelských rodin, nejen co se médií týká, rodině Nimrodiových, opět spolu s několika regionálními deníky, časopisy, nakladatelstvím (Sifriat Po'alim), nahrávací společností, reklamní agenturou a dalšími firmami z jiných oblastí.⁹⁶ Od roku 2011 vlastní většinový podíl v deníku Ma'ariv izraelský magnát Nochi Dankner (viz níže).

Rodina Schockenových vlastní od roku 1937 deník Ha-arec a roku 2001 rozšířila sortiment o finanční noviny The Marker. Samozřejmostí jsou vlastní regionální vydání a také nakladatelství.⁹⁷

Za vznikem deníku Jisra'el ha-jom stojí Šeldon Adelson, americký žid, hotelový a kasínový magnát. Jeho původním záměrem bylo v roce 2007 odkoupit Ma'ariv. Ten však nevyšel a Adelson se rozhodl vstoupit na izraelský mediální trh s konkurenčními novinami, distribuovanými navíc zdarma.⁹⁸

Eliezer Fishman, který je majitelem finančního deníku Globes je rovněž menšinovým podílníkem společnosti vlastníci Jedi'ot.⁹⁹

Literatura, která se věnuje vlastnictví izraelských novin, často spekuluje o vlivu, který uplatňují majitelé v obsahu jimi vlastněných novin. Není téměř pochyb o tom, že vlastnictví novin dává bohatým majitelům značný vliv na politiky a vládní úředníky, nicméně lze jen těžko odhadnout jak patrný je takový vliv v Izraeli.

⁹⁶ Jewish Virtual Library, 2008.

⁹⁷ Bohatý německý sionista Salman Schocken, který vlastnil řetězec obchodních domů v Německu, koupil noviny Ha-arec v roce 1937. Od roku 1939 stál v jejich čele jeho syn Geršom Schocken. Schockenovo nakladatelství bylo založeno rovněž již ve 30. letech minulého století v Německu, jeho hlavní vydavatelství pak sídlilo v Praze a vydávalo spisy Martina Bubera či Franze Kafky. (The Jewish Daily Forward, 12. prosinec 2003)

⁹⁸ Arutz Sheva, 7. prosinec 2007.

⁹⁹ Gilboa, 2008: 89.

5.3 Přední izraelské deníky: jejich charakteristika a politické preference

Zatímco Ha-arec můžeme charakterizovat jako elitní noviny určené náročnějším čtenářům, Jedi'ot, Ma'ariv i Jisra'el Ha-jom jsou označovány spíše jako populární až bulvární tisk, který však narozdíl od podobných novin vycházejících ve světě, věnuje poměrně větší prostor zprávám, publicistice a komentářům. Ha-arec vycházel tradičně jako ranní noviny, Jedi'ot achronot a Ma'ariv byly distribuovány ve večerním vydání. To dnes již neplatí a všechny izraelské deníky jsou vydávány a distribuovány v časných ranních hodinách. Dodnes však přetrvál ještě jeden rozdíl mezi Ha-arec a ostatními zmiňovanými deníky: ty jsou narozdíl od listu Ha-arec, který je zřetelně levicově orientovaný, většinou otevřeny širšímu spektru politických názorů.¹⁰⁰

5.3.1 Ha-arec

Jak již bylo zmíněno, Ha-arec si jako nejstarší izraelský deník, který se dochoval do současné doby, udržuje prestiž elitních, seriózních novin. Dle Caspiho a Limora jeho elitářský profil vychází z důsledného dodržování novinářských norem na jedné straně a množství vysoce vzdělaných čtenářů na straně druhé.¹⁰¹ Vydáván je v největším (tzv. berlínském) novinovém formátu¹⁰² a má velmi vybroušený styl s charakteristickými menšími titulky a více analytickými články. Stal se izraelskou paralelou k *The New York Times* či *International Herald Tribune*.

Obecně je tento list označován jako levicově orientovaný přesto liberální. To znamená, že co se ekonomických a sociálních otázek týká, je kapitalistický a drží se spíše anti-socialistické linie. V záležitostech politické a národní bezpečnosti je pak jeho postoj umírněný a anti-

¹⁰⁰ Gilboa, 2008: 89.

¹⁰¹ Caspi – Limor, 1999: 79.

¹⁰² Který se rovná přibližně velikosti A3 (470 mm x 315 mm).

nacionalistický. Jedná se o deník silně nakloněný mírové politice a lze říci, že po celá léta tvrdě hájí občanská práva (jak Izraelců tak Palestinců) a demokratické hodnoty, proto také důsledně udržuje kritický náhled na vládu, její úřady a především na izraelské obranné složky.¹⁰³ Až v posledních letech byl Ha-arec několikrát kritizován, že články týkající se občanských práv Palestinců jsou odsouvány na zadní strany. Těmito reportážemi ze Západního břehu a Gazy týkajícími se práv Palestinců, proslula především známá izraelská novinářka, píšící pro Ha-arec, Amira Hass.¹⁰⁴

V nedávné době prošel i Ha-arec vývojem směrem k modernímu stylu a našel více místa pro titulky i obrázky. Ačkoli se deník v současné době prezentuje o něco populárněji a moderněji, udržel si stále koncepci vysoce seriózního média s podrobným zpravodajstvím a jeho rozboru.¹⁰⁵

Po celá léta byl základnou mnoha významných izraelských novinářů a autorů (jako je například Šabtaj Tevet, známý historik a autor životopisu Ben-Guriona), i proto je označován jako *"ha-iton le-anašim chošvim"* („noviny pro lidi, kteří myslí“). Ha-arec je také obvykle prvním citovaným zdrojem v televizních a rozhlasových zpravodajstvích. Pro kariéru a image izraelských politiků je tedy velmi důležité dostat se na titulní stranu tohoto listu. Prestiž deníku však není přímo úměrná skutečnému počtu prodávaných výtisků. Ha-arec je sice nejvíce diskutovaným a citovaným seriózním médiem s výrazným dopadem na veřejné mínění, nicméně počet Izraelců, kteří jej skutečně čtou, je zřetelně nižší než u ostatních předních deníků.¹⁰⁶

Od roku 1997 let má Ha-arec také tištěnou anglickou verzi, která je distribuována společně se zkrácenou verzí International Herald Tribune. Anglická verze je sice podstatně menší než hebrejské vydání, ale velmi oblíbená u zahraničních diplomatů, podnikatelů a především reportérů,

¹⁰³ Redakce deníku kritizuje především politiku Benjamina Netanjahua a Avigdora Liebermana. (Ice, 28. červenec 2010)

¹⁰⁴ International Women's Media Foundation: The Global Network for Women in the News, 2009.

¹⁰⁵ Widlansky, 2009.

¹⁰⁶ Viz příloha 6.

kteří ji často využívají jako základní zdroj pro aktuální informace o dění v Izraeli.¹⁰⁷ Zde je však důležité uvědomit si, že Ha-arec jakožto především levicově zaměřený deník reprezentuje pouze určitou část izraelské společnosti, což se samozřejmě odráží i v jeho náhledech na politické záležitosti, především na arabsko-izraelský konflikt.

5.3.2 *Jedi'ot achronot*

Jedná se o deník malého, tabloidního formátu, který vznikl v mandátní Palestině roku 1939 a původně byl vydáván jako večerník. Od počátku 40. let 20. století je, jak již bylo zmíněno, ve vlastnictví významné rodiny Mozesů (v současné době stojí v jeho čele Arnon Mozes). Spolu s deníkem Ha-arec zůstal i během 60. let nestranným médiem. Od 70. let byl nejčtenějším periodikem v zemi – až do roku 2010, kdy jej předstihl volně distribuovaný Jisra'el ha-jom.

Právě ústup popularity způsobený deníkem Jisra'el ha-jom, bývá považován za důvod vyostřeného postoje Jedi'ot vůči premiéru Netanjahuovi, který se v deníku rozmohl zvláště během posledního roku.¹⁰⁸ Vzhledem k tomu, že Jedi'ot achronot v rámci svého polobulvárního ražení upřednostňují před složitými analýzami hlavně dramata a lidské osudy¹⁰⁹, nejsou články ostře se vymezující proti premiérovi, jeho kabinetu i jeho ženě žádnou výjimkou. Nahum Barnea, jeden z nejvýznamnějších izraelských novinářů (rovněž přispívající do Jedi'ot), nedávno v diskusním pořadu Druhého kanálu poznamenal, že v redakci Jedi'ot achronot je pouze jediný zastánce premiéra Netanjahua a jeho politiky, kterým je Hanoch Daum.

Bez ohledu na postoj k politice a osobě izraelského premiéra je list Jedi'ot achronot obecně považován za středové noviny s většinou pravicově zaměřenou redakcí. Ovšem právě v posledních

¹⁰⁷ Widlansky, 2009 .

¹⁰⁸ Jisra'el ha-jom se často netají svým pro-Netanjahuovským zaměřením, které vyplývá i z osobních sympatií Šeldona Adelsona k premiérovi.

¹⁰⁹ Wolfsfeld, 1997: 96.

letech se otevřel širšímu spektru politických názorů a vyvinula se v něm i jasně levicová identita. V otázkách armády a bezpečnostních otázkách je stále konzervativní, nicméně záležitostí lidských práv je mnohem otevřenější oproti dalším deníkům podobného ražení (Ma'ariv a Jisra'el ha-jom).

Zahraniční čtenáři a média většinou nevěnují Jedi'ot takovou pozornost, což vyplývá jistě i z faktu, že úprava tohoto deníku působí mnohem méně seriózně než například vizuální stránka Ha-arec nebo The Jerusalem Post. Roli hraje mimo jiné i to, že v anglickém jazyce vychází Jedi'ot pouze na internetu. I přes jeho vzhled se však nejedná o klasický bulvár (ačkoli i takové prvky nese), ale spíše o seriózně-populární deník.¹¹⁰

I když dnes již nejsou tištěné noviny Jedi'ot achronot tak silným hlasem průměrné střední vrstvy Izraelců, Yedioth Media Group stále zůstávají nejdůležitější mediální organizací v zemi a internetová verze deníku – Ynet je nejpopulárnějším zpravodajským serverem.

5.3.3 Ma'ariv

Ma'ariv je dalším deníkem tabloidního formátu, hlavní podíl v něm dlouhá léta patřil rodině Nimrodi. V roce 2004 se ale deník dostal do finančních potíží, kdy ročně ztrácel miliony šekelů. Během této krize několikrát změnil šéfredaktory i generálního ředitele. V roce 2010 koupil 50 % podíl v deníku Zaki Rakib¹¹¹, který se stal novým spoluvydavatelem. Zdálo se, že se situaci podaří stabilizovat, ale v únoru roku 2011 již nebyl Ma'ariv schopen platit zaměstnance ani dodavatele a podle některých zdrojů hrozilo, že bude muset omezit vydání deníku a odložit tisk některých svých časopisů.¹¹² Finanční záchranu potápějícímu se deníku

¹¹⁰ Wolfsfeld, 1997: 96 a také Reich, 2009: 11.

¹¹¹ Globes, 27. květen 2010.

¹¹² Globes, 23. březen 2011.

přinesl v březnu 2011 izraelský magnát, multimilionář Nochi Dankner, prostřednictvím své investiční společnosti.¹¹³

Jeho názorové spektrum se mírně měnilo spolu se změnami v jeho vedení. Od roku 2006 se posunulo nejprve výrazněji doprava – ačkoli jemná kritika Netanjahuovy politiky, by mohla být v tomto ohledu matoucí – celkově Ma'ariv udržuje nacionalistickou a konzervativní linii (to především v otázkách bezpečnosti). Jeho články se mnohdy ohrazují proti organizacím pro lidská práva i proti arabskému obyvatelstvu a přikláněl se rovněž k politice Avigdora Liebermana. Ačkoli se v průběhu posledního roku jeho zaměření poněkud vyrovnalo a Ma'ariv nabízel i názorově různorodější zpravodajství, vypovídá o jeho budoucím směřování i fakt, že od srpna roku 2011 stojí v čele jeho redakce Nir Chefec, bývalý mluvčí premiéra Benjamina Netanjahua.¹¹⁴

Ma'ariv stejně jako Jedi'ot v posledních letech poněkud podlehl bulvárnímu make-upu; jejich titulní strany pravidelně zdobí jeden nebo dva palcové barevé nadpisy, vnitřek barevné celostránkové fotografie. Podoba není to jediné, co tyto dva deníky – které byly až do vzniku listu Jisra'el ha-jom nesmiřitelnými rivaly – spojuje. Historie jejich soupeření na mediálním trhu trvala téměř šedesát let. Jeho počátek se objevil v roce 1948, kdy téměř celá redakce Jedi'ot achronot opustila tento deník a „přes noc“ tak vznikl Ma'ariv. Druhým zásadním momentem jejich společných dějin byl incident, který vyplul na povrch v roce 1994. Jednalo se o aféru s odposlechy, do které byly oba deníky zapojeny (Ma'ariv odposlouchával redakci Jedi'ot a naopak). Tento incident měl dlouhou a značně medializovanou soudní dohru, která trvala několik let.¹¹⁵

Podle výše zmíněných charakteristik lze oba deníky označit jako seriózně- populární, a to i přes jejich vizuální stránku, která je nám jinak

¹¹³ Ta poskytla počátkem března za podíl 59% Ma'arivu finanční dotaci ve výši 20 milionů izraelských šekelů (asi 98 milionů českých korun). (Globes, 23. březen 2011)

¹¹⁴ Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye, 5. říjen 2011.

¹¹⁵ Reich, 2009: 11.

známa hlavně ze světových i českých bulvárních, společenských periodik. Oba tyto deníky jsou však obsahově podstatně na vyšší úrovni a oba se snaží i když ne vždy zcela úspěšně, zachovat rovnováhu mezi více a méně seriózními zprávami.¹¹⁶ Na jedné straně uvádějí rozsáhlé zpravodajství o politických a národně bezpečnostních otázkách, spolu s komentáři zkušených reportérů a publicistů. Jejich zprávy jsou velmi pohotové, méně informativní, stručné, ale barvitě a srozumitelné. Na straně druhé rády věnují prostor i tématům jako jsou kriminální zprávy, lidské příběhy, sport, zábava a novinky ze společnosti. Spolu s těmito tématy pak často sklouznou k bulvární žurnalistice.¹¹⁷

5.3.4 Jisra'el ha-jom

Jako Jedi'ot či Ma'ariv je Jisra'el ha-jom také list malého novinového formátu. Narozdíl od nich si však udržuje usedlý postoj a snaží se o méně „žlutou“ žurnalistiku tedy o serióznější přístup ke zpravodajství. Je distribuován bezplatně a spoléhá se na příjmy z reklam a podporu amerického investora Šeldona Adelsona. Seriózní postoj a bezplatná distribuce jsou jeho dvě hlavní devízy, díky kterým se v roce 2010 stal nejčtenějším deníkem v Izraeli.¹¹⁸

Jeho dalším významným benefitem je několik reportérů známých jmen, které se mu podařilo získat na svou stranu právě z deníků Jedi'ot a Ma'ariv. Jsou jimi například publicista Dan Margalit (který opustil Ma'ariv, aby psal pro Jisra'el ha-jom) či investigativní reportér Mordechaj Gilat (známý především odhalením několika korupčních afér) a další. Právě díky nim se Jisra'el ha-jom stal natolik kvalitním deníkem, který může být jmenován po boku konkurentů jako Ma'ariv a Jedi'ot achronot nikoli spolu s dalším hůře žurnalisticky vedenými, zdarma distribuovanými novinami jako je izraelský deník *Metro* nebo list *24 Minut*.

¹¹⁶ Reich, 2009: 12.

¹¹⁷ Reich, 2009: 12.

¹¹⁸ Svůj denní náklad deník uvádí na 275 000 výtisků.

Kritici často argumentují tím, že úspěch deníku je tak značný hlavně díky štědrým Adelsonovým investicím a následným dotacím¹¹⁹, podle posledních odhadů Jisra'el ha-jom každoročně značnou část těchto finančních prostředků ztrácí. Nicméně Adelsonovým záměrem již od samého počátku nebyl zisk, nýbrž nabytí politického vlivu.¹²⁰

Není tajemstvím, že Šeldon Adelson je velkým zastáncem premiéra Benjamina Netanjahua a jeho vlády.¹²¹ To se projevilo i na výběru hlavního editora, kterým je již od jeho vzniku v roce 2007 Amos Regev. Ten prošel jako reportér a redaktor několika tištěnými i elektronickými médii a právě pod jeho vedením si list udržuje pro-netajahuovskou koncepci. Časté jsou články prezentující bez výhrad kladně premiéra i jeho rodinu.¹²²

V poslední době získal list výrazněji nacionalistický směr a je ještě vyhraněnější vůči Palestincům a celkově proti arabské menšině a jejím právům i levicovým nevládním organizacím a stranám v knesetu (jejich oblíbeným terčem je strana Kadima). Odvolává se v tomto směru na bezpečnostní hrozby. Odlišné názory uvádí spíše výjimečně.¹²³

Jisra'el ha-jom nemá vlastní vydavatelství, proto je jeho tisk a distribuce zajišťována vydavatelstvím deníku Ha-arec.¹²⁴ Je vydáván pouze v tištěné formě v hebrejském jazyce, svoji internetovou verzi nemá.

5.3.5 The Jerusalem Post

Nedílnou součástí izraelského mediálního trhu je v anglickém jazyce vycházející deník The Jerusalem Post - původně The Palestine Post - založený roku 1932 Geršonem Agronem. Vychází, stejně jako Ha-arec, ve velkém novinovém formátu střízlivé úpravy.

¹¹⁹ The Guardian, 30. červenec 2010.

¹²⁰ Daily Maverick, 30. leden 2012 nebo také Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye, 1. září 2007.

¹²¹ The Guardian, 30. červenec 2010.

¹²² Promised Land, 29. duben 2009.

¹²³ Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye, 1. září 2007.

¹²⁴ Podle některých spekulací, zachránila tato zakázka deník Ha-arec před značnými finančními potížemi. (The Guardian, 30. červenec 2010)

List nejprve podporoval stranu Mapaj či Izraelskou stranu práce stejně jako hebrejsky psaný – v 90. letech zaniklý – deník Davar. Podle slov jeho bývalého redaktora Erwina Frenkela The Jerusalem Post po dlouhá léta „odpočíval pod baldachýnem izraelského dělnického hnutí“.¹²⁵ Na rozdíl od Davaru a dalších hebrejských deníků však The Jerusalem Post vždy reprezentoval více anglosaský přístup ke zpravodajství (podobně jako Ha-arec), spíše než ideologický evropský přístup. Byl si vždy vědom své úlohy jakožto hlasu Izraele ve světě.¹²⁶

Od konce 80. let tento původně levicový deník dvakrát změnil majitele, což přineslo také změnu jeho politické orientace. V roce 1989 přinesla výrazný posun směrem doprava kanadská firma Hollinger International (která vlastní několik deníků ve Velké Británii a USA). Její majitelé do deníku vnesli silně nacionalistický náhled. Vzhledem k tak výrazné změně preferovaného názorového spektra opustila deník řada významných, levicově a umírněně (hlavně co se bezpečnostních otázek týká) orientovaných novinářů.¹²⁷ Další změna přišla v roce 2004, kdy od krachující Hollinger Group odkoupila deník izraelská společnost Mirka'ei Tikšoret vlastníci mimo jiné některé televizní a rozhlasové stanice a několik periodik a týdeníků vycházejících v ruštině nebo hebrejštině.¹²⁸ Nový vlastník a příchod nového šéfredaktora Davida Horovice posunul deník do centralistické pozice poskytující vyrovnaný prostor různým názorovým proudům.¹²⁹

Vzhledem k tomu, že deník vychází pouze v angličtině není jeho oběh v Izraeli ve srovnání s výše zmiňovanými hebrejskými deníky nijak závratný, nicméně jeho hlavními čtenáři zůstávají hlavně Židé žijící mimo Izrael (vychází v samostatných mezinárodních vydáních). V tomto směru byl listem číslo jedna až do roku 1997, kdy se svojí anglickou verzí přišel Ha-arec. Stále však zůstává hlasem Izraele do diaspory a k novým

¹²⁵ Frankel, 1994: 1.

¹²⁶ Frankel, 1994: 4.

¹²⁷ Tal, 1995.

¹²⁸ The Media Owners, 14. červenec 2007.

¹²⁹ O tom, že ke změně došlo záhy po výměně majitele vypovídá i podpora Šaronovu plánu na stažení z Gazy, kterou deník otevřeně proklamoval v roce 2005. (NPR, 15. srpen 2005)

přistěhovacům, kteří nejprve hovoří lépe anglicky než hebrejsky. A spolu s listem Ha-arec je důležitým zdrojem informací pro zahraniční politiky, diplomaty a reportéry.¹³⁰ Celosvětově populární je i jeho internetová edice (www.Jpost.com), která mimo jiné obsahuje i mírně zpoplatněný archiv starých novinových článků sahající až do roku 1989.¹³¹

5.3.6 Tisk v dalších jazycích

Právo přistěhovat se do Izraele a získat zde automaticky státní občanství měl po vzniku státu (respektive od roku 1950, kdy vešel tzv. Zákon o návratu v platnost) každý, kdo prokázal židovské kořeny (alespoň ze strany jednoho z rodičů či prarodičů). Izrael je tedy zemí přistěhovalců, což se odráží i na množství periodik, která zde běžně vycházejí vedle hebrejštiny i v jiných jazycích. Příliv těchto tisků začal již s prvním příchodem přistěhovalců během 50. a 60. let. V této době se jednalo především o listy vycházející v jidiš, němčině, polštině, maďarštině a rumunštině. Zpočátku si většinou přistěhovalci rychle osvojili hebrejštinu a začali číst hebrejská periodika, přesto některé listy v těchto jazycích stále v Izraeli vycházejí. Až v 90. letech upustila vláda od konceptu „tavicího kotle“, jež byl do té doby uplatňován po vzoru Spojených států a namísto něj ponechala kulturní pluralismus nově příchozích imigrantů.¹³² V současné době jsou jazyky, které lze v Izraeli nejčastěji slyšet vedle hebrejštiny, hlavně arabština a ruština.¹³³

¹³⁰ Jeho denní náklad je asi 15 000 výtisků, přičemž víkendová a mezinárodní vydání mají náklad kolem 40 000 výtisků. (Tal, 1995)

¹³¹ Digital Archives of The Jerusalem Post.

¹³² Hoffman, 2002: 19.

¹³³ Arabové tvoří v Izraeli asi 20% celkové populace. Arabština je zde také druhým úředním jazykem. (Israel Government Portal) A více než jeden milion z celkových sedmi a půl milionu obyvatel Izraele je ruského původu. (CIA: The World Factbook)

5.3.6.1 *Ruskojazyčný tisk*

Masivní imigrace z Ruska – tzv. ruská alija¹³⁴ - přinesla v 90. letech vznik dalších periodik, tentokrát v ruštině.¹³⁵ Tito noví imigranti již přicházeli (a doposud přicházejí) se silně zakořeněnou ruskou identitou, které se netouží ani nejsou nuceni zcela vzdávat. Dnes v Izraeli v ruštině vychází značné množství časopisů a pět zpravodajských deníků – za hlavní z nich jsou považovány noviny *Vesti*.

Deník *Vesti* začala s počátkem ruské aliji v roce 1992 vydávat Yedioth Media Group. Jedná se o pravicově zaměřený list, který je dnes nejčtenějším ruským periodikem v Izraeli.¹³⁶ Obecně je pravicové zaměření pro většinu ruskojazyčného tisku v Izraeli typické.¹³⁷ Stejně jako podpora dřívějšího izraelského politika ukrajinského původu Natana Šaranskyho či současného ministra zahraničních věcí Avigdora Liebermana a premiéra Benjamina Netanjahua. Typický pro ruské deníky je tak i značný patriotismus a konzervativní přístup k otázkám národní bezpečnosti. V roce 2005 se deník stavěl proti plánu na stažení Izraele z pásma Gazy.¹³⁸

Vesti jsou dostupné také online a to jak v ruské, tak v anglické podobě. Od roku 1998 má svoji internetovou verzi také ruský deník *Courier* (založený v roce 1991). Dalšími ruskými deníky vycházejícími v Izraeli jsou *Naša Strana*, *Novosti Nedeli* či *Ruskiy Izraitanin*.

¹³⁴ Termín obecně užívaný pro imigraci v 90. letech, která v této době plynula převážně ze zemí bývalého Sovětského svazu. (Jewish Virtual Library, 2010)

¹³⁵ Vlna těchto přistěhovalců se odlišovala od předchozích hlavně důvodem svého příchodu. Zatímco příchod imigrantů ze SSSR v 70. letech byl motivován jasnými nábožensko-politickými motivy a jasnou židovskou identitou, ruská imigrace z 90. let byla většinou motivována spíše pragmaticky a její hlavní důvody byly ekonomické. Tito přistěhovalci již netoužili podlehnout izraelské unifikaci, ale naopak zachovat si kulturní specifika svého národa. (Hoffman, 2002: 14, 15)

¹³⁶ Widlansky, 2009.

¹³⁷ Dle profesorky sociologie Tamary Horovitz z Ben-Gurionovy univerzity. (The Jerusalem Post - Elections 1999 Guide, 1999) nebo také Widlansky, 2009.

¹³⁸ Haaretz, 11. červenec 2005.

5.3.6.2 *Arabský tisk*

Oproti mohutné základně různorodého ruského tisku distribuovaného v Izraeli je zdejší arabský tisk poměrně subtilní. Je to dáno i tím, že arabský tisk byl po dlouhá léta kontrolován vládou a arabská média se zde také z dalších společenských a kulturních důvodů vyvíjela jen velmi pomalu. V Palestině byla zpočátku převážná část tisku ovládána hlavně křesťanskými Araby. Od roku 1948 do roku 2000 bylo hlavní rozhlasové (a později televizní) arabské vysílání v Izraeli zajišťováno státní rozhlasovými stanicemi a Kanálem 1 v arabštině.¹³⁹ Vzhledem k vládnímu dohledu nad izraelskými arabskými médii je většina palestinských Arabů od poloviny 90. let zvyklá využívat přesahu televizního satelitního vysílání z okolních zemí (Jordánska, Libanonu, Egypta a také Kataru). Přístup k tomuto pan-arabskému a pan-islámskému vysílání značně zvýšil mediální možnosti arabské populace v Izraeli a odvedl její pozornost od zde vydávaných a vysílaných médií.¹⁴⁰

Co se týká tištěných arabských médií, ta v Izraeli vycházejí poněkud nepravidelně, ale většinou několikrát týdně. Nejvlivnějším z nich jsou *Kul al-Arab*, noviny založené v roce 1987 se sídlem v Nazaretu. Přináší klasické zpravodajství, zábavu i sportovní rubriku. I když je jejich cílem rozšířit muslimskou základnu svých čtenářů, zůstávají stále převážně křesťanským periodikem. Politické zaměření *Kul al-Arab* je sice hlavně nasměřováno proti izraelské a americké politice, ale nezřídka vyjadřuje i názory proti politice palestinské autonomie. Tento deník, stejně jako další arabské listy vycházející v Izraeli, spoléhá především na příjmy z reklam a často je distribuován zdarma v arabských (arabsko-izraelských) obchodech. K dostání je i na Západním břehu.¹⁴¹

Dalším a neméně významným arabským listem je *Al-Ittihad* – deník založený v roce 1944 arabskou frakcí Izraelské komunistické strany.¹⁴²

¹³⁹ Obě tyto stanice byly pod kontrolou arabsky hovořících židů z Egypta a Iráku. (Widlansky, 2009)

¹⁴⁰ Widlansky, 2009.

¹⁴¹ BBC News, 8. květen 2006.

¹⁴² Izraelská komunistická strana - Maki (Miflega ha-Komunistit ha-Jisra'elit), jež existovala v Izraeli v letech 1948-1973, vydávala rovněž svůj hebrejský deník Kol ha-am, který zanikl v roce 1975. (Tal, 1995)

Al-Ittihad byl po mnoho let nejdůležitějším médiem pro arabskou populaci v Izraeli. Po vyhlášení nezávislosti Izraele bylo jeho vydávání na některých územích (Západní břeh) zakázáno. Během své existence byl pak zcela uzavřen na příkaz izraelského soudu ještě dvakrát. Poprvé v roce 1952 kvůli kontroverzním článkům kritizujících postoj izraelské vlády ve válce v Koreii. Podruhé byl znovu na krátkou dobu jeho provoz přerušen v roce 1988, když vláda opět nesouhlasila s obsahem publikovaných článků.¹⁴³

Na půdě Al-Ittihadu během let jeho existence publikovala články většina významných politiků, spisovatelů a novinářů z arabského sektoru jako Mahmúd Dárwiš, Tawfíq Zijád, Tawfíq Túbí, Táhá Muhammad Alí, Sálím Jubran, Samih al-Kassem nebo Salman Natur. V posledních letech však list ztratil mnoho ze svých předních reportérů. Podle Salmana Natura, který v deníku vedl po mnoho let kulturní rubriku, je důvodem oslabení celkového vlivu a popularity listu jeho váhání mezi tím, zda být stranickým tiskem nebo nezávislým periodikem odrážejícím názory celé arabské populace.¹⁴⁴ V současné době vychází Al-Ittihad několikrát týdně.

Mezi oblíbené arabskojazyčné tisky (vycházející rovněž v ne zcela pravidelných intervalech během týdne) patří také *Panorama* nebo *Al-Sennara*. Je třeba také připomenout, že naprostá většina arabské populace v Izraeli běžně hovoří i čte hebrejsky a sleduje tudíž i hebrejské noviny.

Kromě výše zmiňovaných deníků, jež jsou považovány za hlavní zdroj zpravodajství a publicistiky v tištěné podobě, vychází v Izraeli stovky regionálních – lokálních novin, nejčastěji týdeníků, ale i deníků, které jsou publikovány zvlášť pro každé město a jeho nejbližší okolí. Většina z nich spadá pod mediální řetězce vydavatelů Jedi'ot, Ma'arivu a Ha-arec, ty zbývající jsou v nezávislém, soukromém vlastnictví. Vycházejí nejčastěji v pátek a většinou jsou distribuovány zdarma jako příloha k národním

¹⁴³ Haaretz, 8. srpen 2006.

¹⁴⁴ Haaretz, 8. srpen 2006.

novinám, v místních prodejnách je pak možné zakoupit je i samostatně. Více než polovina těchto lokálních novin v Izraeli působí v centrální oblasti země a zbytek je v přibližně stejném poměru rozdělen mezi jižní a severní část. Regionální noviny standardně obsahují zprávy z městského zastupitelstva a novinky z daného regionu či města, kulturní přehled, informace o bezpečnosti, vzdělávání a sportu, nechybí v nich ani novinky ze společenského života. V regionálních periodických velkých mediálních společnostech jsou navíc publikovány sloupky týkající se většinou kultury, umění nebo sportu. Samozřejmostí je celá škála hebrejských časopisů vycházejících většinou týdně nebo měsíčně. Zahrnují řadu obecných i specifických témat a zaměření (ať se jedná o ženy, mládež, techniku, hobby, obchod, auta, cestování, zdraví atd.).¹⁴⁵

5.3.7 Náboženský tisk v Izraeli

Kromě tisku zahrnujícího běžná témata, vychází v Izraeli také několik deníků určených religiozním Izraelcům tedy příslušníkům ultraortodoxního judaismu.¹⁴⁶ Tyto deníky se svým obsahem od národních novin značně liší. Informují své čtenáře především o náboženských tématech, rabínských výnosech nebo vnitřní politice ultraortodoxních politických stran. Naopak o státních záležitostech a politice píší minimálně. Lze v nich narazit spíše na články kritizující sionismus jako „kacířské hnutí“.¹⁴⁷ Ale i přesto, že ultraortodoxní Židé obvykle považují založení státu za předčasný krok, který měl být až dílem mesiáše, jsou oba hlavní charedské deníky v některých politických otázkách (to se týká především izraelsko-palestinského konfliktu) zaměřené jasně pravicově. Obecně byli charedim většinou považováni za méně vyhraněné ve vztahu k Arabům a teritoriálním ústupkům. Nicméně sociologické průzkumy od 90. let minulého století již ukazují rozdílné

¹⁴⁵ Gilboa, 2008: 91.

¹⁴⁶ Ultraortodoxní židé neboli *charedim* jsou diferencovanou skupinou, která čítá řadu dalších frakcí, všechny ale spojuje odmítnutí liberálních výkladů halachy a přísné lpění na jejích původních principech. Jednou z těchto frakcí jsou například *chasidé* či *mitnagdím*. (Čejka, 2009: 76)

¹⁴⁷ Čejka, 2009: 77.

výsledky, podle kterých se velká část především ortodoxních, ale také ultraortodoxních Židů považuje za příznivce pravice s nízkou podporou mírového procesu. K tomuto trendu přispělo jednak stěhování charedim do osad na Západním břehu v osmdesátých letech, ale také násilí, které proti nim mnohdy směřují někteří palestínští radikálové. Pravicové vlády se kromě toho k charedim a jejich požadavkům na přísun státních peněz stavějí o něco vstřícněji.¹⁴⁸ Celkově se však o politických záležitostech v ultraortodoxním tisku dočteme jen málo, jeho redaktoři a komentátoři jsou názoru, že území biblického Izraele či status Chrámové hory nejsou tím, co zajistí budoucnost státu, tu může přinést pouze studium Tóry, jakožto nejvyšší hodnota.¹⁴⁹

Opomíjena jsou mnohdy i další témata jako užívání drog, některé zločiny nebo sexuální skandály.¹⁵⁰ Pokud se však od religiózních novin již přímo očekává vyjádření k některým tabuizovaným otázkám, jako je například každoroční Gay Pride Parade¹⁵¹, jsou s kritikou (kterou jinak charedim ohledně Jeruzalémského či Tel Avivského průvodu homosexuálů nešetří) obezřetná a využívají spíše eufemismů. To lze považovat i za výsledek změn, kterými ultraortodoxní média v posledních letech prošla ve směru k ochotě smířlivěji řešit některá tabu.¹⁵²

Dalším rozdílem, který můžeme mezi novinami určenými charedim a běžnými národními deníky v Izraeli snadno pozorovat, je absence fotografií žen v ultraortodoxním tisku (či jeho internetových edicích). Ty jsou z náboženských důvodů vymazávány i ze zveřejněných fotografií, na kterých byly zachyceny spolu s muži, a to i pokud se jedná o ženy politicky vlivné či v charedské populaci důležité.¹⁵³

Podle průzkumů čte 68 % charedim v Izraeli především náboženský tisk. Nejčtenějšími deníky jsou zde listy *Ha-modia* a *Jated*

¹⁴⁸ Čejka, 2009: 118-119.

¹⁴⁹ Cohen, 2001.

¹⁵⁰ Haaretz, 19. červen 2007.

¹⁵¹ Každoroční průvod za práva neheterosexuálních menšin.

¹⁵² Open Source Center- Media Aid, 16. září 2008.

¹⁵³ The Seattle Times, 4. duben 2009 a také Ynet News, 2. únor 2008.

ne'eman. Noviny *Ha-modia* byly založeny v roce 1950 stranou *Agudat Jisra'el*.¹⁵⁴ V Izraeli vycházejí hebrejsky, ale k dostání jsou zde i v angličtině. Jejich anglická verze je rovněž distribuována ve Spojených státech, víkendové vydání¹⁵⁵ pak vychází v Británii a v případě poptávky je k dostání i v jiných evropských zemích. Po spuštění své anglické edice v roce 2003¹⁵⁶ se stal list *Ha-modia* významným celosvětově rozšířeným náboženským deníkem charedské komunity.

Deník *Jated ne'eman*, zkráceně nazývaný *Jated*, byl v Izraeli poprvé vydán roku 1985. Od roku 2006 vychází jeho víkendová edice také v angličtině a je distribuována v Anglii, ale také například v jižní Africe. Jeho stejnojmenné vydání vychází i ve Spojených státech, to je však v současné době na tom hebrejském nezávislé.¹⁵⁷

Co se týká zaměření těchto dvou hlavních deníků a jejich pozici v rámci ultraortodoxní komunity, je již od počátku své existence list *Ha-modia* určen chasidským Židům naopak *Jated ne'eman* je zaměřen na nechasidské charedim a své čtenáře má hlavně mezi izraelskými *mitnagdim*.¹⁵⁸

5.4 Televizní zpravodajské a publicistické pořady: popularita a charakteristika

V současné době existují v Izraeli dva kanály veřejnoprávního vysílání – jeden v hebrejském (Kanál 1) a druhý v arabském (Kanál 33) jazyce. Jak zmiňuji výše, Izraelský vysílací úřad (IBA) také stále provozuje vzdělávací televizní kanál, který nyní své programy uvádí především prostřednictvím kabelové televize na Kanále 23 a část vysílacího času má také na kanálech 1 a 2. Dále zde existuje pět

¹⁵⁴ Jedná se o religiózní nesionistickou politickou stranu, která byla v té době zastřešující stranou všech ultraortodoxních židů. (Čejka, 2009: 126)

¹⁵⁵ Vychází vždy ve středu.

¹⁵⁶ Od roku 2008 vychází navíc také francouzsky. (*Hamodia: Our History*)

¹⁵⁷ Open Source Center- Media Aid, 16. září 2008.

¹⁵⁸ Baumel, 2006: 63.

soukromých komerčních stanic. Ty zahrnují kanály 2¹⁵⁹ a 10¹⁶⁰, hudební stanici *Music 24* (spuštěnou v roce 2003), kanál vysílající přenosy z knesetu - *Aruc ha-kneset* (vznikl v roce 2004)¹⁶¹ a ruskojazyčnou TV stanici *Jisra'el plus* známou také jako Kanál 9¹⁶². Mimo to jsou Izraelcům k dispozici balíčky kabelových a satelitních televizních společností, které jim umožňují přístup ke stovkám dalších zahraničních i místních kanálů.

Televize se záhy stala hlavním zdrojem nejen zábavy, ale především informací a zpráv, čímž do jisté míry nahradila tištěné deníky.¹⁶³ Zpravodajské pořady a publicistika jednoznačně patří k programům, které denně přilákají k obrazovkám nejvíce diváků.¹⁶⁴

5.4.1 Zpravodajství a publicistika ve veřejnoprávní televizi

Nejstarším zpravodajským pořadem uváděným v hlavním vysílacím čase jsou *Mabat la-chadašot* nebo zkráceně *Mabat*, vysílané státní televizí na Kanále 1. *Mabat* byly prvním zpravodajským televizním pořadem. Vysílány jsou od roku 1968 a jedinými večerními zprávami zůstaly až do roku 1991. Jejich zpravodajství od šedesátých let prošlo postupným vývojem a až donedávna ho od zpráv na komerčních kanálech odlišovalo pouze to, že bylo uváděno jediným moderátorem, který pak zpravodajství často doplňoval o interview s odborníkem na danou problematiku. Tímto populárním moderátorem byl od počátku vysílání *Mabat* dnes 79ti letý Chaim Javin přezdívaný Mr. Televizia, který uváděl toto zpravodajství celých 40 let – až do roku 2008. Po jeho odchodu se pořad od zaběhlého vzoru plně přesunul k novodobému

¹⁵⁹ Druhý kanál je v současné době provozován dvěma nezávislými koncesionářskými společnostmi Kešet a Rešet, které si dělí jeho vysílací čas. (Gilboa, 2008: 92)

¹⁶⁰ Desátý kanál je v současné době v přímém vlastnictví tří soukromých podílníků (viz níže).

¹⁶¹ Jedná se o nekomerční, ale soukromý kanál.

¹⁶² *Jisra'el plus* vysílá většinou v ruském jazyce s hebrejskými titulky, někdy pak uvádí také hebrejské pořady s titulky ruskými. Tato stanice vysílá od 90. let, kdy Izrael zaznamenal největší příliv imigrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu.

¹⁶³ Což také, jak zmiňuji výše, vedlo jejich majitele z obavy před ztrátou zisku k rozšíření pole své působnosti na mediálním trhu také o televizní stanice.

¹⁶⁴ Gilboa, 2008: 93.

modelu a je dnes uváděn moderátorskou dvojicí redaktorkou Merav Miler a reportérem Jinonem Magalem.¹⁶⁵

Státní vysílací úřad (IBA) uvádí na prvním kanálu také další zpravodajské a publicistické pořady. Patří mezi ně zpravodajství ze světa *Roim olam* vysílané každý sobotní večer nebo analytický, publicistický pořad *Me-hajom le-machar* vysílaný půlhodiny před půlnocí. První a dlouhou dobu populární debatní týdeník *Popolitika* (uváděný Danem Margalitem a Nisimem Mišalem) byl na prvním kanále nahrazen pořadem stejného formátu - *Politika*.¹⁶⁶

Veteránem mezi těmito pořady je publicistický *Erev chadaš* vysílaný bezmála 30 let (od června roku 1982) izraelskou vzdělávací televizí. *Erev chadaš* se stal jedním z nejpoblárnějších denních publicistických pořadů. V současnosti běží na Kanále 1 jako první kolo zpravodajství uváděné před hlavním vysílacím časem od 17:00. Jeho moderátorem byl po dlouhou dobu také Dan Margalit – významný izraelský novinář, spisovatel a publicista.¹⁶⁷

Mimo to IBA uvádí na svých kanálech pro rozhlasové i televizní vysílání zpravodajství z Izraele i celého regionu dostupné ve čtrnácti světových jazycích celému světu prostřednictvím internetu nebo kabelového a satelitního vysílání.¹⁶⁸ V Izraeli běží tyto zprávy na kanálech 1 a 33 před hlavním vysílacím časem, v pátek a sobotu jsou uváděny pouze na Kanále 33.

5.4.2 Zpravodajství a publicistika v komerční televizi

Oblíbené zpravodajství uváděné v hlavním vysílacím čase zajišťuje *Izraelská zpravodajská společnost* (Chevret ha-chadašot) na komerčním Kanále 2. Jedná se také o vůbec první zpravodajský pořad uváděný v hlavním vysílacím čase v komerční televizi. Druhý kanál vysílá své

¹⁶⁵ Haaretz, 15. leden 2008.

¹⁶⁶ Ynet, 3. únor 2010.

¹⁶⁷ 23TV – Ha-televizia ha-chinukit ha-jisra'elit.

¹⁶⁸ IBA World – Reka Foreign Languages and Israel TV.

zpravodajství od roku 1993. Vzhledem k popularitě těchto zpráv se jejich moderátoři stali rovněž předními osobnostmi izraelského společenského i politického života. V současné době je uvádí známá moderátorka a novinářka Jonit Levi či moderátoři Jair Lapid nebo Danny Kušmaro.¹⁶⁹

Hlavní zpravodajství Kanálu 10 je vysíláno od roku 2002 a nese název *Chadašot 10*. Od ledna 2003 je vedeno stejnojmennou nezávislou zpravodajskou společností.¹⁷⁰ Desátý kanál uvádí rovněž večerní publicistický pořad *London et Kiršenbaum*, v němž dva populární izraelští publicisté Jaron London (mimo jiné i významný sloupkař pro *Jedi'ot achronot*) a Moti Kiršenbaum zpovídají nejen politiky, ale také osobnosti veřejného života, jde tedy spíše o formát zábavné talkshow. Od června 2003 běží na Kanále 10 publicistický a více analytický pořad *Ha-jom še-haja*. Jedná se o živě vysílaný večerník, který je do programu zařazen každý den po hlavním vysílacím čase (obvykle po 22. hodině).

Zpravodajství Desátého kanálu je dlouhodobě považováno za jedno z nejvíce nezávislých a odvážných vysílání na izraelských televizních stanicích. Jeho majitelé, podílníci Ronald Lauder (35%), Josi Meiman (51%) a Arnon Milchan (24%), po dlouhou dobu nechávali redakci tohoto kanálu volnou ruku a reportérům absolutní svobodu slova i přesto, že mnohdy přinášela také kritiku jejich vlastních podnikatelských aktivit.¹⁷¹ Kanál se však v posledních letech stal terčem mnohastranných výtek, že jeho vysílání podléhá velmi bulvárním tendencím. I přesto se senzace chtivá redakce Desátého kanálu v dubnu minulého roku nebála přijít s nepříliš podloženým tvrzením, že si premiér Netanjahu nechává některé své cestovní výlohy proplácet dvakrát.¹⁷² Následovala žaloba, jež premiér neprodleně podal a soudní spor, který však zatím pouze

¹⁶⁹ Jair Lapid, který se vedle zpravodajství proslavil také jako herec, je synem významného izraelského žurnalisty, politika a pozdějšího ministra spravedlnosti Tommy Lapida, který zemřel v roce 2008. (Channel 2 News)

¹⁷⁰ Tato společnost má také na starosti vysílání pořadů *Ha-jom še-haja* a *London et Kiršenbaum*.

¹⁷¹ Ynet News, 7. říjen 2011.

¹⁷² Podle některých spekulací, které se následně v médiích objevily, se po odvysílání této reportáže pokusil Netanjahu převédcit svého dlouholetého přítele Ronalda Laudera, aby své podřízené přiměl k omluvě a negaci těchto tvrzení. Ten měl údajně v zájmu svobody slova odmítnout. (The New York Times, 26. prosinec 2011)

poukázal na nedostatečnost důkazů předložených novináři. Další soudní spor, jemuž Desátý kanál čelil, vyvrcholil v září 2011. Tentokrát se jednalo o žalobu ze strany kasínového magnáta Šeldona Adelsona (výše zmíněného majitele bezplatných novin Jisra'el ha-jom). Tato aféra se týkala reportáže zveřejněné už v lednu roku 2011, podle které měl Adelson údajně získat licenci na jedno ze svých kasín v Las Vegas prostřednictvím politických a osobních konexí. Ani v tomto případě se novinářům nepodařilo jejich tvrzení doložit a miliardáři Adelsonovi cokoli prokázat.¹⁷³ Ten ale požadoval především omluvu, které se dočkal právě v září 2011 a po níž redakci Desátého kanálu opustilo několik významných zpravodajů.¹⁷⁴

Nejen ztráta prominentních redaktorů, ale především finanční problémy, kterým poslední soudní spory příliš nepomohly, dostaly Desátý kanál na konci roku 2011 do existenční krize, ve které mu (po posledním skandálu, za jehož soudní dohru byl opět finančně zodpovědný) hrozilo i zastavení přílivu financí ze strany jeho největšího donátora z posledních let Ronalda Laudera.¹⁷⁵ Kanál 10 od svého spuštění před deseti lety do roku 2008 prodělal 1,3 miliardy šekelů.¹⁷⁶ Během posledních pěti let pak dále pokračoval v produkování velkolepých bulvárních pořadů a tím i v pravidelném překračování rozpočtu. Jeho dluh vůči státu, kterému splácí svoji vysílací licenci, se tak vyšplhal na 45 milionů šekelů¹⁷⁷. V prosinci roku 2011 mu stát odmítl termín pro jeho splacení znovu odložit.¹⁷⁸ Až v polovině ledna roku 2012 se kanálu podařilo získat tolik potřebný rok navíc, během kterého má své dluhy uhradit, a k ukončení jeho vysílání tak nedošlo. Dalo by se říci, že vlastníkům Desátého kanálu lze jen těžko upřít respekt ke svobodě slova.

¹⁷³ The Jerusalem Post, 7. listopad 2011.

¹⁷⁴ Jedním z nich byl i Guy Zohar, který svůj odchod oznámil „skandálně“ přímo v živém vysílání. (YouTube, 9. září 2011)

¹⁷⁵ Haaretz, 9. září 2011.

¹⁷⁶ Ynet News, 7. říjen 2011.

¹⁷⁷ Přibližně 225 milionů českých korun.

¹⁷⁸ Haaretz, 13. prosinec 2011.

5.5 Sledovanost televizního vysílání

Jak již bylo zmíněno, Izraelci jsou celkově velmi upjatí na sledování nejnovějších zpráv ze země i ze světa. Zpravodajství a publicistika zde patří mezi nejsledovanější programy televizního vysílání. A Podle nejnovějšího průzkumu izraelské agentury¹⁷⁹ zveřejněného v prosinci roku 2011¹⁸⁰ je průměrný počet televizorů na domácnost 2,16 a televizní vysílání pak Izraelci sledovali průměrně 232 minut denně (necelé 4 hodiny).¹⁸¹ Tím se v denním sledování TV celosvětově dostali na třetí místo za Spojené státy (283 minut) a Velkou Británii (242 minut). V hlavním vysílacím čase sledovalo 60 % Izraelců programy na domácích kanálech 1, 2, 9, 10, 23 a 33).¹⁸²

Nárůst průměrné doby sledování televize stoupl oproti roku 2010 o sedm minut, což dokazuje posilování úlohy televize i přes stále rostoucí počet osobních počítačů s internetovým připojením, které rovněž mohou sloužit ke sledování zpravodajství stejně jako například filmů. Televizním stanicím v tomto ohledu značně prospělo rozšíření jejich působnosti na webovém prostoru.¹⁸³

5.6 Televizní vysílání cílené na arabskou populaci v Izraeli

Sledovanost izraelských televizních kanálů je u arabské populace v zemi velmi nízká. To vychází především z jejich národní i kulturní spřízněnosti s arabským světem a nikoli s Izraelem, ale také z úzké nabídky izraelských pořadů určených pro arabské publikum. Pouze zahraniční arabské televizní kanály nabízejí zdejší arabské populaci obsah, který izraelské programy postrádají. Kanály 1, 2 a 10 obecně věnují jen malou část svého vysílání (zpravidla mimo hlavní vysílací čas) arabským programům či zpravodajství v arabštině. Na jejich tvorbě se

¹⁷⁹ Israel Audience Research Board (IARB).

¹⁸⁰ Globes, 19. prosinec 2011.

¹⁸¹ Do průzkumu bylo zapojeno 580 domácností a 2100 jednotlivců, jedná se o dostatečně reprezentativní vzorek izraelské populace televizních diváků (resp. 93% populace).

¹⁸² Globes, 19. prosinec 2011.

¹⁸³ Globes, 19. prosinec 2011.

pak v naprosté většině případů nepodílejí členové arabské společnosti. Díky tomu tyto programy k obrazovkám každodenně nepřilákají velké množství arabských diváků. Navíc pro zdánlivé navýšení času, který je arabsko-jazyčné komunitě věnován, televizní stanice často používají jednoduchý trik v podobě pořadů, které se sice arabské společnosti zvláště netýkají, nicméně jsou doplněny arabskými titulky.

Ve skutečnosti existuje jen minimum pořadů vysílaných na izraelských stanicích, které by byly skutečně arabské. Arabská populace tak nemá v Izraeli žádný vliv na to, co zdejší televizní kanály vysílají ať už pro ni nebo o ní.¹⁸⁴

Řešením jsou satelitní televizní stanice. Podle výzkumu zveřejněného v roce 2009 preferuje 50,9 % členů arabské komunity v Izraeli z televizního vysílání kanál *Al-džazíra* (29,6 % respondentů jej uvádí na prvním místě, 12,9 % na druhém a 8,9 % na třetím místě).¹⁸⁵ Oblíbený Kanál 2 sleduje v Izraeli 29,4 % diváků arabské národnosti. Jedná se o relativně vysoké procento arabských diváků vzhledem k tomu, že tento kanál není, jak zmiňují, na arabské publikum zvláště zaměřen.¹⁸⁶ Roli zde hraje fakt, že arabská populace žijící v Izraeli není primárně zahrnuta ani jako cílová skupina pro vysílání některé ze satelitních televizních stanic. Třetí nejpopulárnější stanicí mezi arabskou izraelskou komunitou je *MBC*¹⁸⁷, její kanály zde sleduje 28,3 % arabských diváků. Následuje libanonská satelitní TV stanice *LBC* (14,4 %), náboženský islámský kanál *Iqra TV* a arabský hudební kanál *Rotana*.¹⁸⁸

¹⁸⁴ Jamal, 2009: 115.

¹⁸⁵ Jamal, 2009: 116.

¹⁸⁶ Je nutné podotknout, že kanál *Al-džazíra* sleduje i značné procento všech diváků izraelské národnosti. Tento fakt jen dokazuje trend posledních let - sledovat zpravodajství z více (nezávislých) zdrojů. Jedná se o zvyk, který můžeme pozorovat jak v izraelské společnosti (kde slouží hlavně k získání informací z druhé strany týkajících se politiky Izraele na Západním břehu a v pásmu Gazy), tak ve společnosti arabské, která sleduje kromě zpravodajství *Al-džazíry* většinou i zprávy na některém z izraelských kanálů. (Jamal, 2009: 116)

¹⁸⁷ *MBC - Middle East Broadcasting Center* je arabská satelitní televizní stanice, která vysílala nejprve z Londýna (od roku 1991), v roce 2002 přesunula svou centrálu do Dubaje. Její vysílání zahrnuje 14 satelitních kanálů rozdělených podle žánrů. Jedná se také o první arabskou satelitní stanici, která byla arabské populaci v Izraeli dostupná. (Jamal, 2009: 116)

¹⁸⁸ Zveřejněná čísla překračují 100%, jelikož výzkum počítá s tím, že diváci mohou sledovat více než jeden kanál během dne. Viz příloha 7.

5.7 Rozhlas: charakteristika a poslechovost

Rozhlasové vysílání v Izraeli dnes zahrnuje vysílání IBA (státního vysílacího úřadu), a to na osmi kanálech (vzdělávací a kulturní, zpravodajský, kanály populární a klasické hudby, arabský kanál a kanály *Reka* vysílané v cizích jazycích pro imigranty), dále pak rádio IDF, rovněž vysílající na několika kanálech (Galei Cahal, Galgalac) a kolem patnácti soukromých rozhlasových stanic – z nichž je většina regionálních.¹⁸⁹ Existují zde také další stanice zaměřené na specifické publikum: arabská rádia a rádia určená ortodoxním Židům (Kol chaj, Kol ba-rama).¹⁹⁰

V roce 2006, podle výzkumu agentury TGI, která na reprezentativním vzorku 10 000 izraelských rozhlasových posluchačů zkoumala polechovost izraelských rádií, předčilo poprvé rádio Galei Cahal svou popularitou Kol Jisra'el (rozhlasová stanice IBA), a to s více než 45 % posluchačů, přičemž Kol Jisra'el poslouchalo 43,5 % Izraelců. Regionální, komerční rádia si rozdělila 34,5 % posluchačů.¹⁹¹ Tento trend potvrdil i další průzkum tentokrát vedený Druhým úřadem pro vysílání (SATR), ten uvádí pro rok 2006 poslechovost regionálních rádií 28 %, stanic IDF (Galei Cahal a Galgalac) 37,5 % a poslechovost stanic IBA 33,2 %.¹⁹²

Samostatně si však největší popularitu od svého vzniku stále udržuje zpravodajský kanál stanice IBA, který vysílá novinky a publicistické pořady 24 hodin denně.¹⁹³ V současné době – opět podle výzkumu agentury TGI, tentokrát z druhého pololetí roku 2010, je zpravodajský kanál Kol Jisra'el nejposlouchanějším rádiem s 27 % posluchačů. Zatímco Galei Cahal (IDF) má na své straně 22,9 % posluchačů.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Viz příloha 2.

¹⁹⁰ Gilboa, 2008: 95.

¹⁹¹ Gilboa, 2008: 95.

¹⁹² Schejter, 2009: 30.

¹⁹³ Schejter, 2009: 30.

¹⁹⁴ The Jerusalem Post, 18. leden 2011.

6 IZRAELŠTÍ NOVINÁŘI A JEJICH VLIV NA VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

6.1 Politicky aktivní žurnalisté a vznik státu

Stejně jako Herzl se po vzniku státu Izrael i další přední spisovatelé, dramatici či novináři stali důležitými postavami jak sionistického hnutí, tak izraelské politiky; byli mezi nimi David Ben-Gurion, Vladimír Zeev Žabotinský nebo Ašer Cvi Ginsberg (známý pod hebrejským pseudonymem Achad ha-Am). Tuto kombinaci politicko-novinářského fenoménu, která se objevila v počátcích sionistického hnutí a která se stala běžnou v předstátní společnosti, můžeme dnes v Izraeli pozorovat znovu. Mezi novináři předstátní éry nalezneme mnoho žurnalistů, kteří se věnovali politické činnosti a stejně tak jsou zde státní úředníci, kteří přispívali k redakci a editaci novin. Jako Berl Kacnelson, jenž nebyl pouze redaktorem deníku Davar, ale také jedním ze zakladatelů a lídrů dělnického hnutí. Nebo Zalman Šazar, který předtím než se stal členem knesetu, ministrem vlády a prezidentem, zastával funkci šéfredaktora několika levicových deníků (mj. také Davaru). Jasně zde tedy již od samého počátku státu vidíme pevné pouto mezi politikou a novináři, které v dalších letech přerostlo v jakousi kartelovou dohodu a propojení mezi těmito elitami.¹⁹⁵ Jak je popsáno výše, od padesátých let do konce let osmdesátých byli reportéři jednotlivých deníků (ale i dalších médií) úzce spojeni právě s jednou politickou stranou, čemuž byly odpovědné i jimi vydávané zprávy.

6.2 Politický a společenský vliv současných novinářů

Až během devadesátých let se stali novináři aktivní v těch politických, sociálních nebo ekonomických oblastech, ve kterých podle svého rozhodnutí uznali za vhodné. A jsou to dnes často právě oni, kteří jako první rozpoutávají hlasité kampaně v boji za svůj názor či práva a blaho občanů. Ne všechna tato témata se týkají vysokých hodnot a

¹⁹⁵ Caspi – Limor, 1999: 275.

životně důležitých otázek, nicméně v těch zásadních sehráli žurnalisté prostřednictvím médií v Izraeli již několikrát významnou úlohu. Bez rozdílu zda se jedná o soukromá či státní média (jako jsou například Kol Jisra'el nebo Kanál 1), vedli jejich reportéři například v letech 1998-2000 kampaně za stažení izraelských vojenských jednotek z Libanonu či v letech 2003-2005 za stažení z pásma Gazy.¹⁹⁶

Právě na (zde několikrát – v souvislosti s podporou médií – zmiňovaném) případu plánu na stažení Izraele z pásma Gazy či na případech Libanonské války a poslední války v Gaze je jasně patrné, že izraelská média odmítají setrvávat v roli nestranných informátorů veřejnosti a místo toho se raději plně zapojí do boje.¹⁹⁷ Vycházejí při tom ze své základní devízy, tedy z toho, že to, co veřejnost ví a podle čeho si vytváří své názory, závisí do značné míry na informacích zprostředkovaných právě médii. A ta postrádají jakýkoli koherentní, široce přijímaný soubor pravidel, jak by zpravodajství mělo být vedeno, aby se jednalo o komplexní souhrn nazaujatých informací i publicistiky.¹⁹⁸

7 PŘEDPOJATOST A ZKRESLENÍ OBSAHU MÉDIÍ - BIAS

Prostor pro interpretaci dané zprávy mají novináři jen velmi málo omezený a jejich vliv na to, co bude, a jakým způsobem prezentováno v médiích, je značný.¹⁹⁹ Překrytí vlivu redaktorů a politických aktérů pak v Izraeli snadno vede ke zkreslení mediálního obsahu – jedná se o takzvaný mediální bias²⁰⁰. Zaujatost médií se tradičně nejvíce projeví během předvolebních kampaní, a to především v tištěných médiích, jelikož právě deníky jsou výrazněji zařazeny v politickém spektru (viz výše).

¹⁹⁶ Widlansky, 2009.

¹⁹⁷ Mayers – Peri – Tsfati, 2006: 167.

¹⁹⁸ Bernstein, 2004: 7.

¹⁹⁹ Avraham, 2003: 99.

²⁰⁰ Termín bias v médiích odkazuje na zaujatost novinářů (či celých médií), která vede k následnému ovlivnění, zkreslení zprávy v hormadných sdělovacích prostředcích.

7.1 Bias na vnitropolitické scéně

V souvislosti s volbami do knesetu v roce 2009 byl například deník *Jedi'ot achronot* nařčen ze zaujatosti pro stranu Kadima a její předsedkyni Cipi Livni – měl tak záměrně bagatelizovat některé události, které nehrály v její prospěch a naopak zveličovat ty, které pozitivně ovlivňovaly image jí i její strany.²⁰¹

V nedávné historii izraelských médií nebylo ani výjimkou, že někteří novináři neváhali zcela ututlat politické skandály, aby podpořili vlastní politické zájmy. Bývalý šéfredaktor deníku *Ha-arec* David Landau byl nejprve nařčen a poté i veřejně přiznal, že on a někteří jeho kolegové úmyslně zametli pod koberec několik zpráv o údajném korupčním skandálu tehdejšího premiéra Ariela Šarona, aby tak neklesla jeho popularita a tím i podpora otázky stažení izraelských osadníků z pásma Gazy v roce 2005. Landau a jeho kolegové nebyli v tomto případě zdaleka jedinými. Podobný postoj k prosazování politických cílů prostřednictvím publicistiky zaujala v roce 2005 v otázce opuštění Gazy velká část dalších neméně významných novinářů jako jsou Nahum Barnea z *Jedi'ot achronot* nebo Amnon Abramovič z *Kanálu 2*.²⁰² *Ha-arec* byl v dřívějších letech obviňován celkově spíše z pro-palestinské zaujatosti.²⁰³

7.2 Bias ve zprávách týkajících se státu Izrael

Zaujatost tisku se nechvalně projevila nejen v některých aférách uvnitř státu, ale také u informací podávaných celému světu. To se týká v první řadě zpráv o arabsko-izraelském konfliktu. Média během historie posledních let mnohokrát sehrála důležitou roli v utváření veřejného mínění – v průběhu intifády, v otázce mírových izraelsko-palestinských rozhovorů i dohod z Osla mezi lety 1993-1995 nebo v otázce stažení

²⁰¹ Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye, 10. únor 2009.

²⁰² Widlansky, 2009.

²⁰³ CAMERA – Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America, 6. srpen 2001.

všech izraelských jednotek z Libanonu mezi lety 1998-2000 a v další Libanonské válce v roce 2006.

V politických a odborných kruzích je věc podjatosti médií a jejich zpravodajství velmi kontroverzním a ožehavým tématem, to souvisí i s tím, že mnohdy lze zaujatost jen těžko metodologicky definovat a ověřit.²⁰⁴ V historii arabsko-izraelského konfliktu se často setkáváme s mediálním zkreslením a předpojatostí (biasem) týkajícím se komentářů a analýz zpravodajství. Dokonce i zahraniční a tedy národnostně nezapojená média jsou v této otázce často předem zaujatá a tedy neobjektivní.

7.2.1 Zkreslení použitím speciální terminologie

Zkreslení zpráv se v izraelsko-palestinské otázce objevuje mimo jiné i v již zavedených formulacích. Většina hlavně amerických novin, ale také anglicky psané deníky vycházející v Izraeli, běžně označují izraelské obyvatele, kteří se usadili v nově vybudovaných vesnicích v pásmu Gazy a na Západním břehu, termínem *settlers* – „osadníci“. Dalo by se však namítnout, že tento termín odkazuje na osídlení neobydlené krajiny. Výraz osadníci se vžil i v českojazyčném zpravodajství. Na opačném konci spektra – převážně v arabských médiích jsou tito osadníci označováni častěji jako „kolonisté“ – tedy ti, kteří si podmanili zem i s jejím obyvatelstvem. Je třeba zdůraznit, že hebrejská média pro soudobé kontroverzní osadníky za zelenou linií upřednostňují termín *mitnachlim*²⁰⁵, který naopak odkazuje spíše ke kolonialismu, před více eufemistickým *mitjašvim* užívaným pro první sionisty, kteří přišli na území Palestiny.²⁰⁶ Dalším případem toho, jak mohou zvolená slova ovlivnit mínění, je termín užívaný pro označení zdi, kterou Izrael vybudoval podél hranice se Západním břehem. Ta je Izraelci nazývána „dělicí plot“ (*Geder*

²⁰⁴ Gur, 2008: 2.

²⁰⁵ Osadník, kolonialista.

²⁰⁶ Avraham, 2003: 118.

ha-hafrada) případně také „bezpečnostní plot“ (*Geder beitchon*).²⁰⁷ V arabštině zní její název *Džidar al-fasl al-unsun*, tedy „zeď radikální segregace“. Americká i jiná zahraniční média (BBC, CNN, The New York Times, Financial times, atd.) často používají velmi opatrný termín *Security barrier* – „bezpečnostní beriera“ preferovaný izraelskou vládou, Palestinci naopak dávají přednost označení *Apartheid wall* – „apartheidní zeď“.²⁰⁸ Všechny tyto termíny odrážejí předsudky (ať už vůči Palestincům nebo Izraelcům), které jsou patrné v téměř každé zprávě týkající se izraelsko-palestinského konfliktu.

7.2.2 Vybrané příklady mystifikujících zpráv

V posledních deseti letech se v izraelských, arabských i západních médiích objevilo množství zkreslujících informací či zcela mylných zpráv, které vedly k masové mystifikaci jejich příjemců.

Jedním z takových případů je i článek, který se poprvé objevil v médiích (téměř výhradně arabských, světové deníky a internetové zpravodajské servery spíše spekulovaly o celé kauze) na počátku nového tisíciletí. Jednalo se o interview s tehdeším premiérem Arielem Šaronem pocházející údajně z roku 1956. Šaron v něm měl potvrzovat a obhajovat zločiny vůči palestinským dětem a ženám spáchané Izraelem. Záhy se ukázalo, že se jedná o smyšlenou kauzu a takové interview pravděpodobně nikdy nevzniklo, stejně jako neexistoval ani Ouze Mercham, izraelský generál, který měl tento rozhovor vést.²⁰⁹ Přestože jeho existence byla vyvrácena a interview označeno jako falzum, je doposud některými arabskými médii považováno za nezvratný důkaz Šaronovy islamofobie.

Známým případem oboustranné mystifikace jak na straně Izraele, tak Palestinců je tzv. „dženínský masakr“. V roce 2002 došlo ve městě

²⁰⁷ Applied Resaerch Institute – Jerusalem, 16. červenec 2005.

²⁰⁸ BBC News – Archive, 12. říjen 2006.

²⁰⁹ CAMERA – Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America, 1. říjen 2004 (Zde je k dispozici i přesné znění údajného Šaronova výroku.)

Dženín ležícím na severu Západního břehu k zásahu izraelských ozbrojených sil v reakci na útoky proti izraelským obyvatelům o velikonočních téhož roku, které byly údajně připravovány právě z Dženínu. Podle výsledků šetření Human Rights Watch (mezinárodní nevládní organizace pro lidská práva) zde bylo během osmi dnů zabito 52 Palestinců a 23 izraelských vojáků.²¹⁰ Nicméně zprávy, které vyšly bezprostředně po incidentu, se zcela rozcházejí v izraelských a palestinských tvrzeních ohledně počtu obětí. Palestinská strana vzápětí ohlásila, že se jednalo o masakr, při kterém bylo zavražděno na 500 palestinských civilistů.²¹¹ Arabské, ale i evropské sdělovací prostředky neváhaly bez dalšího ověření o případu informovat jako o masakru, při kterém přišly o život stovky Palestinců. A to i navzdory tomu, že informaci vyvrátila jak Human Rights Watch, tak Amnesty International, které sice odsoudily izraelský útok v Dženínu jako porušení lidských práv, nicméně popřely, že by se mohlo jednat o masakr se stovkami zabitých civilistů.²¹² Celkově je počet obětí nejčastějším bodem, ve kterém se údaje uváděné v jednotlivých médiích podle jejich původu liší a takových případů nalezneme v historii arabsko-izraelských sporů desítky.

V souvislosti se zaujatostí významných světových médií vešly ve známost také případy v předpojatosti mylně interpretovaných fotografií. Tou nejznámější je pravděpodobně fotografie Tuvia Grossmana²¹³, kterou v roce 2000 v souvislosti s druhou intifádou otiskly ve Spojených státech nejprve noviny The New York Times, které záhy následovala další média napříč celým světem. Na fotografii stojí izraelský policista s obuškem a zkrvavený mladík v popředí – tím je právě Tuvia Grossman, Američan židovského původu z univerzity v Chicagu v té době studující na jedné z izraelských ješiv. Podle popisu, který k fotografii noviny The New York Times přidaly, je však mladík neznámým Palestincem, kterého izraelský

²¹⁰ Human Rights Watch, 2002.

²¹¹ BBC News, 18. duben 2002.

²¹² Amnesty International, 2002 a Human Rights Watch, 2002.

²¹³ Viz příloha 8.

policista surově bije přímo na Chrámové hoře. Policista přitom právě naopak přispěchal na pomoc Grossmanovi spolu s jeho spolužáky napadenému palestinskými radikály.²¹⁴ Na fatální chyby v popisu situace, označní osob i místa, kde se incident odehrál, upozornil The New York Times Grossmanův otec a deník následně vydal dodatečné upřesnění. To ale zcela postrádalo vysvětlení celé události, deník tedy napodruhé zadržel skutečnou informaci ohledně napadení židovského studenta. Až o několik dní později doplnil i krátkou zprávu poukazující na fakt, že policista na fotografii přišel ve skutečnosti Grossmanovi na pomoc.²¹⁵

To, že veřejné mínění lze ovlivnit stejně dobře slovy jako prostřednictvím správně podaných snímků, lze ukázat na množství dalších případů, kdy byla média obviněna z uvádění neověřených nebo vyloženě klamných titulků pod fotografiemi, ale i z jejich záměrné manipulace či aranžování pomocí rekvizit. Takové případy se v nepoměrném množství objevily během Druhé libanonské války v roce 2006. Velkým skandálem v tomto ohledu byla aféra agentury Reuters, která čelila v srpnu roku 2006 obvinění ze zveřejnění záměrně upravených fotografií Bejrútu poničeného po izraelském útoku.²¹⁶ Celý incident si vysloužil označení Reutersgate a agentura se za něj omluvila, rovněž označila viníka. Byl jím libanonský fotoreportér na volné noze Adnan Hadždž, jehož spolupráce s Reuters byla ihned ukončena.²¹⁷ Tím však celá aféra neskončila. Na další zmanipulovanou fotografii totiž poukázal další blogger.²¹⁸ Podle té měl izraelský letoun F-16 vystřelit na Libanon řízenou střelu, ve skutečnosti však letoun vystřelil pouze jednu světlici – dvě rakety na fotografii opět přimaloval Adnan Hadždž.²¹⁹ Všechny Hadždžovy fotografie byly bezprostředně po jejich odhalení

²¹⁴ Honest Reporting, 20. říjen 2000.

²¹⁵ The New York Times – Archives, 7. říjen 2000.

²¹⁶ Jako první na tuto skutečnost poukázal Charles Johnson na svém blogu LittleGreenFootballs.com. (Little Green Footballs, 5. srpen 2006) Toto obvinění, které vzešlo neprve z blogové sféry a bylo podpořeno také videem sdíleným na serveru YouTube.com (YouTube, 11. srpen 2006) se brzy prokázalo jako opodstatněné. Viz příloha 9.

²¹⁷ Ynet News, 6. srpen 2006.

²¹⁸ Autor blogu MyPetJawa.mu.nu, který vystupuje na internetu pod jménem Rusty Shackelford (The Jawa Report, 6. srpen 2006)

²¹⁹ Ynet News, 7. srpen 2006 nebo také Aktuálně, 8. srpen 2006.

jakožto falzifikátů odstraněny z databáze Reuters i z webů prestižních médií jako The New York Times nebo BBC. Celkem muselo být z oběhu staženo na 900 Hadždžových fotografií.²²⁰

Zprávy a komentáře týkající se Izraele, které přijímáme za jeho hranicemi, se liší podle země, ze které je sledujeme. Nelze tvrdit, že by postoj sdělovacích prostředků byl v jakékoli zemi koherentní a jednoznačně vyhraněný vůči té či oné straně izraelsko-arabského konfliktu, přesto můžeme pozorovat určitou pravidelnost v jeho směřování podle politiky, složení obyvatelsta i historie daného státu.

Velká část amerických novin poukazuje na Izraelce jako na osadníky, kteří budují svoji zemi. Díky bohaté základně amerických Židů je celkově postoj zdejších médií více pro-izraelský. Velká Británie se pak vedle amerických norem jeví spíše pro-palestinsky, ačkoli zde téměř není možné převládající názor identifikovat. Na druhé straně kanálu La-Manche stojí, již výrazněji pro-palestinský, francouzský tisk, ovlivněný zřejmě zdejší početnou muslimskou komunitou. Německá média jsou v tomto směru stále ovlivněna historií holocaustu a tisk je ohledně jakýchkoli výroků ohledně státu Izrael opatrný. Je proto s podivem, že právě italská média jsou v řadě případů spíše pro-palestinská. Celkově jsou evropská zpravodajství (ze strany židovských organizací ve Spojených státech) často napadána za svoji předpojatost vůči Izraeli.²²¹ I přesto, že slovník těchto zpráv ve většině evropských jazyků přejal (výše zmiňované) pro-izraelské eufemismy.²²²

²²⁰ The Jerusalem Post, 11. srpen 2006.

²²¹ Bernstein, 2004: 12 a FAIR – Fairness and Accuracy in Reporting, březen / duben 2001 a také GlobalPost, 23. duben 2010.

²²² GlobalPost, 23. duben 2010 a také The Economist, 2. květen 2002.

7.3 Hlídací psi: organizace monitorující předpojatost zpravodajství

Z výše zmíněných skutečností vyplývá, že Izrael, potažmo arabsko-izraelský konflikt, vyvolává ve zpravodajství více zaujatosti než jiná témata. Není proto žádným překvapením, že pro kontrolu zpráv vydávaných o tomto konfliktu vzniklo několik nevládních, neziskových organizací, takzvaných hlídacích psů - „watchdog groups“²²³. Ty mají za úkol sledovat zpravodajství předkládané západními sdělovacími prostředky.

Těchto organizací existuje v současné době přes dvě desítky a více než polovina z nich je zaměřena pro-izraelsky – což znamená, na dohled proti zkreslování zpráv vydávaných o Izraeli. Mezi nejznámější z nich patří *Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America (CAMERA)*²²⁴, *Honest Reporting*²²⁵ nebo *Accuracy in Media*²²⁶. V této oblasti se angažuje také *Middle East Media Research Institute (MEMRI)* opět na straně Izraele. Jedná se téměř výhradně o americké organizace. Z pro-palestinských organizací editujících nepřesnosti ve zpravodajství je třeba zmínit *Washington Report on Middle East Affairs*²²⁷, *Fairness and Accuracy in Reporting (FAIR)*²²⁸ nebo organizaci *If Americans Knew*²²⁹, která vešla ve známost častými a barvitými kritikami amerického deníku *The New York Times*.²³⁰

Vzhledem k tomu, že téměř všechny tyto organizace a skupiny (pro-izraelské i pro-palestinské) již čelily obvinění z vlastní zaujatosti,

²²³ Watchdog – (z angličtiny: hlídací pes) je termín často užívaný pro organizaci (nebo jedince) dohlížející na korektnost a dodržování morálních principů u politiků, úřadů nebo firem a institucí v různých oblastech společnosti. Mnoho z těchto organizací (nejen těch, které se týkají arabsko-izraelského konfliktu) bojuje právě proti myšlným informacím v médiích. Zabývají se hromadnými sdělovacími prostředky a jejich korektním přístupem k podávaným zprávám. Takové organizace jsou označovány jako „media watchdog groups“.

²²⁴ Webová stránka organizace: www.camera.org.

²²⁵ Webová stránka organizace: www.honestreporting.com.

²²⁶ Webová stránka organizace: www.aim.org.

²²⁷ Webová stránka organizace: www.wrmea.com.

²²⁸ Webová stránka organizace: www.fair.org.

²²⁹ Webová stránka organizace: www.ifamericansknew.org.

²³⁰ *If Americans Knew*, 2005.

propagandy nebo alespoň selektivního přístupu, nechávám v tomto případě otázku, do jaké míry může být každá z nich nezaujatá a objektivní, stranou.

8 VOJENSKÁ CENZURA

Zatímco předchozí kapitola ukazuje zkreslení zpráv (bias) v hromadných sdělovacích prostředcích způsobené názorovým (politickým) profilem novináře či celého média, tato kapitola ukáže, že zkreslení v izraelských médiích nemusí vycházet pouze z novinářské zaujatosti, ale také z toho, že daný reportér podléhá tlaku na zveřejnění, nezveřejnění či zkreslení konkrétních informací ve vztahu k mezinárodní bezpečnosti státu.

8.1 Cenzura versus demokracie

Zdá se, že stát Izrael leží v otázce svobody tisku a cenzury na hraně dvou zcela rozdílných přístupů. Na jedné straně je Izrael nesporně demokratickým státem, který na základě svých principů obhajuje také právo na svobodu projevu a tisku. Zároveň zde však existuje zákonem ustanovená, oficiální vojenská cenzura, která zasahuje (i když jen do velmi omezené oblasti) zpravodajství tištěných i elektronických médií.²³¹ To způsobilo, že zájmy národní bezpečnosti byly a jsou v Izraeli v konfliktu s demokratickými hodnotami státu Izrael.²³²

Pnina Lahav²³³ ve své stati „Tisk a národní bezpečnost“²³⁴ uvádí čtyři základní důvody vzniku vojenské cenzury médií, které mohou zároveň sloužit jako vysvětlení její existence v demokratickém státě;

²³¹ Liebes, 1997: 28.

²³² Yaniv, 1993: 9.

²³³ Izraelská právnička a profesorka práva na Bostonské univerzitě.

²³⁴ Lahav, 1993: 173.

- 1) Historické vysvětlení – podle něj byla přísná opatření aplikovaná proti tisku přejata z britského koloniálního režimu a během historie státu postupně ztrácejí na významu.
- 2) Srovnávací vysvětlení – které srovnává Izrael se západními demokratickými státy.²³⁵
- 3) Bezpečnostní ospravedlnění – podle něj vyžaduje omezení svobody projevu v konkrétních otázkách závažná situace kolem národní bezpečnosti Izraele.
- 4) Monistické ospravedlnění pomocí pravidel a výjimek – jedním ze základních práv Izraele je svoboda projevu a tisku a jeho příležitostné omezení je pouhou odchylkou od tohoto pravidla.²³⁶

Tato vysvětlení a důvody jsou zde sice prezentovány odděleně, ale ve skutečnosti jsou propletené dohromady a tvoří z izraelských sdělovacích prostředků specifický případ svobodných médií.

Pokud pátráme po největším nebezpečí pro svobodný tisk, je jím nade vše pochybnost cenzura. Můžeme však od sebe rozeznat některé její podoby a pak se ptát, zda je pro demokratický stát větší hrozbou cenzura ze strany armády – zavedená ve jménu politických zájmů státu nebo cenzura ze strany majitelů médií – zavedená ve jménu zájmů ekonomických. Na tuto otázku existuje z pohledu renomovaných novinářů²³⁷ jasná odpověď – ti volí první možnost. Vojenská cenzura, jak věří, je schůdnou alternativou, která se za určitých okolností (viz níže) dá

²³⁵ Pokud chceme posuzovat ražení izraelského státu, je třeba stanovit kritéria podle kterých má být posuzován, bylo by však chybou za měřítko pro posuzování Izraele a jeho demokracie považovat region ve kterém se nachází (arabské státy Blízkého východu). Izrael je proto již tradičně posuzován podle kritérií západních demokratických států od nichž také přejal svoji konstituci. Základní práva a zákony žádného z těchto států však neobsahují tak tvrdá nařízení ohledně svobody tisku. Alespoň ne v současné situaci, v době míru. Pro další srovnání je proto nezbytné považovat Izrael za stát ovlivněný specifickou bezpečnostní krizí. Pokud by taková krize nastala v jiné ze západních demokracií, můžeme předpokládat, že i tam by byly zavedeny podobné restrikce vůči zveřejňování určitých informací v hromadných sdělovacích prostředcích. (Lahav, 1993: 179)

²³⁶ Lahav, 1993: 177.

²³⁷ Profesorka Tamar Liebes vychází v tomto tvrzení z interview ohledně pohledu izraelských novinářů na cenzuru vedeného s prof. Theodorem Glasserem předním odborníkem na současnou žurnalistiku. (Liebes, 1997: 27)

skloubit s novinářskými hodnotami. Na tomto postoji není nic zvláštního, vzpomeneme-li si na vývoj médií v Izraeli během prvních desetiletí existence státu, kdy plně podléhala vlastní cenzuře z moci politických stran. Taková cenzura byla dlouhou dobu akceptována pod záminkou křehkosti nově vzniklého státu, který potřeboval ochranu.²³⁸

Cenzura představuje v Izraeli skutečně unikátní model, který nelze srovnávat s cenzurou v totalitních režimech jako je iránský či súdánský, cílem cenzury je zde hlavně udržení zásadních vojenských tajemství, spojené se snahou způsobit co nejmenší škody na svobodě projevu.²³⁹

8.2 Zákon o cenzuře: Historie a současnost

V Izraeli tedy dodnes funguje institut vojenského cenzora. Ve skutečnosti se jedná o úřad (jednotku) v rámci zpravodajské služby izraelské armády. Historie vojenské cenzury se datuje již z předstátní éry, kdy tisk podléhal cenzuře britské mandátní správy. V této době musely všechny zprávy získat povolení, že mohou být zveřejněny. Nový stát Brity zavedený zákon o cenzuře nepotvrdil, nicméně jej ani nezrušil a od roku 1948 byla cenzura vojenských informací vázána vzájemnou shodou mezi vládou, médii a obrannými silami. V roce 1966 byla zástupci médií a izraelskou armádou podepsána Dohoda o cenzuře, která stanovovala hlavní pravidla, která média schválila oproti příslibu obranných sil, že tato opatření nebude zneužívat. Využit svého práva na cenzuru vydávaných zpráv se armáda zavázala pouze v takových případech, kdy by zveřejněné informace mohly sloužit nepříteli a tudíž ohrozit bezpečnost státu.²⁴⁰ Na politická témata se tedy cenzura nevztahuje.²⁴¹ Pokud by

²³⁸ Liebes, 1997: 28.

²³⁹ Z interview se Simou Vaknin-Gil, současnou izraelskou vrchní cenzorkou pro Los Angeles Times. (Los Angeles Times, 3. květen 2010)

²⁴⁰ Jedná se o informace ohledně přesunu vojsk, velikosti bojových sil, popisy zbraní, údaje o identitě členů bezpečnostních složek, zprávy o citlivých diplomatických manévrech a informace o přistěhovalcích z nepřátelských míst (to mohou být některé arabské země například Sýrie, patří sem ale i Etiopie a další), diskuse o jaderných zbraních nebo o zdrojích dodávek ropy do Izraele a jeho spotřebě energie. Mimo to sem patří i informace o izraelských ztrátách – tedy o počtu obětí. Izraelské sdělovací prostředky proto

média publikovala zprávy, které byly cenzurovány, pak hrozí jejich reportérům trestní stíhání. V extrémním případě má úřad vojenského cenzora také pravomoc daný sdělovací prostředek uzavřít.²⁴²

Ve světle rozvíjejících se komunikačních možností a „zkracování vzálenosti“ díky možnosti šíření zpráv pomocí telekomunikací a satelitu (či později internetu) se ukázalo stále složitější cenzuru udržet. Navíc ji byli izreelští novináři často schopni obejít například citováním (již snadno dostupných) zahraničních médií. Postoj reportérů se navíc po První libanonské válce v roce 1982 zaměřil proti ofenzivní vládní politice.

Jak se ukázalo, žurnalisté nebyli v historii vojenské cenzury jediní, kteří se dohodu pokoušeli obejít. V 80. letech vyplul na povrch a byl výrazně medializován případ, kdy vojenský cenzor zneužil své pravomoci k uzavření listu Chadašot. Jednalo se o aféru „*Parašat kav 300*“ (autobusová linka č.300) z roku 1984, ve které byl úřad vojenského cenzora využit bezpečnostní službou Šin bet, aby v médiích zakryl její pochybení.²⁴³ Poté, co vyšlo najevo, že k zakrytí aféry přispěli právě cenzoři, vedl celý incident k opětovnému přezkoumání cenzury v Izraeli.²⁴⁴ A v současné době by již mělo být nemožné, aby byla v médiích cenzurována celá aféra z politických důvodů.²⁴⁵

bezprostředně neohlašují zprávy o padlých izraelských vojácích. (Widlansky, 2009 a také Los Angeles Times, 3. květen 2010)

²⁴¹ CET – The Center for Educational Technology, 1996.

²⁴² CET – The Center for Educational Technology, 1996.

²⁴³ Incident vypukl, když členi organizace Šin bet popravili bez soudu dva zajaté arabské únosce izraelského autobusu. Vojenskému cenzorovi se sice nejprve podařilo zatemnit okolnosti ohledně celého únosu v izraelských novinách (objevila se pouze zpráva, že oba únosci byli zabiti během osvobozování rukojmých), nicméně přesná zpráva o incidentu se objevila v zahraničních médiích (The New York Times otiskl informaci, doloženou fotografií, že únosci byli dopadeni živí), ta záhy neunikla ani izraelskému tisku (deník Chadašot citoval zprávu z The New York Times spolu s onou fotografií). (Haaretz, 27. září 2011) Což vyvolalo velký tlak na vládu ze strany veřejnosti, která vyžadovala aby bylo zahájeno vyšetřování celého incidentu. Noviny Chadašot byly cenzorem na 4 dny uzavřeny, jednalo se skutečně o exemplární a velice výjimečný trest, který nebyl v Izraeli dlouhou dobu aplikován, vzbudil proto rovněž nemalou pozornost a vedl k protestům ze strany dalších médií jako Ha-arec nebo Jedí'ot achronot. (Haaretz, 2. říjen 2011)

²⁴⁴ Haaretz, 2. říjen 2011.

²⁴⁵ Fotografie by měla být zveřejněna a cenzor by měl pouze nařídít zakrytí obličejů členů bezpečnostní služby Šin bet. Widlansky, 2009.

V roce 1989 byla tedy Dohoda o cenzuře znovu prozkoumána a roku 1996 doplněna o několik bodů. Nejdůležitější změny se týkaly především rozšíření platnosti cenzury nejen na všechna izraelská média, ale také na zahraniční reportéry v Izraeli. Novinářům stále zůstala možnost citovat cizí média, ale pouze pokud vojenský cenzor nerozhodne, že informace v nich obsažené rovněž představují hrozbu pro státní bezpečnost. Navíc nemůže být médiím ukončena činnost (ať už vojenským cenzorem nebo ministrem vnitra), aniž by měla možnost odvolat se k nejvyššímu soudu.²⁴⁶

Dnes je vrchní vojenský cenzor jmenovaný ministrem obrany, nicméně zcela nezávislý jak na vojenském, tak na politickém vedení (včetně ministerstva obrany), zodpovídá se pouze soudnímu dohledu a parlamentu.²⁴⁷

Cenzorovy pravomoci jsou tedy i v současné době stále legitimizovány zákonem z roku 1945 ustanoveným ještě v době mandátní správy Velkou Británií. Tento původní, pro svobodu projevu v zásadě velmi přísný zákon, je upraven platformou výše zmíněných dohod doplněných podle zkušeností a potřeb během vývoje státu. Díky nim je dnes v praxi nemožné, aby jediný úředník měl skutečnou pravomoc například zatajit celé události nebo uzavřít jakýkoli sdělovací prostředek, jak se stalo v minulosti. Navíc je možné se proti rozhodnutí o cenzuře odvolat. Odvolání pak nejprve putuje před rozhodčí komisi – takzvaný „Výbor tří“, v jehož čele stojí zástupce veřejnosti – soudce, dále pak zástupce novinářů a rovněž zástupce bezpečnostních složek. V případě, že se výbor ohledně odvolání nedohodne, přenechá rozhodnutí nejvyššímu soudu.²⁴⁸

V současnosti je v čele jednotky na pozici vrchního vojenského cenzora plukovnice Sima Vaknin-Gil, která řídí přes 30 zaměstnanců.²⁴⁹

²⁴⁶ Israel Ministry of Foreign Affairs, 16. říjen 2000.

²⁴⁷ Los Angeles Times, 3. květen 2010.

²⁴⁸ Los Angeles Times, 3. květen 2010.

²⁴⁹ Los Angeles Times, 3. květen 2010.

Vedle vojenských témat jsou v Izraeli cenzurovány některé civilní informace podléhající zákonům o lidských právech, jako je zveřejnění jmen nezletilých pachatelů trestné činnosti či obětí sexuálně motivované trestné činnosti.²⁵⁰ Tato cenzura je běžná i v mnoha evropských zemích (včetně České republiky) a v Izraeli je mnohem častější než ta vojenská, která se v současnosti (hlavně díky zkušenosti a disciplinovanosti médií) aplikuje jen zřídka.²⁵¹

8.3 Vztah médií, politiky a cenzury: konkrétní případy v nedávné historii státu

Poté co se izraelská média na konci 60. let přesunula z pod záštity politických stran k nezávislosti a investigativnímu přístupu, nebránilo jim nic, aby přešla k méně neutrální a více kritické praxi. Již během izraelsko-arabských válek v letech 1967 a 1973 se sdělovací prostředky v Izraeli v mnoha případech obrátily proti vládní politice.²⁵² Nejvíce kritická pak byla média během libanonských válek.

Operace Litani a následně válka v Libanonu v roce 1982 byly tiskem pozorovány velmi obezřetně a média (nejprve zahraniční, ale záhy i ta domácí) se vůči válečnému tažení vedenému Arielem Šaronem stavěla do opozice. Šaronovým cílem naopak bylo vyřadit tisk z válečného dění. To se mu podařilo, když na více jak týden zcela znemožnil izraelským novinářům vstup do Libanonu. Arabská média²⁵³ z Bejrútu mezitím vysílala do celého světa většinou zveličené nebo falešné zprávy o masakrech civilistů v jižním Libanonu. Šaronovu

²⁵⁰ Widlansky, 2009.

²⁵¹ Podle (pouze nekonkrétních) informací, které poskytla v roce 2010 zahraničním médiím vrchní cenzorka Vaknin-Gil, je zcela cenzurováno zhruba 1% z tisíců zpráv, které měsíčně úřad vojenského cenzora zkoumá. Přibližně ve 2% z nich je požadována po autorovi cenzura jednoho či několika slov. (Spiegel Online, 23. duben. 2010)

²⁵² V médiích se namísto nekonečného obdivování lesku izraelských vítězství objevovalo například více rozhovorů s arabskými obyvateli. Nový pohled médií pak přiváděl stále více izraelců k tomu, aby se připojili k hnutí Šalom achšav (v překladu „Mír nyní“), které vzniklo ke konci 70.let jako organizace s cílem přimět vládu k územním ústupkům a k zahájení mírových rozhovorů s palestinci a sousedními arabskými zeměmi. (Widlansky, 2009)

²⁵³ Z nichž většina byla pod štítem OOP a Jásira Arafata. Widlansky, 2009.

vojenskému tažení i vládě tehdejšího premiéra Menachema Begina srazil vaz až skutečný masakr v libanonských uprchlických táborech Sabra a Šatíla. Fakt, že na něm nesla svůj díl viny i izraelská armáda, odhalila vyšetřovací komise a investigativní reportéři, jej ihned prezentovali široké veřejnosti. Následovaly protiválečné demonstrace na Tel Avivském náměstí a utvrdil se i protivládní postoj médií navíc podpořený již zmíněným selháním vojenského cenzora při uzavření listu Chadašot v aféře Kav 300.²⁵⁴

Znovu se pak proti postupu vlády izraelská média postavila v roce 2006 během Druhé libanonské války, kdy v hlavních sdělovacích prostředcích běžely kousavé analýzy vládní politiky premiéra Ehuda Olmerta.²⁵⁵ Také mnohé ze zpráv uvádějící podrobnosti ohledně plánů a taktik izraelské armády (jak někdy uznávají i samotní reportéři)²⁵⁶ překročily hranice bezpečného zpravodajství. Média proto musela po skončení války čelit obvinění a následnému vyšetřování speciálně ustanovenou komisí kvůli podezření na zveřejnění informací ohrožujících bezpečnost státu.²⁵⁷ Tato kritika přicházela většinou paradoxně ze strany veřejnosti, která média zprvu v jejich přístupu podporovala. Komise však vystoupila na jaře roku 2007 se závěrem, že se izraelské sdělovací prostředky během války žádných prohřešků, které by ohrozily bezpečnost státu, nedopustily. Většina zpráv (včetně těch konkretizujících místa zasažená raketami Hizballáhu) byla schválena vojenským cenzorem. Komise navíc podotkla, že část utajovaných informací zveřejnili také sami vysocí důstojníci izraelských obranných sil během tiskové konference a jsou tedy sami zodpovědní za jejich únik. Ani média však nezůstala bez poskvrny. V závěrečné zprávě komise uvedla, že jejich informace byly

²⁵⁴ Widlansky, 2009.

²⁵⁵ Widlansky, 2009.

²⁵⁶ Weimann, 2006: 14.

²⁵⁷ Mělo se jednat hlavně o některé údaje zveřejněné ihned na počátku války a největší kritika se pak týkala živého vysílání z míst zasažených raketami Kaťuša, které mohli Hizballáhu sloužit jako identifikace přesných zásahů. (Haaretz, 19. duben 2007)

často neověřené a zavádějící. Izraelští reportéři navíc jen málo rozlišovali mezi zpravodajstvím a vlastními komentáři.²⁵⁸

Na druhé straně se samozřejmě během libanonských válek objevila i cenzura izraelského tisku, přičemž podstatně výrazněji se projevila na počátku osmdesátých let během První libanonské války.²⁵⁹

Případem z posledních let, který je třeba v souvislosti s médii, cenzurou ale i mediálním biasem zmínit, je válka v Gaze²⁶⁰, která se odehrála na přelomu let 2008 a 2009.

Nejvíce zahraniční pozornosti ihned v počátku války nepochybně vyvolal zákaz vstupu novinářů (místních i zahraničních) do pásma Gazy deklarovaný jak z egyptské, tak z izraelské strany od listopadu 2008. Reportéři, kterým se nepodařilo do pásma Gazy dostat, tak byli nuceni vysílat zpravodajství pouze z kopce nedaleko izraelské hranice s Gazou a spoléhat se v něm na zprávy od tamních novinářů a informátorů.²⁶¹ V prosinci vyhověl izraelský nejvyšší soud námitkám a rozhodl, že reportérům musí být do Gazy umožněn přístup, je-li otevřen hlavní hraniční přechod.²⁶² Izraelské bezpečnostní složky přesto jeho příkaz neuposlechly s vysvětlením, že se jedná o válečnou zónu.²⁶³ To vyvolalo zejména u mezinárodních tiskových asociací vlnu odporu a zahraniční novináři označili tento krok ze strany Izraele spolu s vojenskou cenzurou za bezprecedentní porušení svobody tisku s cílem utajit před světem dění

²⁵⁸ Haaretz, 19. duben 2007.

²⁵⁹ Jedním z případů výrazné moci cenzury ještě v 80. letech jsou sebevražedné bombové útoky na velitelská stanoviště izraelských obranných sil v libanonském Tyre v letech 1982 a 1983. První incident si vyžádal vysoké ztráty na životech na straně izraelské armády (přes 100 Izraelců bylo zabito a podobné množství zraněno). Přesto, že exploze z roku 1982 podle očitých svědků i podle tajné zprávy Šin betu způsobil nákladní vůz plný výbušnin, který záměrně najel do budovy ústředí, tvrdí izraelská vláda - a tak byla celá událost prezentována také v tisku, že se jednalo o nehodu způsobenou výbuchem plynových lahví. Případ z roku 1983 byl téměř identický – opět se jednalo o výbuch automobilu řízeného sebevražedným atentátníkem, který najel přímo do budovy izraelské bezpečnostní služby a opět byl incident v médiích krátce zveřejněn jen jako nešťastná náhoda. (Israel Ministry of Foreign Affairs, 28. listopad 2000 a Time Magazine, 14. listopad 1983)

²⁶⁰ Izraelská invaze v pásmu Gazy zaměřená proti zde působící teroristické organizaci Hamas, někdy rovněž označovaná kódovým názvem jako operace Lité olovo.

²⁶¹ CNN, 14. leden 2009.

²⁶² The Independent, 31. prosinec 2008.

²⁶³ The Guardian, 14. leden 2009.

v Gaze.²⁶⁴ Během prosince a ledna se pak dokonce několik novinářských zařízení v Gaze ocitlo pod izraelskou palbou a zahraniční i některé lokální zpravodajské stanice byly nuceny přesunout svá vysílání opět na vzdálenější místa.²⁶⁵

Omezení tisku během izraelské invaze se jeví jako cílená součást operace Lité olovo a s ní spojené mediální propagandy. Izraelci naopak tvrdé restriktce vůči médiím vysvětlují jako snahu zamezit tomu, aby se opakovala situace z roku 2006, kdy bylo během Druhé libanonské války vyzraženo množství vojenských informací.

Co se týká budování svého „PR“ během invaze, zůstal opět Izrael v očích zahraničních pozorovatelů pozadu za palestinskou samosprávou. Rozhodl se proto vylepšit mezinárodní mínění a získat podporu pro izraelskou operaci v pásmu Gazy, stejně jako Hamás, mediální kampaní. V prosinci oznámila tehdejší ministryně zahraničních věcí Cipi Livni otevření mezinárodního mediálního centra ve Sderotu.²⁶⁶ Sloužit mělo jak místním, tak zahraničním reportérům, kterým bylo vytýkáno, že ve svých zprávách a komentářích zcela vynechávají izraelskou perspektivu a neinformují o násilí ze strany Hamásu, které celý konflikt vyvolalo. Mediální kampaň byla výrazně prezentována také prostřednictvím nových médií: objevila se na Twitteru a v blogové sféře, zprovozněn byl i speciální kanál serveru Youtube a později se nová fronta války v Gaze otevřela také na Facebooku.²⁶⁷ Stejnými zbraněmi v médiích bojoval i Hamás.²⁶⁸

Samotná izraelská média pak byla kritizována za jednostranné zpravodajství a zaujatost proti Hamásu, která se objevovala v jejich vysílání. Organizace pro ochranu lidských práv v Izraeli podaly několik

²⁶⁴ The New York Times, 6. leden 2009.

²⁶⁵ CJP – Committee to Protect Journalists, 9. leden 2009.

²⁶⁶ Sderot je izraelské město vzdálené asi kilometr od pásma Gazy a jako takové je od druhé intifády v roce 2000 prakticky nepřetržitě ostřelováno podomácku vyrobenými raketami „Kassám“ vystřelovanými teroristy organizace Hamás. To bylo také jedním z důvodů izraelské invaze v Gaze v roce 2008. (The New York Times, 9. leden 2008)

²⁶⁷ Wired, 30. prosinec 2008 a dále Wired, 9. leden 2009.

²⁶⁸ Haaretz, 13. leden 2009.

stížností na vysílání televizních kanálů a některé deníky, že ve svém zpravodajství zcela vytěsnily názory kritizující zásah v Gaze. Vytýkána jim byla také omezená pozornost, kterou věnovaly zpusťšení a ztrátám na životech uvnitř pásma Gazy. Konkrétně pak šlo například o zamlžení zprávy o náletu na školu Organizace spojených národů, která byla zasažena při izraelském útoku proti militantním aktivistům.²⁶⁹ Izraelské sdělovací prostředky samy uznaly, že jejich vysílání bylo do značné míry ovlivněno vlastenectvím, což podle mluvčího Kanálu 10 bylo způsobeno mimo jiné i omezeným přísunem informací z bojů uvnitř pásma Gazy.²⁷⁰ Z předpojatého zpravodajství byla, ať už jednou nebo druhou stranou interesovanou v konfliktu (ale velmi často oběma stranami zároveň), kritizována také zahraniční média.²⁷¹

Odepření vstupu novinářům na některá území a další formy limitování jejich pohybu se zařadilo na poli nevítaných cenzorských praktik hned vedle uzavírání nepohodlných deníků. Jedná se o praktiky, které zavádějí cenzuru přímo u zdroje a v novém světě médií pro ně již není místo. Rovněž Izrael nyní deklaruje jejich opuštění i v čase významných bezpečnostních krizí.²⁷²

²⁶⁹ AFP, 14. leden 2009.

²⁷⁰ AFP, 14. leden 2009.

²⁷¹ Vlnu protestů vyvolala například BBC, když odmítla odvysílat výzvy humanitárních organizací pro oběti izraelských útoků v Gaze. Nicméně právě BBC byla v celém konfliktu považována za interesovanou spíše vě věci palestinců než Izraele. (The New York Times, 16. leden 2009)

²⁷² Los Angeles Times, 3. květen 2010.

9 ZÁVĚR

Navzdory výrazným specifickým, která stát vnitřně i z vnějšku rozdělují – přetrvávající komplikované bezpečnostní situaci ve vztahu k nepřátelským sousedním státům na jedné straně a nutnosti absorbovat vysoké množství přistěhovalců z různých zemí na straně druhé – se Izrael vyvinul ve stabilní demokracii, která se mimo jiné vyznačuje nezávislými investigativními médii. Přispěl k tomu nepochybně také fakt, že Izraelci jsou jedni z největších odběratelů zpráv a to nejen těch, které se týkají událostí v zemi nebo vývoje arabsko-izraelského konfliktu, ale jakéhokoli zpravodajství od mezinárodního dění, kultury po sport a zábavu. Hromadné sdělovací prostředky tak odjakživa hrají v Izraeli zásadní roli.

Poté co se deníky a noviny vymanily ze stranického područí a vyvinuly se v samostatný, nezávislý tisk, postavila se jim do cesty technologická revoluce, která přinesla zásadní rozkvět rozhlasového, televizního a později také internetového zpravodajství. I přesto se tištěným médiím zde podařilo uchovat si veškerou svoji popularitu a prestiž. Kromě technologického pokroku, kterému se bravurně přizpůsobily, musely tradiční noviny čelit dalším sociálním a především ekonomickým změnám. Jednu z nich přinesl i nedávný vznik bezplatně distribuovaného deníku Jisra'el ha-jom, který záhy po svém příchodu na trh v roce 2007 předčil v popularitě přední a dlouhodobě respektované deníky Ma'ariv nebo Ha-arec, a dokonce i v té době nejčtenější Jedi'ot achronot.

Revoluce v elektronických médiích spojená s inovacemi v technologiích se objevila během 80. let 20. století. Do roku 1990 se izraelské vysílání skládalo z jednoho veřejnoprávního televizního kanálu a dvou rozhlasových stanic, a celé pak podléhalo alespoň částečné vládní kontrole. Dnes je izraelský mediální trh mnohem bohatší, ale především výrazně nezávislejší. Příliv nových komerčních televizních i rozhlasových kanálů a kabelových nebo satelitních televizních služeb vytvořil konkurenční prostředí, ve kterém jednotlivé stanice soupeří o

diváky a posluchače a tím i o výši svých zisků. To samozřejmě může vést i k větší senzacechtivosti a prvoplánovitosti ve vysílání – která je ovšem celosvětovým, nikoli specificky izraelským problémem.

Nová média se zde velmi rychle rozvíjí a Izrael se tak v novém tisíciletí zařadil mezi špičku společností s nejvyšší penetrací a využitím internetu.

Nelze přehlédnout, že mainstreamová média v Izraeli nepokrývají stejnoměrně ani dostatečně všechny složky izraelské společnosti a menšinové skupiny ať už národnostní, náboženské či jazykové hlavnímu záběru médií unikají. I to je však současným problémem mediální scény mnoha vyspělých západních zemí. Tento problém se podařilo alespoň částečně eliminovat právě díky novým technologiím – dostupnosti satelitního vysílání a internetu.

Hodnotíme-li izraelská média nelze opomenout fakt, že v nich stále dominuje aktivní vojenská cenzura. Ta je, ve srovnání s okolními zeměmi a jejich mnohdy autokratickými režimy, které omezují vlastní média a svobodu slova nesrovnatelně větší měrou, zanedbatelná. Nicméně v porovnání se západními demokratickými státy, nenechává mnohé zahraniční pozorovatele v klidu. Izrael byl, také ze strany některých organizací pro lidská práva či zahraničních politiků a médií, ještě během posledních deseti let několikrát kritizován, že v důležitých mezinárodně-politických krizích nevhodně média (svá i zahraniční) omezoval. A to i navzdory mnoha úpravám, kterými do té doby prošla legislativa ustanovující práva a povinnosti cenzorů.

V minulém roce již však Izrael hlasitě deklaroval zvýšení dohledu nad úřadem vojenského cenzora a omezení cenzury na nezbytně nutnou mez, kterou bohužel vzhledem k palčivé bezpečnostní situaci nelze zcela vypustit. Mohu tedy konstatovat, že od zrušení celého aparátu izraelského vojenského cenzora je stát navzdory spekulacím, které se vedly před několika lety (a které uvádějí některé z vědeckých publikací na toto téma), stále daleko.

Zda lze skutečně potvrdit zlepšení celé situace, a to zda Izrael bude opravdu schopen moc cenzorů ohlídat, může pravděpodobně prověřit pouze další vyostření vnitřně-politických nebo mezinárodních sporů s jeho arabskými sousedy. Doufejme proto, že se v tomto směru i v dalších letech budeme moci spolehnout pouze na slova izraelské vlády.

Kritice v posledních letech čelili rovněž izraelští reportéři, kteří mnohdy ve zpravodajství (a nikoli pouze během jeho publicistických vstupů – komentářů) neváhali projevit vlastní názorové preference. Je pravdou, že v izraelských médiích je názor redaktora zprávy obvykle jasně patrný, což patří již k jakémusi zažitému bontonu místních novinářů. Ospravedlnění tohoto trendu můžeme rovněž spatřovat ve složité bezpečnostní situaci státu, pro který je stále těžší ale i důležitější budovat své „PR“ u západních pozorovatelů. Po zmapování dlouholetého vývoje izraelských médií od jejich počátku až po současnost mohu podotknout, že právě tento specifický vývoj (ovlivněný již samotným pozdním a komplikovaným vznikem židovského státu) hrál značnou roli v utváření novinářské identity, jež z redaktorů tvoří nezávislé jednotky izraelské politické scény.

Poslední vývoj v oblasti izraelských médií již není zcela nepodobný tomu v jiných vyspělých zemích světa. Plně využívá možnosti, které mu nabízí dnešní doba moderních informačních technologií. Zároveň však trpí pod tlakem vytvářeným silnou konkurencí nebo ne vždy dostačujícím množstvím finančních prostředků. Přičemž překonání konkurence neznamena zároveň zajištění dostatečných výnosů – jak ukazuje případ komerčního Druhého kanálu izraelské televize. Ale naopak ani dostatečné finanční zajištění a téměř neomezený příliv zdrojů nezajišťuje jasné a trvalé vítězství v konkurenčním boji – což je patrné tentokrát na případu bezplatných novin Jisra'el ha-jom, které v posledních letech pozvolna ztrácejí rychle nabyté čtenáře.

Jednou z otázek stále zůstává budoucnost veřejnoprávního vysílání, které se po mnoha letech svého monopolního postavení opomnělo pravidelně přizpůsobovat modernímu, diverzifikovanému

mediálnímu světu. IBA (Izraelský úřad pro vysílání) a především pořady Prvního kanálu již dlouhodobě trpí nízkou sledovaností spojenou se zastaralostí a zkosnatělostí jeho vysílání i personálu. Snahy o modernizaci kanálu, jež jsme mohli v posledních několika letech pozorovat, pokračují jen velmi pomalu vzhledem k nedostatku finančních prostředků. Někteří experti a politici v tomto ohledu doporučovali v minulých letech uzavření celého IBA a tedy veřejnoprávního vysílání. Jednalo by se však o velmi krátkozraké řešení, jelikož v každém státě hrála a hraje veřejnoprávní sdělovací prostředky důležitou roli, což v Izraeli platí dvojnásob, a jako takové bylo zavrženo.

V současné době se na půdě izraelského knesetu hovoří spíše o redukci byrokracie omezující komerční kanály, kabelové a satelitní služby i nová média. Ty jsou doposud svázány značným množstvím právních předpisů, jenž ustanovují a upravují jejich řízení. Taková reforma je v komerčním izraelském vysílání jistě nezbytná, jelikož to je stále až příliš ovládáno politickými silami.

Izraelská média mají nyní velmi dobrou šanci k dalšímu rozvoji a pokud obstojí i ve zmiňovaných výzvách, není nic, co by mělo bránit jejich zařazení mezi nejmodernější a nejsvobodnější světová média.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura

Avraham, E. (2003): *Behind Media Marginality: coverage of social groups and places in the Israeli press*. Virginia, Lexington: Lexington Books.

Baumel, S. D. (2006): *Sacred Speakers: Language and culture among the Haredim in Israel*. Oxford: Berghahn Books.

Caspi, D., Limor, Y. (1999): *The In/Outsiders: The Media in Israel*. Cresskill, New Jersey: Hampton Press.

Čejka, M. (2007): *Izrael a Palestina : minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal.

Čejka, M. (2009): *Judaismus a politika v Izraeli*. Brno: Barrister and Principal.

Frankel, E. (1994): *The Press and Politics in Israel*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.

Halada, J., Osvaldová B. (2007): *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri.

Chalaby, J. K. (1998): *The invention of journalism*. New York: St Martin Press.

Jamal, A. (2009): *The Arab public sphere in Israel: media space and cultural resistance*. Indiana: Indiana University Press.

Lahav, P. (1993): *The Press and National Security*. In: Yaniv, A.: National security and democracy in Israel. Boulder: Lynne Rienner Publishers, s. 173-195.

Lapid, Y. (2011): *Memories After My Death: The Story of Joseph „Tommy“ Lapid*. London: Elliot and Thompson.

Liebes, T. (1997): *Reporting the Israeli-Arab Conflict: How Hegemony Works*. London and New York: Routledge.

Marsden, L., Savigny, H. (2009): *Media, religion and conflict*. London: Ashgate Publishing.

Peri, Y. (2004): *Telepopulism: Media and Politics in Israel*. Stanford, California: Stanford University Press.

Reich, Z. (2009): *Sourcing the News: key issues in journalism - an innovative study of the Israeli press*. New York: Hampton Press.

Schejter, A. M. (2009): *Muting Israeli Democracy: How Media and Cultural Policy Undermine Free Expression*. Illinois: University of Illinois Press.

Siebert, F. S., Peterson, T., Schramm, W. (1963): *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Illinois: University of Illinois Press.

Yaniv, A. (1993): *National security and democracy in Israel*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Wolfsfeld, G. (1997): *Media and political conflict: news from the Middle East*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zittrain Eisenberg, L., Caplan, N. (2000): *Review essays in Israel studies*. New York: SUNY Press.

Odborné články

Bernstein, D. (2004): *Israel in the Media. A Guide to Producing Effective Media Critiques*. The American Jewish Committee. Dostupný též z WWW: <<http://www.kintera.org/atf/cf/%7B42D75369-D582-4380-8395-D25925B85EAF%7D/Israel%20in%20the%20Media.pdf>>

Cohen, Y. (2001): *Palestinians and Israelis: Oh, Jerusalem!* Religion in the News, roč. 4, č. 1. Dostupný též z WWW:
<http://www.trincoll.edu/depts/csrpl/RINVol4No1/jerusalem_sovereignty.htm>

Gilboa, E. (2008): *The Evolution of Israeli Media*. Middle East Review of International Affairs, roč. 12, č. 3, s. 85 – 101. Dostupný též z WWW:
<<http://www.worldsecuritynetwork.com/documents/The%20Evolution%20of%20Israeli%20media.pdf>>

Gur, A. (2008): *Bias in Israeli Broadcast Media 1994-2004*. Ariel Center for Policy Research, ACPR Publishers, č. 174. Dostupný též z WWW:
<<http://www.acpr.org.il/pp/pp174-GurE.pdf>>

Hoffman, S. (2002): *Russia's Diasporas: The Case of the Russian-speaking Community in Israel*. Hebrew University of Jerusalem. Dostupný též z WWW:
<http://www.princeton.edu/~lisd/publications/wp_russiaseries_hoffman.pdf>

Meyers, O. (2005): *Israeli Journalism during the State's Formative Era: Between Ideological Affiliation and Professional Consciousness*. Journalism History, roč. 31, č. 2, s. 37 - 45

Mayers, O., Peri, Y., Tsfati, Y. (2006): *What is good journalism? Comparing Israeli public and journalists' perspectives*. Sage Publications, roč. 7(2), s. 152 -173. Dostupný též z WWW:
<<http://hebra.haifa.ac.il/~comm/he/files/oren/J-P%20paper.pdf>>

Tal, R. (1995): *The Israeli Press*. Ariel – The Israel Review of Arts and Letters, s. 99-100. Dostupný též z WWW:
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/press.html>

Weimann, G. (prosinec 2006): *Válka v Libanonu 2006: Veřejná kritika médií*. Herzog Institute for Media, Politics and Society, Tel Aviv University.

Dostupný též z WWW:

<<http://www.tau.ac.il/institutes/herzog/commschool/Lebanon1.pdf>>

Widlanski, M. (2009): *The media in Israel*. Israel Studies: An Anthology.

Dostupný též z WWW:

<<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/isdf/text/widlanski.html>>

Internetové zdroje

Pozn.: Platnost zdrojů ověřena ke 3. 3. 2012

23TV – Ha-televizia ha-chinukit ha-jisra'elit : *Erev chadaš* (hebrejsky).

Dostupné z WWW: <<http://www.23tv.co.il/239-he/Tachi.aspx>>

AFP (14. leden 2009): *Israel media on defensive over Gaza war coverage*. Dostupné z WWW:

<http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5jDNXSKy5hAvlp-4y37J-q3q_Trzw>

Aktuálně (8. srpen 2006): *Válka zabíjí. I falšující novináře*. Dostupné

z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=211897>>

Amnesty International (2002): *Shielded from scrutiny: IDF violations in Jenin and Nabulus*. Dostupné z WWW:

<<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE15/143/2002/en/c79afe78-d7bc-11dd-b4cd-01eb52042454/mde151432002en.html>>

Applied Resaerch Institute – Jerusalem (16. červenec 2005): *The Plot of the Eastern Segregation Wall*. Dostupné z WWW:

<http://www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=629>

Arutz Sheva (7. prosinec 2007): *American Billionaire Launching Free Israeli Daily*. Dostupné z WWW:

<<http://www.israelnationalnews.com/News/Flash.aspx/129798#.T09aoYFU2Sp>>

BBC News (24. únor 1999): *Israel legalises religious pirate radios*.
Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/285610.stm>

BBC News (18. duben 2002): *Jenin ,massacre evidence growing‘*.
Dostupné z WWW:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1937048.stm>

BBC News (8. květen 2006): *The press in Israel*. Dostupné z WWW:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4969714.stm >

BBC News – Archive (12. říjen 2006): *Israel and the Palestinians: Key terms*. Dostupné z WWW:
<http://web.archive.org/web/20080307023217/http://news.bbc.co.uk/news_watch/ukfs/hi/newsid_6040000/newsid_6044000/6044090.stm>

CAMERA – Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America (6. srpen 2001): *Ha'aretz Fuels Anti-Israel Bias*. Dostupné z WWW:
<http://www.camera.org/index.asp?x_context=2&x_outlet=55&x_article=171>

CAMERA – Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America (1. říjen 2004): *Exposing False Zionist Quotes (Quote Busters)*. Dostupné z WWW:<http://www.camera.org/index.asp?x_print=1&x_article=766&x_context=2>

CET – The Center for Educational Technology (1996): *Druhy cenzury* (hebrejsky). Dostupné z WWW:
<<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=2085>>

CIA: The World Factbook. Dostupné z WWW:
<<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html>>

CJP – Committee to Protect Journalists (9. leden 2009): *Airstrike hits media building in Gaza*. Dostupné z WWW: <<http://cpj.org/2009/01/press-under-fire-in-gaza-again.php>>

CNN (14. leden 2009): *Israel explains Gaza media restrictions*. Dostupné z WWW: <<http://edition.cnn.com/2009/WORLD/meast/01/14/israel.gaza.media.restrictions/index.html>>

Český statistický úřad (2010): *Kolik domácností v ČR má počítač a internet?* Dostupné z WWW: <www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kolik_domacnosti_v_cr_ma_pocitac_a_internet>

Daily Maverick (30. leden 2012): *Sheldon Adelson: A powerful man you've never heard of*. Dostupné z WWW: <<http://dailymaverick.co.za/article/2012-01-30-sheldon-adelson-a-powerful-man-youve-never-heard-of>>

Digital Archives of The Jerusalem Post. Dostupné z WWW: <<http://jerusalempost.newspaperarchive.com/>>

FAIR – Fairness and Accuracy in Reporting (březen / duben 2001): *Those Aren't Stones, They're Rocks: The pro-Israel critique of Medeast coverage*. Dostupné z WWW: <<http://www.fair.org/index.php?page=1060>>

GlobalPost (23. duben 2010): *Opinion: Media bias and Israel-Palestine*. Dostupné z WWW: <<http://www.globalpost.com/dispatch/worldview/100422/media-bias-israel-palestine-conflict>>

Globes (27. květen 2010): *Zaki Rakib takes control of „Ma'ariv“*. Dostupné z WWW:

<<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000562451&fid=172>>

Globes (28. červenec 2010): *After decades, „Yediot“ no longer top newspaper.* Dostupné z WWW:

<<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000577741&fid=1725>>

Globes (23. březen 2011): *Dankner to acquire control of Ma'ariv.*

Dostupné z WWW:

<<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000632455&fid=172>>

Globes (19. prosinec 2011): *Israelis more glued to TV than ever.*

Dostupné

z WWW:<<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000707978&fid=1725>>

Globes (16. leden 2012): *TGI survey: „Israel Today’s“ progress halted.*

Dostupné

z WWW:<<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000716015&fid=1725>>

Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye (1. září 2007): *5 otázek o listu Jisra'el ha-jom.* (hebrejsky). Dostupné z WWW:

<<http://www.the7eye.org.il/articles/Pages/article6903.aspx>>

Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye (10. únor 2009): *S Avigdorem na dvorku* (hebrejsky). Dostupné z WWW:

<http://www.the7eye.org.il/articles/Pages/100209_Biased_media_outlets_and_the_2009_election.aspx?RetUrl=/articles/Pages/katavot_lobby.aspx>

Ha-ain ha-švi'it / The seventh eye (5. říjen 2011): *Noviny ze zásuvky* (hebrejsky). Dostupné z WWW:

<http://www.the7eye.org.il/articles/Pages/051011_Nohi_Dankner_drawer_paper.aspx>

Haaretz (11. červenec 2005): *Pullout as pogrom*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/news/national/pullout-as-pogrom-1.163597>>

Haaretz (8. srpen 2006): *The rocket hit the struggle for peace*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/culture/arts-leisure/the-rocket-hit-the-struggle-for-peace-1.194653>>

Haaretz (19. duben 2007): *Press Council sees Israeli media as casualty of Lebanon war*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/press-council-sees-israeli-media-as-casualty-of-lebanon-war-1.218576>>

Haaretz (19. červen 2007): *Haredi majority keep out of anti-gay parade limelight*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/haredi-majority-keep-out-of-anti-gay-parade-limelight-1.223518>>

Haaretz (15. leden 2008): *IBA picks new anchor for „Mabat“ – and it's not Geula Even*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/iba-picks-new-anchor-for-mabat-and-it-s-not-geula-even-1.237239>>

Haaretz (13. leden 2009): *Hamas' take on Gaza war? Watch it on YouTube*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/hamas-take-on-the-gaza-war-watch-it-on-youtube-1.268005>>

Haaretz (9. září 2011): *Channel 10 apology morass deepens*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/channel-10-apology-morass-deepens-1.383331>>

Haaretz (27. září 2011): *Newly released papers reveal how Shin Bet tried to hide 'Bus 300' killings*. Dostupné z WWW:

<<http://www.haaretz.com/print-edition/news/newly-released-papers-reveal-how-shin-bet-tried-to-hide-bus-300-killings-1.386889>>

Haaretz (2. říjen 2011): *The Shin Bet scandal that never died*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/opinion/the-shin-bet-scandal-that-never-died-1.387594>>

Haaretz (13. prosinec 2011): *Israel's Channel 10 faces closure after state rejects debt deal*. Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/israel-s-channel-10-faces-closure-after-state-rejects-debt-deal-1.401083>>

Hamodia: *Our History*. Dostupné z WWW: <<http://www.hamodia.com/ourhistory.cfm>>

Honest Reporting (20. říjen 2000): *The Photo that Started it All*. Dostupné z WWW: <<http://honestreporting.com/the-photo-that-started-it-all/>>

Human Rights Watch (2002): *Jenin: IDF Military Operations*. Dostupné z WWW: <<http://www.hrw.org/reports/2002/israel3/israel0502-01.htm>>

Channel 2 News: *Israeli TV News form Israeli TV 2*. Dostupné z WWW: <<http://tin.tv/site/show/cat-1/israeli-tv-news-israel-tv-2>>

IBA World – Reka Foreign Languages and Israel TV: *News in english*. Dostupné z WWW: <<http://www.iba.org.il/world/>>

Ice (28. červenec 2010): *Zemětřesení v tisku: Podle průzkumu TGI deník Jisra'el ha-jom předběhl Jedi'ot* (hebrejsky). Dostupné z WWW: <<http://www.ice.co.il/article/view/242299#jump>>

If Americans Knew (2005): *Off the Charts. The New York Times*. Dostupné z WWW: <<http://www.ifamericansknew.org/media/nyt-report.html>>

International Women's Media Foundation: The Global Network for Women in the News (2009): *Amira Hass*. Dostupné z WWW:

<<http://iwmf.org/archive/articletype/articleview/articleid/968/amira-hass.aspx>>

Internet World Stats (3. prosinec 2011): *Internet Users in the Middle East*. Dostupné z WWW: <<http://www.internetworldstats.com/stats5.htm>>

Israel Government Portal: *The Arab Population in Israel*. Dostupné z WWW: <http://www1.cbs.gov.il/www/statistical/arab_pop08e.pdf >

Israel Ministry of Foreign Affairs (16. říjen 2000): *The Printed Media: Israel's Newspapers*. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts%20About%20Israel/Culture/The%20Printed%20Media-%20Israel-s%20Newspapers>>

Israel Ministry of Foreign Affairs (28. listopad 2000): *Highlights of main events 1982-1984*. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.il/MFA/Foreign%20Relations/Israels%20Foreign%20Relations%20since%201947/1982-1984/HIGHLIGHTS%20OF%20MAIN%20EVENTS-%201982-1984>>

Jewish Virtual Library (2008): *Nimrodi*. Encyclopaedia Judaica. Dostupné z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0015_0_14854.html >

Jewish Virtual Library (2009): *Abie Nathan: bibliography*. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/AbieNathan.html>>

Jewish Virtual Library (2010): *Immigration to Israel. From the Former Soviet Union (1948-2010)*. Israel Central Bureau of Statistics. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Immigration/FSU.html>>

Kantar Media: *TGI Surveys*. Dostupné z WWW: <<http://kantarmedia-tgigb.com/tgi-surveys/>>

Little Green Footballs (5. srpen 2006): *Reuters Doctoring Photos from Beirut?* Dostupné z WWW:

<http://littlegreenfootballs.com/weblog/?entry=21956_Reuters_Doctoring_Photos_from_Beirut&only>

Los Angeles Times (3. květen 2010): *Censorship in Israel: 'A unique model'*. Dostupné z WWW:

<<http://articles.latimes.com/2010/may/03/world/la-fg-israel-censor-qa-20100503>>

NPR (15. srpen 2005): *Israel's Intricate Gaza Withdrawal – interview with David Horowitz*. Dostupné z WWW:

<<http://www.npr.org/programs/atc/transcripts/2005/aug/050815.horovitz>>

Open Source Center, Media Aid (16. září 2008): *Israel: Hebrew and English-Language Media Guide*. Dostupné z WWW:

<<http://www.4law.co.il/cia908.pdf>>

OWP Media: Informační server o digitálním vysílání. *Pozemní digitální televizní vysílání (DVB-T)*. Dostupné z WWW:

<<http://www.digitalnitatevize.cz/informace/dvb-t/>>

Promised Land (29. duben 2009): *Netanyahu's Daily Paper, Courtesy of the Richest Jew on Earth*. Dostupné z WWW:

<<http://www.promisedlandblog.com/?p=942>>

Spiegel Online (23. duben. 2010): *Interview with Israel's Chief Censor: I Will Censor Anything That Will Be Useful to the Enemy*. Dostupné z WWW:

<<http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,690811,00.html>>

TGI: *2012 Global TGI Product Book*. Dostupné z WWW:

<http://globaltgi.com/images/uploads/files/GlobalTGIProductbook2012_interact.pdf>

The Com (3. listopad 2010): *בזק בינלאומי תפרוס כבל אופטי תת-ימי / Společnost Bezeq umístí podmořský optický kabel*. Dostupné z WWW: <<http://thecom.co.il/article.php?id=13965>>

The Economist (2. květen 2002): *Anti-semitism in Europe: Is it really rising?* Dostupné z WWW: <<http://www.economist.com/node/1111892>>

The Guardian (14. leden 2009): *Media frustration over Gaza ban grows*. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/media/2009/jan/14/media-frustrated-over-gaza>>

The Guardian (30. červenec 2010): *Israel free paper wins top spot*. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/media/greenslade/2010/jul/30/freesheets-israel>>

The Independent (31. prosinec 2008): *Israel ordered to allow journalists into Gaza*. Dostupné z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/israel-ordered-to-allow-journalists-into-gaza-1219795.html>>

The Jawa Report (6. srpen 2006): *Another Fake Reuters Photo from Lebanon*. Dostupné z WWW: <<http://mypetjawa.mu.nu/archives/184206.php>>

The Jerusalem Post (11. srpen 2006): *Reutersgate strikes other news outlets*. Dostupné z WWW: <<http://fr.jpost.com/servlet/Satellite?cid=1154525850241&pagename=JPost/JParticle/ShowFull>>

The Jerusalem Post (18. leden 2011): *TGI Survey: Israel Radio leading 2010 news radio station*. Dostupné z WWW: <<http://www.jpost.com/Headlines/Article.aspx?id=204139>>

The Jerusalem Post (7. listopad 2011): *Second Authority backs Channel 10's apology to Adelson*. Dostupné z WWW:

<<http://www.jpost.com/NationalNews/Article.aspx?id=244710>>

The Jerusalem Post - Elections 1999 Guide (1999): *What the immigrants' press is telling them*. Dostupné z WWW:

<<http://info.jpost.com/1999/Supplements/Elections99/articles/Article-31.shtml> >

The Jewish Daily Forward (12. prosinec 2003): *Man of the Book: Reading a Life of Salman Schocken*. Dostupné z WWW:

<<http://www.forward.com/articles/7288/>>

The Marker (5. prosinec 2007): *Kdo říká, že Tel Aviv je odříznutý? Dun & Bradstreet: V Tel Avivu je k internetu připojeno 67,8% domácností* (hebrejsky). Dostupné z WWW:

<<http://www.themarker.com/hitech/1.465511>>

The Media Owners (14. červenec 2007): *Mirkaei Tikshoret Ltd*. Dostupné z WWW: <http://www.londonfreelance.org/rates/owners/_mirkaei.html>

The New York Times (6. leden 2009): *Israel Puts Media Clamp on Gaza*. Dostupné z WWW:

<http://www.nytimes.com/2009/01/07/world/middleeast/07media.html?_r=1>

The New York Times (16. leden 2009): *BBC Assailed for Refusing to Carry Gaza Appeal*. Dostupné z WWW:

<http://www.nytimes.com/2009/01/27/world/europe/27britain.html?_r=1&q=bbc%20gaza&st=cse&adxnnl=1&scp=1&adxnnlx=1330083146-m8JbWWCiL+zwaLRywkmbw>

The New York Times (9. leden 2008): *At Gaza's Edge, Israelis Fear Rockets' Whine*. Dostupné z WWW:

<http://www.nytimes.com/2008/01/09/world/middleeast/09israel.html?_r=1&hp&oref=slogin>

The New York Times (26. prosinec 2011): *Israel TV Station's Troubles Reflect a Larger Political Battleground*. Dostupné z WWW:

<<http://www.nytimes.com/2011/12/27/world/middleeast/struggle-of-israels-channel-10-tied-to-political-wars.html?pagewanted=all>>

The New York Times – Archives (7. říjen 2000): *Corrections*. Dostupné z WWW: <<http://www.nytimes.com/2000/10/07/nyregion/c-corrections-542970.html>>

The Seattle Times (4. duben 2009): *Women in Israeli govt? Not if Photoshop can help*. Dostupné z WWW:

<http://seattletimes.nwsourc.com/html/politics/2008983329_isphoto04.html>

The Second Authority for Television and Radio: *About Us*. Dostupné z WWW: <http://www.rashut2.org.il/english_index.asp>

The Second Authority for Television and Radio: *Digital Television Broadcasts*. Dostupné z WWW:

<http://www.rashut2.org.il/english_idan_lobby.asp>

Time Magazine (14. listopad 1983): *Middle East: New Bloodsheld, New Hope*. Dostupné z WWW:

<<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,952250,00.html>>

Wired (30. prosinec 2008): *YouTube, Twitter: Weapons in Israel's Info War*. Dostupné z WWW:

<<http://www.wired.com/dangerroom/2008/12/israels-info-wa/>>

Wired (9. leden 2009): *Gaza War's New Front: Facebook*. Dostupné

z WWW: <<http://www.wired.com/dangerroom/2009/01/facebook-fundra/>>

Ynet (3. únor 2010): *Neruším vás, tak mne nerušte* (hebrejsky). Dostupné z WWW: <<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3843291,00.html>>

Ynet News (6. srpen 2006): *Reuters admits altering Beirut photo*. Dostupné z WWW: <<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3286966,00.html>>

Ynet News (7. srpen 2006): *Reuters admits to more image manipulation*. Dostupné z WWW: <<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3287774,00.html>>

Ynet News (2. únor 2008): *Ultra-Orthodox press digitally erases women from images*. Dostupné z WWW: <<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3501806,00.html>>

Ynet News (7. říjen 2011): *Lauder to cut off Channel 10 funding*. Dostupné z WWW: <<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4132285,00.html>>

YouTube (11. srpen 2006): *Photo Fraud in Lebanon*. Dostupné z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=Wm6fA-Yfb1I>>

YouTube (9. září 2011): *Kanál 10 - Odchod v přímém přenosu* (hebrejsky). Dostupné z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=7NX6rmTGqVs>>

11 RESUMÉ

This thesis is focusing on evolution and current status of media in Israel. It puts forward a report about history and examines trends and recent transformations in them. My intention was to provide a comprehensive survey of the media, which publishes news and current affairs or analysis of socio-political situation.

First I explore developments in traditional media – newspapers, radio and television. National print media, public and commercial television and radio networks have undergone major transformations in recent years – especially in relation to public policy. Special attention is given to the latest developments in these media and their political and social focus. I present basic information on media type, their political, ideological and religious orientation, popularity, ownership, regulation and funding. Attention is also paid to the new field of mass communication – the Internet, which brought into the world of news and journalism major change consisting mainly in interactivity, speed and extension. Mentioned are both foreign language and religious press based in Israel, in special section I summarize their history and current situation.

The last part of my thesis deals with specifics of the Israeli media which arising from the complicated security situation of the state. The fact that military censorship in Israel still exists is often criticized by foreign observers, but it is better understandable in the context of international political conditions in which the state is found. In this concluding section I also analyze other weaknesses of the media including the bias in Israeli journalism and the way how this bias shapes the coverage inside Israel and international opinion (presented by the foreign media) about Israel.

12 PŘÍLOHY

Příloha 1: Tabulka uvádí informace o vlastnictví, řízení a financování jednotlivých kanálů televizního vysílání s ohledem na to, zda se jedná o komerční, veřejnoprávní nebo kabelové a satelitní stanice.

	Veřejnoprávní TV	Komerční TV	Kabelová a satelitní TV
Kanály	Vzdělávací kanál (1966) ²⁷³ Kanál 1 (1968) Kanál 33 (1994)	Kanál 2 (1993) Kanál 10 (2002)	Kabelová TV (1989) Satelitní TV (2000)
Vlastnictví	Stát	Soukromé	Soukromé
Zdroje financování	Poplatky + sponzoři	Reklama	Předplatitelé
Řízení	IBA ²⁷⁴	SATR ²⁷⁵	Rada pro kabelové a satelitní vysílání
Forma správy	Vláda navrhuje radu IBA ²⁷⁶ a také navrhuje a odvolává generálního ředitele. ²⁷⁷	Vláda jmenuje radu SATRu, rada se podílí na jmenování generálního ředitele.	Vláda jmenuje předsedu rady, kterým je zástupce ministerstva komunikací. ²⁷⁸

Zdroj: Gilboa, E. (2008): *The Evolution of Israeli Media*. Middle East Review of International Affairs, roč. 12, č. 3, s. 92. Dostupný též z WWW: <<http://www.worldsecuritynetwork.com/documents/The%20Evolution%20of%20Israeli%20media.pdf>> a také Schejter, A. M. (2009): *Muting Israeli Democracy: How Media and Cultural Policy Undermine Free Expression*. Illinois: University of Illinois Press, s. 26, 61.

²⁷³ Rok založení.

²⁷⁴ Izraelský úřad pro vysílání.

²⁷⁵ Druhý úřad pro rozhlasové a televizní vysílání.

²⁷⁶ Členy rady jsou také veřejní zástupci – například mediální odborníci, novináři, zástupci univerzity nebo soudci.

²⁷⁷ Vzdělávací kanál Izraelské televize je spravován ministerstvem školství.

²⁷⁸ Rada se dále skládá z veřejných zástupců a zástupců jednotlivých ministerstev. Schází se jednou týdně bez nároku na honorář.

Příloha 2: Tabulka uvádí informace o vlastnictví, řízení a financování jednotlivých rozhlasových stanic podle typu jejich správy.

	Veřejnoprávní	Státní (veřejnoprávní)	Komerční
Kanály	Kol Jisra'el (1936) ²⁷⁹ - 7 kanálů	Galei Cahal (1950) Galgalac (1993)	Regionální stanice
Vlastnictví	Stát	Izraelské obranné síly (IDF)	Soukromé
Zdroje financování	Poplatky + reklama	Rozpočet IDF + sponzoři	Reklama
Řízení	IBA ²⁸⁰	IBA + vedoucí pracovník oddělení pro vzdělávání v armádě	SATR ²⁸¹

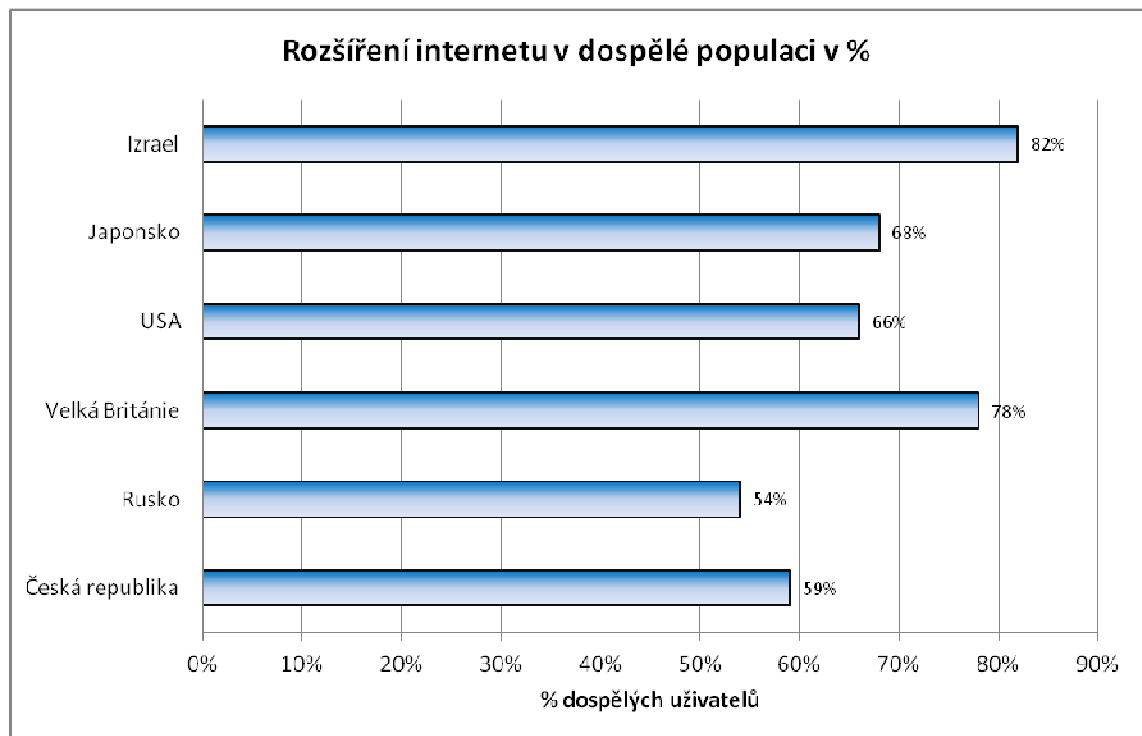
Zdroj: Gilboa, E. (2008): *The Evolution of Israeli Media*. Middle East Review of International Affairs, roč. 12, č. 3, s. 95. Dostupný též z WWW: <<http://www.worldsecuritynetwork.com/documents/The%20Evolution%20of%20Israeli%20media.pdf>>

²⁷⁹ Rok založení.

²⁸⁰ Izraelský úřad pro vysílání.

²⁸¹ Druhý úřad pro rozhlasové a televizní vysílání.

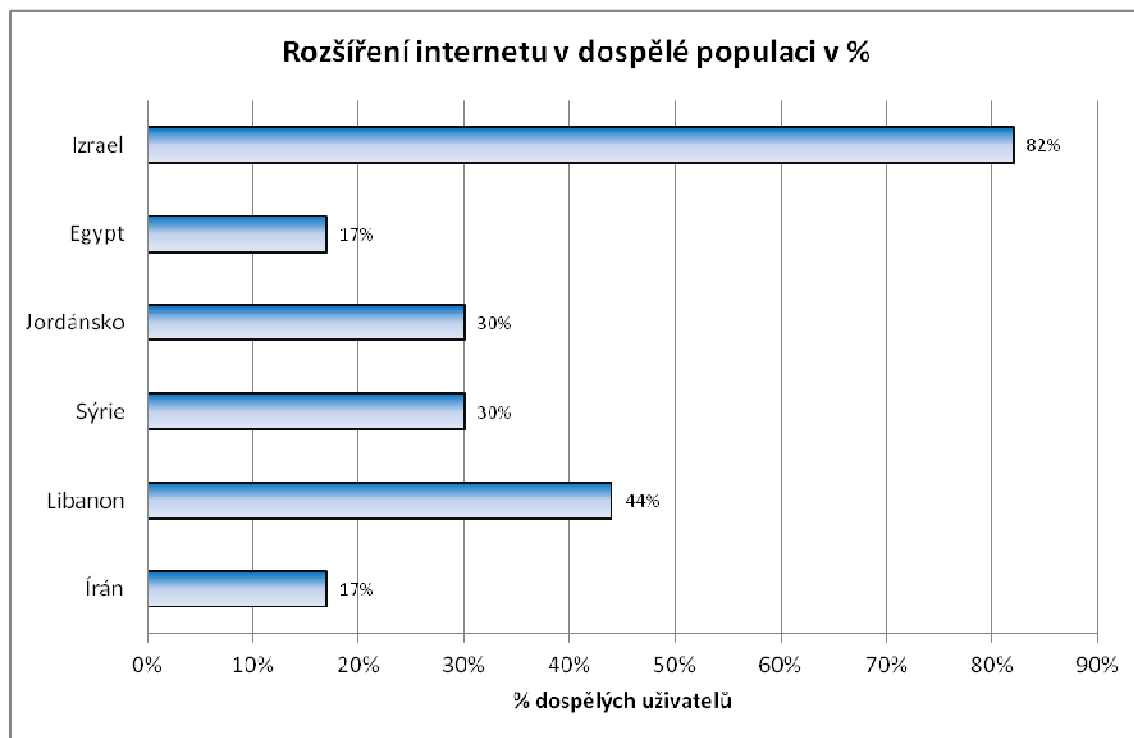
Příloha 3: Graf ukazuje, že rozšíření internetu v populaci nad 18 let v Izraeli převyšuje jeho rozšíření v mnoha technologicky vyspělých zemích.

Zdroj použitých dat: TGI: 2012 *Global TGI Product Book*. Dostupné z WWW:

<http://globaltgi.com/images/uploads/files/GlobalTGIProductbook2012_interact.pdf>

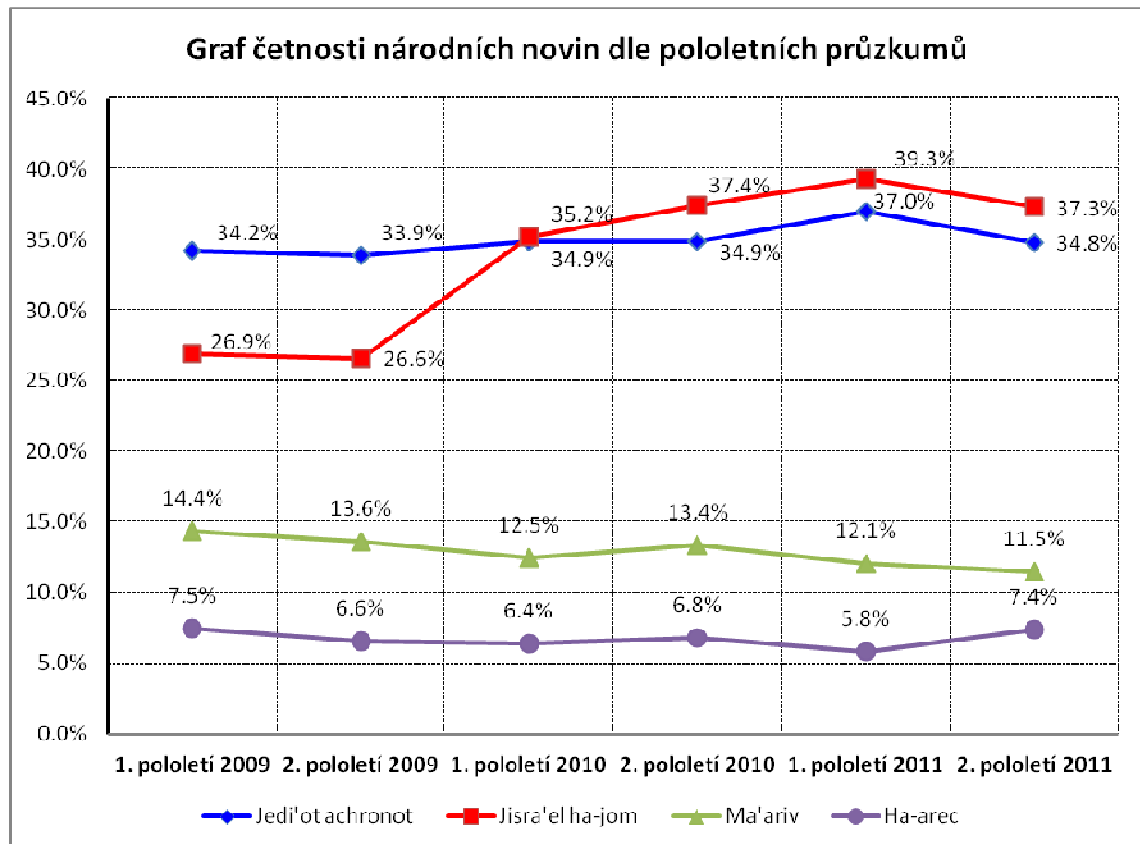
Příloha 4: Rozšíření internetu v populaci nad 18 let je v Izraeli i několikanásobně vyšší než v sousedních zemích.

Zdroj použitých dat: TGI: 2012 *Global TGI Product Book*. Dostupné z WWW:

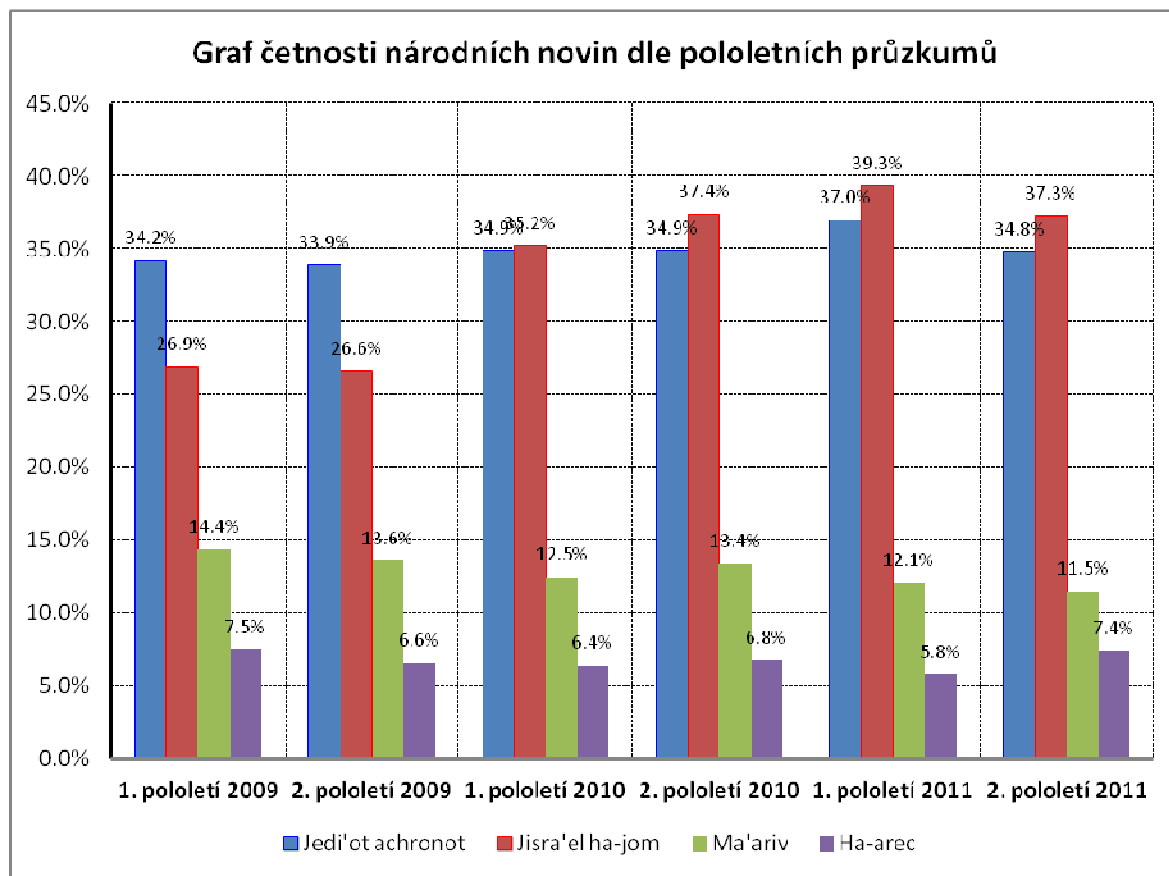
<http://globaltgi.com/images/uploads/files/GlobalTGIProductbook2012_interact.pdf>

Příloha 5: Vývoj popularity hlavních národních novin v posledních letech podle pololetních průzkumů agentury TGI. Graf nezahrnuje údaje o čtenosti pátečních (víkendových edicí) jednotlivých deníků.

Zdroj použitých dat: Kantar Media: *TGI Surveys*. Dostupné z WWW:
<http://kantarmedia-tgigb.com/tgi-surveys/>

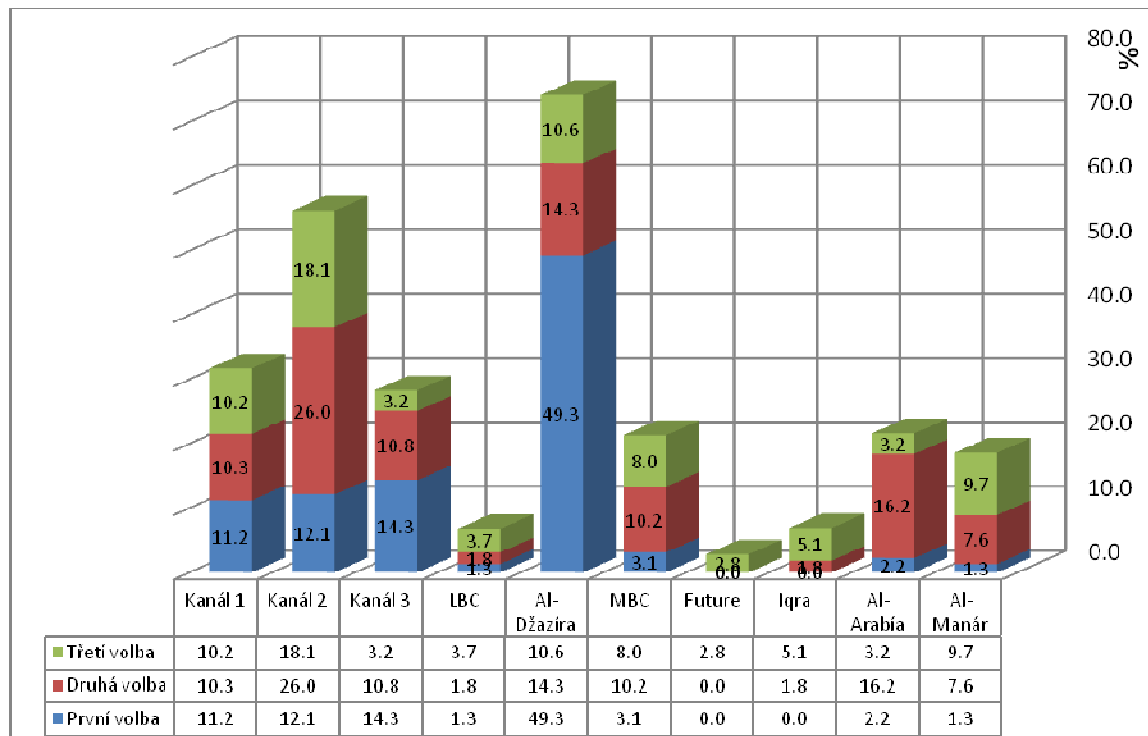
Příloha 6: Přední izraelské deníky a jejich čtenost v posledních šesti pololetích ve sloupcovém grafu.

Zdroj použitých dat: Kantar Media: *TGI Surveys*. Dostupné z WWW:

<<http://kantarmedia-tgigb.com/tgi-surveys/>>

Příloha 7: Celková popularita televizních kanálů u arabské populace v Izraeli. V grafu je zahrnuto také to, zda si diváci vybírají daný kanál jako první, druhou nebo třetí volbu.

Zdroj použitých dat: Jamal, A. (2009): *The Arab public sphere in Israel: media space and cultural resistance*. Indiana: Indiana University Press, s. 116.

Příloha 8: Fotografie Tuvia Gorssmana. Jak ukazuje i titulek vespod fotografie, byla zachycená situace mylně interpretována jako neoprávněný zásah izraelského policisty proti palestinskému mladíkovi na Chrámové hoře. Ve skutečnosti policista přišel na pomoc Grossmanovi napadenému palestinskými radikály.

Associated Press

An Israeli policeman and a Palestinian on the Temple Mount.

Zdroj: Honest Reporting (20. říjen 2000): *The Photo that Started it All*.

Dostupné z WWW: <<http://honestreporting.com/the-photo-that-started-it-all/>>

Příloha 9: Fotografie Bejrútu po izraelském útoku během Druhé libanonské války v roce 2006. Dnes je již zřejmé, že první fotografie byla jejím autorem Adnanem Hadždžem následně upravena pomocí klonovacího razítka v programu Adobe Photoshop. Druhá fotografie byla zveřejněna později a agentura Reuters ji označila jako originál.

Zdroj: Little Green Footballs (5. srpen 2006): *Reuters Doctoring Photos from Beirut?* Dostupné z WWW:

<http://littlegreenfootballs.com/weblog/?entry=21956_Reuters_Doctoring_Photos_from_Beirut&only>